

music@venture 2007

STRANGE ATTRACTORS

CURATOR ERIC SLEICHIM

DO18>ZO21OKT

FESTIVAL VAN VLAANDEREN-ANTWERPEN & DESINGEL INTERNATIONALE KUNSTCAMPUS

music@venture 2007

Festival van Vlaanderen-Antwerpen geniet de steun van de Vlaamse Gemeenschap, de Provincie Antwerpen, de Stad Antwerpen en Klara.

deSingel is een kunstinstituut van de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van de Provincie en de Stad Antwerpen. Het seizoen 2007-2008 wordt mogelijk gemaakt dankzij De Standaard, Klara en Knack.

met dank aan

AMUZ
Muziekclub Petrol
Wereldculturencentrum Zuiderpershuis
HISK
Jeugd en Muziek Antwerpen
Jeugd en Muziek Vlaanderen
Muziektheater Transparant
Koninklijk Vlaams Conservatorium Antwerpen
Muziekcentrum Vlaanderen
Renault
Klara

toelichtingen **Maarten Beirens, Jellichje Reijnders**
redactie en samenstelling **Robin Steins**
eindredactie **Jerry Aerts, Chloë Herteleer, Lieve Schaubroeck**
omslagontwerp en grafisch concept **deSingel**
druk **Drukkerij Albe-De Coker**
wettelijk depot: D/2007/0306/194

foto cover: Concrete Burden © Sarah & Charles, 2007

- 4 Programmaschema concerten
- 7 Risico's opzoeken. Interview met curator Eric Sleichim over music@venture 2007
- 8 Curator Eric Sleichim
- 11 Inleidingen op de concerten / cd's te koop / festivalcafés
- 15 **Festivaldag 1 donderdag 18 oktober 2007**
  - concert 1 Ictus olv. Georges-Elie Octors
- 20 **Festivaldag 2 vrijdag 19 oktober 2007**
  - concert 2 Slagwerkgroep Den Haag
  - concert 3 Muziektheater Transparant & Oxalys
- 32 **Festivaldag 3 zaterdag 20 oktober 2007**
  - concert 4 I Solisti del Vento, Justin Yep & Andrea Maria Pereira Rodrigues
  - concert 5 Hermes Ensemble & Thomas Smetryns
  - concert 6 Champ d'Action & Slagwerkgroep Den Haag
  - concert 3 Muziektheater Transparant & Oxalys
  - concert 7 Champ d'Action & Joakim
- 50 **Festivaldag 4 zondag 21 oktober 2007**
  - concert 8 Blindman Junior [4x4]
  - concert 9 Blindman & Collegium Vocale Gent
  - concert 10 Jong Nederlands Blazers Ensemble & Jonge componisten
  - concert 11 Vlaams Radio Orkest olv. David Atherton
- 65 Biografieën
- 77 Uitgevoerde werken
- 78 Contact
- 78 Tickets music@venture
- 79 Festivalorganisatie
- 80 Festival van Vlaanderen samenwerkingsvereniging
- 81 Locaties & openbaar vervoer
- 82 Nuttige websites

	FESTIVALDAG 1 donderdag 18 okt	FESTIVALDAG 2 vrijdag 19 okt
11 uur		
12 uur		
13 uur		
14 uur		
15 uur		
16 uur		
17 uur		
18 uur		
19 uur	INLEIDING bij concert 1 DESINGEL, FOYER	concert 2 AMUZ SLAGWERKGROEP DEN HAAG
20 uur	concert 1 DESINGEL, BLAUWE ZAAL ICTUS OLV. GEORGES-ELIE OCTORS	INLEIDING bij concert 3 DESINGEL, FOYER
21 uur		concert 3 DESINGEL, RODE ZAAL MUZIEKTHEATER TRANSPARANT & OXALYS
22 uur		
23 uur		

	FESTIVALDAG 3 zaterdag 20 okt	FESTIVALDAG 4 zondag 21 okt
11 uur	concert 4 DIVERSE LOCATIES VERTREK ZUIDERPERSHUIS I SOLISTI DEL VENTO & JUSTIN YEP & ANDREA MARIA PEREIRA RODRIGUEZ	
12 uur		concert 8 DESINGEL, BLAUWE ZAAL BLINDMAN JUNIOR [4X4]
13 uur		
14 uur		
15 uur		concert 9 AMUZ BLINDMAN & COLLEGIUM VOCALE GENT
16 uur		
17 uur		concert 10 DESINGEL, ZWARTE ZAAL JONG NEDERLANDS BLAZERS ENSEMBLE & JONGE COMPONISTEN
18 uur	concert 5 AMUZ HERMES ENSEMBLE & THOMAS SMETRYNS	
19 uur	INLEIDING bij concert 6 DESINGEL, FOYER	INLEIDING bij concert 11 DESINGEL, FOYER
20 uur	concert 6 DESINGEL, BLAUWE ZAAL CHAMP D’ACTION & SLAGWERK-GROEP DEN HAAG TOT 21.30 UUR	concert 11 DESINGEL, RODE ZAAL VLAAMS RADIO ORKEST OLV. DAVID ATHERTON
21 uur	concert 3 DESINGEL, RODE ZAAL MUZIEKTHEATER TRANSPARANT & OXALYS	
22 uur		
23 uur	concert 7 PETROL CHAMP D’ACTION & JOAKIM	

Eric Sleichim © Guy Kokken

RISICO'S OPZOEKEN

Maarten Beirens interviewde componist, saxofonist en bezieler van Blindman **Eric Sleichim**, curator van music@venture 2007

Hoe ga je te werk als je een festivalprogramma van vier avonden en drie dagen met nieuwe muziek moet samenstellen?

Het uitgangspunt was om de vaak bewandelde paden te verlaten. Het heeft geen zin om op vier dagen in het klein een typisch nieuwe muziekfestival à la Ars Musica te maken. Maar ik wou er toch iets representatiefs en vooral samenhangends van maken. Dat was de uitdaging. Bovendien had ik niet het budget om grote namen op de affiche te zetten. Het was dus kwestie van binnen de beperkte middelen toch sterke keuzes te maken.

Hoe gebeurde dat dan?

Ik heb eerst de bakens uitgezet. Zodra ik die uitgangspunten had vastgelegd, bleek het heel inspirerend te worden om op basis daarvan met ensembles over de inhoud van mogelijke concerten te discussiëren.

Ten eerste wou ik enkel levende componisten programmeren. Dat is de reden waarom er bijvoorbeeld uiteindelijk toch geen werk van György Ligeti bij is. Dit brengt met zich mee dat ik creatie in de hand wou werken, zo veel mogelijk echt nieuwe werken presenteren. Als je daarvoor bekende componisten een opdracht geeft, is dat meteen een flinke hap uit het budget, dus is er volop gekozen om veel jonge componisten aan bod te laten komen. Al moet ik toegeven dat daar toch twee belangrijke symbolische uitzonderingen op die regel zijn: de oude muziek in het concert van Blindman en het Collegium Vocale Gent en het werk van Cage in het slotconcert zijn natuurlijk wel van dode componisten.

Ten tweede – en dat hangt met dat vorige ook samen – ben ik terug radicaal naar de titel van het festival gaan kijken en stel ik mij de vraag: wat is avontuur? Dus heb ik gekozen om heel bewust risico's te nemen, in de keuze van werken en componisten.

Hoe heb je die jonge componisten dan gekozen?

Voor één van de projecten hebben we alle conservatoria in Vlaanderen aangeschreven met de vraag om uit hun huidige compositiestudenten en componisten die maximum twee jaar zijn afgestudeerd mensen voor te stellen die mee in ons parcours zouden kunnen stappen. We hebben véél inzendingen gekregen, wat mij veel plezier doet, en daaruit hebben wij zeven componisten geselecteerd die elk aan een jonge plastisch kunstenaar van het HISK en aan een muzikant van I Solisti del Vento werden gekoppeld. Die hebben één jaar lang met elkaar kunnen werken om samen een werk te maken dat op het

festival wordt voorgesteld. Daarmee zitten we meteen ook bij het derde baken van dit programma: het belang van mengvormen.

Is het dat multidisciplinaire aspect dat je benadrukt met de titel van deze editie: 'Strange Attractors'?

Inderdaad. De titel wijst op het magnetisme tussen verschillende kunstvormen of verschillende kunstenaars. Het interdisciplinaire verschijnt doorheen dit festival steeds opnieuw in verschillende vormen. Er is dat project met jonge kunstenaars en componisten, waar plastische kunst, performance en muziek samenkomen. Performance is belangrijk bij het concert van Slagwerkgroep Den Haag die de uitdaging aangaat een percussieconcert zonder percussie-instrumenten samen te stellen. Dat was een grote uitdaging, wat tot heel vindingrijke resultaten leidt, bijvoorbeeld het stuk van Mayke Nas, dat volledig op vier schoolborden wordt gespeeld en zowel het geluid van het krijt op het bord als de inhoud van de tekst die op het bord wordt geschreven, zijn van belang.

Maar je vindt dat ook in de projecten waar nieuwe muziek en dj's worden gekoppeld. Het project van het Hermes Ensemble en Thomas Smetryns is een prima voorbeeld van wat er in zo'n mengvorm allemaal verrassend kan worden samengebracht: een dj, videokunst, oude muziek, nieuwe muziek en een groot performancegehalte. Muziek en film worden dan weer samengebracht in 'Decasia' van Michael Gordon. Bovendien wou ik omwille van die mengvormen ook absoluut een muziektheaterwerk in het programma. Dat is dan 'Void' van Wim Henderickx met video van Hans Op de Beeck geworden. Het boeiende aan die mengvormen is het idee het publiek op het verkeerde been te zetten om zo zijn vooroordelen te doorbreken.

Is er veel verschil tussen zo'n festivalprogramma als dit maken en concerten voor Blindman samenstellen?

Ja. In de eerste plaats door het instrumentarium. Tot voor kort was Blindman enkel een saxofoonkwartet, al kunnen we sinds kort met de Blindman Junior [4x4] ensembles ook andere bezettingen en instrumentencombinaties gebruiken. Voor music@venture vond ik het daarom zeer interessant met heel andere ensembles te spreken en hun andere bekommernissen en invalshoeken te leren kennen. Zo was het heel boeiend om samen met het Vlaams Radio Orkest na te denken over wat we zouden willen doen en wat de praktische mogelijkheden waren.

Curator **Eric Sleichim**

Het programma ziet er op die manier heel veelzijdig uit.

Ik wil de mensen iets aanbieden waarbij ze zin krijgen om alles te volgen. Het is natuurlijk heftig om vier dagen lang alle concerten mee te pikken. Ook fysiek: ik heb bijvoorbeeld voor het eerst een nachtprogramma in de Petrol mee opgenomen, wat kan helpen om het programma open te trekken, een diverser publiek te bereiken en nog meer aanwezig te zijn in de stad. deSingel en AMUZ zijn traditioneel de locaties voor het festival, nu komen daar dus nog concerten in Petrol en op verschillende locaties op het Zuid bij.

Het is dus veel op enkele dagen, maar ik hoop dat de mensen hun nieuwsgierigheid wel geprikkeld zal zijn. Dit programma is hopelijk een beetje zoals de Biënnale van Venetië, waar je steeds in andere paviljoenen gelokt wordt en daar dan toch telkens weer iets interessants vindt.

Eric Sleichim (*1958) studeerde aan de conservatoria van Brussel en Luik. In de jaren '80 richtte hij samen met Thierry De Mey, Peter Vermeersch en Walter Hus de groep Maximalist! op, die samen met de eerste producties van Anne Teresa de Keersmaecker en Wim Vandekeybus de internationale podia veroverde. In 1988 riep Eric Sleichim Blindman in het leven, een saxofoonkwartet met traditionele bezetting dat nieuwe speeltechnieken ontwikkelt en - door het gedurig aftasten van de grenzen met andere disciplines - het repertoire voor het instrument gevoelig uitbreidt. De naam Blindman verwijst naar het tijdschrift 'The Blind Man' dat Marcel Duchamp in 1917 uitgaf in New York en gebaseerd was op de dadaïstische idee van een blinde gids die het publiek doorheen tentoonstellingen leidt. Het uitroepteken in de naam refereert dan weer naar Maximalist!

Als componist-saxofonist verwierf Sleichim internationale faam door de zeer eigenzinnige wijze waarop hij het instrument benadert: hij maakt zowel gebruik van snierpende veertjes, klanken van kleppen, plof- en smakgeluiden als van de tonale kwaliteiten van de saxofoon. Wat traditioneel als bijzaak wordt beschouwd, verheft hij tot hoofdzaak en creëert er, vaak in combinatie met andere kunstvormen, nooit eerder gehoorde klankwerelden mee. Sinds 1988 treedt hij met zijn Blindman saxofoonkwartet met grote regelmaat op in binnen- en buitenland, waar hij ook workshops geeft gebaseerd op niet-conventionele technieken. Vanaf 1983 staat de naam Sleichim garant voor zeer eigenzinnige composities voor theaterstukken, choreografieën, performances, films, kunstvideo's, tentoonstellingen en concerten, die hij in opdracht van zeer diverse organisatoren voornamelijk voor Blindman schrijft.

Aan het begin van zijn carrière componeerde hij 'Visiting the Sound' (1985) voor het Festival van Vlaanderen, 'Chambre d'amis' (1986) voor koperkwintet in opdracht van Jan Hoet en 'Five Movements for Beuys' (1988) voor het Festival De Stoute Jaren. In de jaren '90 maakte hij 'Poortenbos' (1989) voor saxofoonkwartet en bracht hij de gelijknamige cd uit bij het Brusselse platenlabel Sub Rosa, 'Motus' (1991) voor gedempt saxofoonkwartet, 'Verwicklungen/Les Anamorphoses' (1992) voor Documenta IX en 'Aleatoric Variations 1 & 2' (1995-96) gebaseerd op aleatorische elementen en 'Extra citaten/Ex-citations' (1996) voor de prestigieuze Victor Horta tentoonstelling.

Drie stille films voorzag Sleichim van een originele klankband voor een live begeleiding: de Japanse film 'Kurutta Ippei' (1926) van Teinosuke Kinugasa,

'Steamboat Bill Jr.' van Buster Keaton (1928) en 'La chute de la Maison Usher', de stille avant-garde/horrorfilm van Jean Epstein (1928). Midden jaren '90 legde hij zich voor het eerst toe op multimediale voorstellingen als 'Momentum' (1994), 'Breath' (1995), 'Meer' (1997), 'Dust makes Damage' (1998), 'Announced Movements' (2000). Met kunstenaars als acteur-auteur Josse de Pauw, plastisch kunstenaar Trudo Engels, theatermaker Guy Cassiers, cyberkunstenaar Ulrike Gabriel, het symfonisch orkest van Rijsel en videasten Peter Missotten en Geert Mul, choreografen VA Wölfl en Amanda Miller, schrijver Peter Verhelst en jazzmuzikant Gerry Hemingway, maakte hij zeven voorstellingen: 'Zone 1 tot Zone 7'.

In zijn werk slaat Eric Sleichim bij voorkeur een brug naar andere disciplines. Als jonge componist maakte hij voor het eerst muziek bij theatervoorstellingen van Michael Matthews en Het Onafhankelijk Toneel (1990). Tien jaar later nam hij die draad opnieuw op en werkte samen met Guy Cassiers op 'De Sleutel' (1998) en 'La Grande Suite' (2001) voor het Ro theater. Voor Ivo Van Hove en Toneelgroep Amsterdam maakte hij de muziek bij de zes uur durende Shakespeare marathon 'Romeinse Tragedies' (2007). Ook met de choreografen Vicente Saez, Meg Stuart, Elisabeth Corbett en Anne Teresa de Keersmaecker werkte Sleichim samen.

Voor Jan Fabre maakte hij de soundscape bij de video-installatie/performance 'The Angel of Death', die hij ook live uitvoerde, en maakte hij de muziek voor 'L'histoire des Larmes', de opener van het Festival d'Avignon 2005. Fabre schreef op zijn beurt de originele tekst voor Sleichims muziektheater 'Men in Tribulation' (2004) over Antonin Artaud voor het KunstenFestivalDesArts en het HollandFestival. Dit is het eerste deel van de 'Trilogie over tragische lotsbestemmingen' die Sleichim uitwerkte als huiscomponist bij Muziektheater Transparant. In het tweede deel 'Intra Muros' (2007) was Pier Paolo Pasolini de spilfiguur op tekst van Peter Verhelst in een scenografie van Jan Versweyveld. Het derde luik zal geïnspireerd zijn op de vrouwelijke schrijfsters Sara Kane en Kathy Aker (2010).

In zijn speurtocht naar onontgonnen mogelijkheden voor de saxofoon doorkruist Eric Sleichim alle tijdperken en concentreert zich rond de wisseling naar de eenentwintigste eeuw op de oude muziek. In 1999 bewerkte hij Bachs Koraalpartita's voor orgel tot een eigenzinnige lezing voor saxofoons, 'Blindman plays Bach' wordt een succesproductie die meermaals door Philippe Herreweghe wordt uitgeno-

digd. Daaropvolgend arrangeerde hij voor 'Multiple Voice' polyfone werken van de twaalfde tot zeventiende eeuw, waarin het saxofoonkwartet zichzelf door middel van een delay-systeem vermenigvuldigt tot 36 stemmen, en laat hij in 'Chromatic Variations' zijn bewerkingen voor de saxen van chromatische motetten polyfoon versmelten met een countertenor. In 2003 werkte hij samen met Paul Van Nevel een concertprogramma uit voor Blindman en het Huelgas Ensemble.

Elektronica neemt binnen Sleichims compositie steeds een prominente plaats in. Eigenzinnig gebruik van delay en realtime vervormingen openen een nieuwe dimensie in het klankspectrum van de saxofoon. Het nieuwe millennium markeert dan ook een periode van veelvuldige opdrachten voor uitgebreidere bezettingen. In 2001 werkte Sleichim 'Blindman Electric' uit, een programma rond elektronische manipulatie van live-muziek, dat tot stand kwam in nauwe samenwerking met de componisten Heiner Goebbels en Helmut Oehring. Hij schreef voor Blindman en het Mondriaan Strijkkwartet het elektro-akoestische werk 'Gestimmtzeit' (2004) en 'Carnyx' (2005) in opdracht van het festival voor hedendaagse muziek Ars Musica. Vanaf 2006 is Sleichim gedurende twee jaar componist in residentie in het instituut voor elektro-akoestische recherche Le Grame in Lyon. Dit instituut verleende ondermeer zijn medewerking aan Sleichims compositie 'Isotropes' voor Collegium Vocale Gent en Blindman dat voor het eerst werd opgevoerd in het prestigieuze Festival de Saintes (2006).

Met Blindman nam Eric Sleichim enkele cd's op: 'Poortenbos' (1992), een suite voor saxofoonkwartet en 'Dust Makes Damage' (1998) een bloemlezing van hedendaags werk uit tien jaar Blindman. Daarnaast is Sleichim ook samen met Steve Lacy te horen op de cd 'Antonyms' (1994), met Ictus op de cd's 'Terry Riley/In C' en 'David Shea with Ictus' en op Thierry De Mey/UNDO.

Universal Music bracht met Blindman vier cd's uit met muziek, bewerkingen of concepten van Sleichim, en met Sleichim als saxofonist: 'Blindman plays Bach' (2000) werd wereldwijd gereleased, 'Multiple Voice' (2002) won de Klara Muziekprijs 2003 voor beste Belgische productie, 'Maximalist Blindman' (2004) bevat nooit eerder opgenomen werken van het legendarische ensemble Maximalist! uitgevoerd door Blindman, versterkt met piano's, cello en percussie, en in 'Mozart Machine' (2006) haalde Sleichim Mozarts schunnige canons vanachter de grendels om ze duchtig te lijf te gaan met vrouwenstemmen en saxen.

INLEIDINGEN OP DE CONCERTEN

Gratis toegang voor de concertbezoekers

do 18 okt / 19.15 uur / foyer deSingel	inleiding concert 1	Maarten Quanten voor MATRIX/Centrum voor Nieuwe Muziek
vr 19 okt / 20.15 uur / foyer deSingel	inleiding concert 3	Maarten Beirens
za 20 okt / 19.15 uur / foyer deSingel	inleiding concert 6	Maarten Beirens
zo 21 okt / 19.15 uur / foyer deSingel	inleiding concert 11	Maarten Beirens

CD'S TE KOOP

Bij elk concert in deSingel worden cd's te koop aangeboden door **'t KLAverVIER**, Kasteeldreef 6, Schilde, 03 384 29 70, www.tklavervier.be

Bij elk concert in AMUZ worden cd's te koop aangeboden door **Mark Sound**, Wolstraat 6, Antwerpen, 03 233 64 03 | Potaardestraat 4, Kraainem, 02 731 63 62

FESTIVALCAFÉS

Foyer deSingel

U kan in de foyer van deSingel terecht voor een hapje en een drankje tijdens de pauzes.

do 18 okt

broodjes en verse soep tot net vóór aanvang van de concerten en tijdens de pauze
kleine koude of warme gerechten te bestellen tussen 18.40 uur en 19.20 uur

vr 19 okt

broodjes en verse soep tot net vóór aanvang van de concerten en tijdens de pauze
kleine koude of warme gerechten te bestellen tussen 19.00 uur en 20.20 uur

za 20 okt

broodjes en verse soep tot net vóór aanvang van de concerten en tijdens de pauze
kleine koude of warme gerechten te bestellen tussen 18.40 uur en 19.20 uur

zo 21 okt

broodjes, verse soep en gebak doorlopend vanaf 11 uur
kleine koude of warme gerechten te bestellen tussen 18.40 uur en 20.20 uur

Foyer AMUZ

vr 19 > zo 21 okt

U kan in de foyer van AMUZ terecht voor een drankje vanaf een uur voor aanvang en aansluitend op elk concert.

music@venture 2007

festivaldag 1

DO 18 OKT 2007

ICTUS

PROGRAMMA

SCRATCHES & SEQUENCES

Raphael Cendo (*1975)

Scratch Data (2002)
voor percussie en live-elektronica

Paulus Oomen (*1983)

Aleph (2006)
voor sopraan, basfluit, basklarinet, piano, viool, cello en percussie

Michael Gordon (*1956)

I Buried Paul (1996)
voor klarinet, elektrische gitaar, cello, contrabas, percussie en synthesizer

pauze

Riccardo Nova (*1960)

Ma's Sequence 7 (2004-05)
voor trompet en drie percussionisten

Koraippu (2006)
voor drie percussionisten

Thirteen, 13x8@terror, generating deity, the intermediate reality (2006)
voor klarinet, trompet, elektrische gitaar, synthesizer, drie percussionisten, altviool, cello en elektronica

Georges-Elie Octors dirigent

Eugénie De Mey sopraan

Michael Schmid fluit

Dirk Descheemaeker klarinet

Andreï Kavalinski trompet

Paul Declerck altviool

François Deppe cello

Géry Cambier contrabas

Gerrit Nulens percussie

Michael Weilacher percussie

Miquel Bernat percussie

Tom De Cock percussie

Tom Pauwels elektrische gitaar

Jean-Luc Plouvier synthesizer, piano

Alex Fostier klankingenieur

Tom Bruwier licht- en podiumregie

Marieke Goetinck licht- en podiumregie

Scratches & Sequences

Onder de noemer 'Scratches & Sequences' verzamelt het Ictus ensemble op dit concert een aantal exponenten van wat een jongere generatie componisten tegenwoordig doet. Immers voor de generaties componisten die zijn opgegroeid vanaf de jaren 1960, is hun muzikale referentiekader fundamenteel anders dan het kader van de oudere generaties. In de jaren '60 brak de rock-'n-roll definitief door. Elvis Presley, de Beatles en de Rolling Stones domineerden de radio en je moest als opgroeiende jongere al ver van de beschafde wereld wonen om die invloeden te kunnen negeren. Dat maakt dat een steeds groeiend aantal hedendaagse componisten ook geïnteresseerd is om aspecten van allerlei niet-klassieke genres - aspecten die voor hem of haar wezenlijk deel uitmaken van het culturele referentiekader - in de eigen composities te integreren. Dit kan vrij letterlijk zijn (citaten bijvoorbeeld), maar evengoed betrekking hebben op de klank, de energie, of het instrumentarium van de niet-klassieke muziek. Of het kan zelfs vrijblijvend zijn: het enige wat de compositie 'Paint it Black' van Michael Gordon gemeen heeft met het gelijknamige nummer van de Rolling Stones is de titel (die ingegeven was door het feit dat Gordon dit solostuk voor contrabassist Robert Black componeerde).

Twee aspecten van dit fenomeen worden in dit programma in de kijker geplaatst. De 'scratches' zijn het amalgaam van ruis- en krasgeluiden waarvan dj's (letterlijk door met de naald van de platen draaier over de lp te krassen - waaraan de techniek zijn naam ontleent) maar ook een heel gamma van elektronica-artisten zich bedient en wat naadloos aansluit bij de manier waarop talrijke componisten ruis gebruiken. De 'sequences' staan voor de tendens om met kleine herhaalde fragmentjes materiaal te werken, korte blokjes muzikaal materiaal, of tegenwoordig meestal 'samples' (digitaal opgenomen geluidsfragmenten) die dan naar believen kunnen herhaald, gecombineerd, of op elkaar gestapeld worden. Hoewel deze techniek vooral in de elektronische muziek ontwikkeld is, biedt dit zeker ook op vlak van de vorm en structuur nieuwe mogelijkheden aan componisten, wat merkwaardig genoeg dan weer aansluit bij de bruuske montage van blokken heterogeen materiaal zoals bijvoorbeeld Igor Stravinsky die aan het begin van de twintigste eeuw geïntroduceerd had.

Raphaël Cendo / Scratch Data (2002)

In 'Scratch Data' gaat de solopercussionist een intense dialoog aan met de elektronica. Het materiaal waarvan het stuk vertrekt (met duidelijke jazz trekjes) wordt aan het begin zeer eenvoudig voor-

gesteld en dan geleidelijk aan met de computer bewerkt en gemanipuleerd. Het resultaat is een energiek gevecht tussen menselijke vertolker en computer-gemanipuleerde samples. Raphaël Cendo (°1975) combineert hier vaardig de grote vormbeheersing van een klassieke componist met jazzy thema's en allesbehalve klassiek klinkende ruis.

Paulus Oomen / Aleph (2006)

Paulus Oomen (°1983) studeerde piano, percussie en compositie aan het conservatorium van Amsterdam. Hij bestudeerde tegelijk de Indiase muziek en elektronische muziek, wat in zijn eigen composities een onmiskenbare invloed kreeg. Hij heeft zich bijzonder toegelegd op het muziektheater, experimenten met nieuwe technologie en werkt vaak aan installaties en performances. In zijn muziek is elektronica steeds een belangrijk element op verschillende niveaus van de compositie. Oomen heeft ook zijn eigen gezelschap, Human Expo.

'Aleph' refereert aan de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet. Voor Paulus Oomen symboliseert de 'Aleph' de geboorte van spraak. Het is de eerste aanzet tot geluid, de kleinste zucht achter in de keel. De compositie is als een lang uitgerekte ademhaling, waarbij de kleinst mogelijke 'a' tot leven wordt gewekt. De sopraan zingt een nonsens tekst waarin verschillende klanken worden onderzocht, op weg naar de vorming van de 'Aleph'. Tijdens de inademing wordt de klank van een afstand beluisterd, als een object langzaam van dichtbij benaderd en van verschillende kanten bekeken. Na het dramatische breekpunt naar de uitademing worden dezelfde klanken als van binnenuit ervaren.

Michael Gordon / I Buried Paul (1996)

Dat de Amerikaan Michael Gordon (°1956) affiniteit met de popmuziek heeft, is in zijn muziek steeds duidelijk geweest, al was het al maar omwille van de instrumenten die hij voor zijn composities kiest. Ook hier worden de klassieke instrumenten aangevuld met elektrische gitaar, synthesizer en slagwerk. Die band met de popmuziek heeft ook zijn biografische redenen, want Gordon speelde lange tijd in een rockgroep (voor wie het wil weten: Peter and the Girlfriends).

Ook de titel van deze compositie refereert sterk aan de popmuziek. Aan het eind van 'Strawberry Fields Forever' van de Beatles zwelt de muziek nog vluchtig even aan en hoor je John Lennon "I buried Paul" zeggen. Dit voedde een hele reeks samenwerkingstheorieën waarbij koortsachtig werd gezocht

naar bewijzen voor de theorie dat Paul McCartney overleden was en vervangen door een dubbelganger. Mensen begonnen teksten van de Beatles te ontleiden op zoek naar verborgen codes, de hoesfoto's van 'Sgt. Peppers' werden opeens een verdachte verzameling verborgen aanwijzingen en platen werden achterstevoren afgespeeld in de hoop zo nieuwe boodschappen te horen. Het is dat laatste wat Michael Gordon voor dit werk heeft geïnspireerd: "dj's begonnen op de radio platen achterstevoren af te spelen, wat een heleboel vreemde geluiden opleverde". Het zijn die bizarre geluiden die het onderwerp vormen van dit stuk. Tenslotte, wie aandachtig luistert, merkt dat Lennon in die bewuste opname van 'Strawberry Fields' helemaal niet "I buried Paul" zegt, maar "cranberry sauce". Benieuwd welke verborgen betekenis daarachter schuilt.

(Voor meer biografische informatie over Michael Gordon, zie de bespreking van Decasia op p 62)

Riccardo Nova / Ma's Sequence 7 (2004-05)

Riccardo Nova (°1960) combineerde zijn klassieke studies (hij studeerde compositie onder meer bij Franco Donatoni) met een voorliefde voor niet-klassieke muziek. Sinds 1998 is hij ook actief op het terrein van de veeleer avant-gardistische technomuziek. Elementen uit de populaire muziek zijn dan ook heel belangrijk voor zijn stijl, maar van nog grotere betekenis is ongetwijfeld zijn intensieve studie van Indiase percussie die hij ter plekke, in Bangalore volgde. Sinds 1993 verblijft hij regelmatig in Zuid-India waar hij deze muziek verder studeert. De invloed van de Indiase ritmiek is dan ook een constante in zijn oeuvre. En kan hier duidelijk in 'Ma's Sequence' en 'Thirteen' gehoord worden.

Het is dan ook geen toeval dat Nova de muziek leverde voor het ballet 'MA' van de Britse choreograaf Akram Khan - waar dit werk een uittreksel van is. De eerste 39 maten de percussiepartij van 'Ma's sequence 7' waren immers aanvankelijk gecomponeerd voor 'MA', maar werden tijdens de uitvoeringen uiteindelijk niet gespeeld omdat ze te moeilijk bleken voor de musici. Khans dans en Nova's muziek zijn op dezelfde ritmische patronen en bewegingen gebaseerd en beide kunstenaars hebben uit die Indiase inspiratie elk in zijn discipline een hedendaagse taal opgebouwd.

Riccardo Nova / Koraippu (2006)

'Koraippu' is een kort werk in een traditionele Zuid-Indische vorm waarbij vraag en antwoord elkaar steeds sneller opvolgen tot ze uiteindelijk samenval-

len. De compositie - eveneens gestructureerd rond het getal dertien - fungeert als brug naar 'Thirteen, the intermediate'.

Riccardo Nova / Thirteen, 13x8@terror, generating deity, the intermediate reality (2006)

'Thirteen, the intermediate reality' is eigenlijk een onderdeel van 'Thirteen', een cyclus van drie composities: Thirteen, 13x8@terror generating deity for five instruments and elektronica (2005) Thirteen, 13x8@terror generating deity the intermediate reality (2006) Thirteen, 13x8@terror generating deity the ultimate reality for seven soloists, symphonic orchestra and elektronica with techno group ad libitum (2007)

Inspiratiebron voor 'Thirteen' zijn de dertien namen van godin Kālī uit de hindoeïstische mythologie, waarbij elke naam refereert aan een bewustzijns-toestand. Kālī, ook wel Kālī of Kālikā, wordt traditioneel afgebeeld met een halssnoer dat bestaat uit 48 bloedende schedels. Zij symboliseert de oerkracht van destructief geweld van het universum. Zij laat zich gelden wanneer men afstand neemt van de menselijke condities en gewone acties, wanneer men erkent dat de comfortabele realiteit waarin we zwemmen als een vis in het water niet de enige mogelijkheid is, wanneer we angsten overwinnen en met een heldere blik de waarden van onze morele codes in vraag durven stellen. Goed en slecht zijn beide aanwezig in dat proces, en onder invloed van Kālī kan de mens de realiteit begrijpen en herzien. Zij vertegenwoordigt een onconventionele weg tot kennis, als een godheid die destructie genereert. Elk van haar schedels staat voor een van de 48 letters van het Sanskriet alfabet. Door ook de basis van de menselijke taal te vernietigen, helpt ze los te komen van de impliciete beperkingen van de menselijke taal. Uiteindelijk belooft zij een nieuwe vrijheid.

De voornaamste ritmische structuur in de compositie is een langzaam ritme in dertien halve noten, die als een cyclische structuur aanwezig is in de hele compositie.

music@venture 2007

festivaldag 2

VR 19 OKT 2007

SLAGWERKGROEP DEN HAAG

PROGRAMMA

MICROWAVES & TURNTABLES

Anthony Pateras (*1979)

Morphus / Amorphus (2006)
Belgische creatie

Dmitri Kourliandski (*1976)

Resonant Mass (2002)
Belgische creatie

Matthew Wright (*1977)

Contact Theatre (2006)
Belgische creatie

Mayke Nas (*1972) / Wouter Snoei (*1977)

I Delayed People's Flights By Walking Slowly in
Narrow Hallways (2005)
Belgische creatie

Fedor Teunisse percussie
Marcel Andriessen percussie
Elyssa Shalla percussie
Lester Rodriguez percussie
Bart de Vrees percussie
Marijn Korff de Gidts percussie

Microwaves & Turntables

In 'Microwaves & Turntables' brengt Slagwerkgroep Den Haag vier heel recente stukken bijeen van vier jonge internationale componisten, die ieder op hun eigen manier klanken manipuleren en hiermee oor én oog doen spitsen. Het zijn componisten die de grenzen onderzoeken tussen reguliere muziekpraktijk, live-performance en nieuwe uitdrukkingsmogelijkheden. Hun werken laten zich kenmerken door toepassing van microgeluiden en elektronica, en door sterke visuele elementen.

In 'Microwaves & Turntables' komen tonen niet alleen door middel van directe aanslag tot klinken, maar vooral ook door elektronische versterking en bewerking. Of dat nu is door het opblazen van onhoorbare microgeluiden, door het vervreemden van zichtbare en hoorbare geluiden, of door het resoneren van een niet-aangeslagen tamtam: de ruimte wordt benut en gemanipuleerd met klanken. Met het luisteren zelf als voornaamste inzet: het oor hoort meer dan het oog ziet.

Ieder voor zich hebben de componisten ook het oog betrokken bij hun werk door middel van visuele kenmerken als versterkte schoolborden (Mayke Nas & Wouter Snoei - Nederland), 'couveuses' vol met mini-instrumentjes (Anthony Pateras - Australië), boven het hoofd geprojecteerde platenspelers (Matthew Wright - Engeland) of een gigantische tamtam waarachter de vier spelers bijna schuil gaan (Dmitri Kourliandski - Rusland).

Anthony Pateras / Morphus / Amorphus (2006)

Anthony Pateras (*1979, Australië) combineert compositie, improvisatie en elektronica op verschillende wijzen en verbanden. Zijn werk richt zich met name op het uitbreiden van de organisatorische mogelijkheden van geluid middels onderzoek naar klankkleur, vorm en uitvoering. Live treedt hij regelmatig op in Europa en Australië in verschillende verschijningsvormen: op bewerkte piano in het Pateras/Baxter/Brown Trio, met stem en elektronica in een duo met Robin Fox, in het hiphopkwartet Beta Erko of als dirigent van zijn eigen werken. Zijn uitgeschreven composities werden wereldwijd uitgevoerd door onder andere het Radio Kamerorkest, Melbourne Symphony Orchestra, Flux String Quartet, Slave Pianos en percussioniste Vanessa Tomlinson. In 2007 presenteert hij twee belangrijke creatie-opdrachten van het Melbourne Symphony Orchestra en van het Australian Chamber Orchestra, waarbij hij in beide gevallen zelf optreedt als solist op prepared piano.

Zijn werk is diverse malen onderscheiden, waaron-

der in Nederland bij de Gaudeamus Muziekweek (2004). Composities van Anthony Pateras werden recent uitgevoerd op festivals in Bratislava, Dijon, Parijs, St. Etienne, Bologna, Moskou, Melbourne, Wellington en Auckland. Hij schreef ook muziek voor korte films die zijn vertoond op festivals in de Verenigde Staten, Canada, Zuid-Amerika, Rusland, Australië en Europa. Hij won de Klangmusik Preis voor de beste partituur tijdens het Dresden Film Festival in 2003. Pateras heeft talloze opnamen uitgebracht voor Tzadik, Editions Mego, Synaesthesia en Quecksilber. Hij zal in 2007 zijn PhD in compositie behalen aan de Monash University, Melbourne.

In 'Morphus / Amorphus' uit 2006 worden ca. 120 minuscule geluiden als basis gebruikt en ingekapseld in afgesloten perspex boxen, waardoor de natuurlijke resonantie van de instrumenten ingeperkt wordt. Door versterking en bewerking van deze geluiden wordt de klank in de ruimte gemanipuleerd en losgemaakt van de herkomst en transformatie van het geluid.

Dmitri Kourliandski / Resonant Mass (2002)

Dmitri Kourliandski (*1976, Moskou) is een Russische componist van voornamelijk kamermuziek. Hij studeerde fluit aan de conservatoria van Moskou (1991-95) en Parijs (1995-96), en vervolgens compositie bij Leonid Bobylev aan hetzelfde Tsjaikovski Conservatorium in Moskou (1997-2002). Daarna volgde hij post-graduate studies en masterclasses bij onder anderen Maarten Altena, Louis Andriessen, Hanna Kulenty, Michaël Lévinas, Theo Loevendie, Martijn Padding, Vladimir Tarnopolski en Andrew Toovey. Hij ontving prijzen bij de All-Russia Young Composers Competition (1999, eervolle vermelding voor '...per flauto') en het Gaudeamus Concours (2003, 1e prijs voor 'Innermost Man') en was finalist bij de Ensemble Eleven competition in Manchester (2003). Zijn muziek werd uitgevoerd in Duitsland, Nederland, Rusland en Engeland (evenals uitgezonden op BBC3). Sinds 2001 is hij docent instrumentatie aan het Tsjaikovski Conservatorium.

'Resonant Mass' voor vier slagwerkers uit 2002 is een werk waarin het aura van een bouwplaats wordt gereproduceerd door tastbaar materiaal. Bouwgeluiden worden omgezet in de context van een concertsituatie en onthullen een nieuwe inhoud. Terwijl de bouwgeluiden in de oorspronkelijke situatie afkomstig zijn van concrete tastbare voorwerpen, construeren ze in de concertsituatie een abstract, niet-materieel object. Opzettelijk gereduceerd en gemechaniseerd materiaal wordt zo tot een soort van ritueel; een tastbare handeling verandert in een spirituele.

Matthew Wright / Contact Theatre (2006)

Matthew Wright (*1977, Groot-Brittannië) werkt als componist en als dj op de grens tussen concertpraktijk en clubcircuit, met muziek die zich uitstrekt van renaissance-ensembles tot grote evenementen met dj's, klassieke musici en digitale media. Hij is mede-oprichter van het elektronicatrio MTK en creëerde werk met platenspelerachtergronden voor de celliste Francis-Marie Uitti, de New Yorkse geluidskunstenaar Steven Vitiello en de internationale filmmaker Ference van Damme. Hij werkte onder andere met The Apollo Saxophone Quartet, The Duke Quartet, Joanna MacGregor, London Flutes and Vamos!, Maarten Altena Ensemble, SOIL, De Erepijs, en ELISION (Australië). Zijn werk is uitgevoerd in heel Europa en uitgezonden op BBC3.

Hij studeerde bij Richard Steinitz en Christopher Fox aan de Huddersfield University en bij Louis Andriessen, Martijn Padding en Richard Ayres aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Momenteel studeert hij compositie aan Goldsmiths College in London. Sinds september 2005 is Matthew Wright fulltime docent in Commercial Music aan de Canterbury Christ Church University's Broadstairs Campus, waar hij de elektronicagroep leidt en diverse andere vakken doceert.

In 'Contact Theatre' uit 2006 (een ode aan de pickup-naald) worden tevoren vastgelegde geluidsfragmenten geconstrueerd en gedeconstrueerd, die zijn vastgelegd op speciaal geprepareerde langspeelplaten, aangevuld met een assortiment aan willekeurig samengestelde huis-, tuin- en keuken-lp's. Het werk lijkt bijna ter plekke te ontstaan; om dat 'maakproces' van het werk zo duidelijk mogelijk te laten zien, worden alle acties op een scherm boven de spelers geprojecteerd.

Mayke Nas & Wouter Snoei / I Delayed People's Flights By Walking Slowly In Narrow Hallways (2005)

Mayke Nas (*1972, Nederland) studeerde piano en compositie aan de conservatoria van Amsterdam, Tilburg en Den Haag en voorts in Melbourne, Australië. Ze ontving compositieopdrachten van onder andere VPRO, Festival Nieuwe Muziek, Schönberg Ensemble, Slagwerkgroep Den Haag, Orkest de Volharding en het Franse ensemble Aleph. Op dit moment is zij voor onbepaalde tijd composer-in-residence bij het Nieuw Ensemble. Ook maakte zij diverse (muziek)theaterproducties. Recent ontving zij tijdens Festival Traces of Rhythm de Anjer Muziekprijs 2005 van het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Thea Derks schreef over haar: "Haar muziek beweegt zich op de rand van klank en ruis, maar beukt er bij wijlen ook genadeloos op los; vaak valt er wat te lachen. Mayke Nas houdt niet van bloedige ernst,

maar van speelvreugde en relativering. Ze verkent de grenzen van muziek met een tomeloze energie en verbeeldingskracht, die ook haar persoon kenmerken". Haar nieuwe werk is ontwikkeld in samenwerking met Wouter Snoei (*1977, Amsterdam). Nadat hij in 2000 afstudeerde aan de afdeling Sonologie op het Koninklijk Conservatorium, werkte Wouter met onder meer het ASKO Kamerkoor, Nieuw Ensemble onder leiding van Micha Hamel en Konrad Boehmer, Opera Studio Nederland en hij bediende/ontwierp live-elektronica bij John Cages 'Songbooks', (Holland Festival 2001). Naast zijn eigen composities, zoals 'Black' (2000), 'Pulse' (2003, Matthijs Vermeulen Aanmoedigingsprijs) en 'Elasticity' (2004), ontwierp en bediende Wouter live-elektronica voor compositieprojecten van Cathy van Eck en Jasper Blom. Zijn band x(eptional trad veelvuldig op in het clubcircuit, maar maakte ook remixes van stukken van Stockhausen, Varèse en Skrjabin; hij viel enkele malen in de prijzen en werkte samen met o.a. het ZAPP! strijkkwartet en met het ASKO Ensemble.

'I Delayed People's Flights By Walking Slowly In Narrow Hallways' is in 2005 geschreven voor vier spelers, vier stoelen, vier versterkte schoolborden en interactieve elektronica. In de beroemde theatertekst 'Zelfbeschuldiging' (1966) van Peter Handke trekt de ik-persoon het boetekleed aan. In een pagina's lange opsomming van gemaakte fouten wordt de menselijke moraal koelbloedig ontleed en blootgelegd. In 'I Delayed People's Flights By Walking Slowly In Narrow Hallways' is de ik-figuur als een moderne meervoudige persoonlijkheid in vieren gesplitst en schrijft hij zich - als waren het strafregels - op het schoolbord door een wirwar van nieuwe bekentenissen heen.

MUZIEKTHEATER TRANSPARANT & OXALYS

PROGRAMMA

VOID

(2007) wereldcreatie

Void is een samenwerking tussen drie kunstenaars:

Wim Henderickx (*1962)

met de compositie 'Sunnyata'

Hans Op de Beeck (*1969)

met de sculptuur 'House'

Wouter Van Looy (*1966)

regie

Wim Henderickx componist & dirigent

Hans Op de Beeck visueel concept

Wouter Van Looy regie

Jellichje Reijnders dramaturgie

Vivian Cruz choreografie

Gert Op de Beeck videoanimaties

Machteld Van de Perre kostuums

Sascha van Riel lichtontwerp

Jorrit Tamminga live-elektronica

Phil Minton stemkunstenaar

Elise Caluwaerts sopraan

Lien Haegeman mezzosopraan

Hans Gröning bariton

Olivier Berten bariton

OXALYS

Shirly Laub viool

Martijn Vink cello

Toon Fret fluit

Nathalie Lefèvre klarinet

Ben Haemhouts trombone

Void is een productie van **Muziektheater Transparant** in co-productie met **deSingel** en

Stavanger - Cultural Capital of Europe 2008

ism. **Oxalys Ensemble, Zürcher Theater Spektakel, music@venture en Concertgebouw Brugge**

Maarten Beirens interviewde componist **Wim Henderickx** over 'Sunyata' en de voorstelling 'Void'

Het project waarmee componist Wim Henderickx de jongste jaren volop bezig is, betekende voor hem een terugkeer naar de oosterse spiritualiteit die voor hem eerder al - denk maar aan de drie 'Raga's' voor orkest - zo'n belangrijke bron van inspiratie was. De 'Tantric Cycle', waarvan 'Sunyata' het vierde deel vormt, gaat echter nog veel verder door op dat gegeven. Waar die oosterse inspiratie in de 'Raga's' nog een verre en vooral muzikale inspiratiebron vormde, is de 'Tantric Cycle' diep doordrongen van deze thematiek en maken zeer concrete en uitgesproken elementen van de boeddhistische en hindoeïstische mystiek zelfs onverhuld het onderwerp uit van de delen van deze cyclus. Hoewel 'Sunyata' voor vijf zangers, vijf instrumenten en elektronica is aangekondigd als muziektheater, kan je dit werk misschien nog best beschouwen als een meditatie, een abstracte exploratie van oosterse kernbegrippen, waar de ontvankelijke luisteraar dan zijn of haar eigen ervaring aan kan verbinden.

Toch aarzelt Wim Henderickx niet om 'Sunyata' als muziektheater te bestempelen: "Voor mij is muziektheater een heel relatief begrip. Zelfs het meest klassieke concert is een performance: de manier van muziek op het podium brengen heeft veel weg van een ritueel, er is steeds een theateraal aspect aanwezig. Voor mij hoeft muziektheater daarom ook helemaal niet gefocust te zijn op drama. Bijvoorbeeld, in 'Nada Brahma' (het derde deel uit de 'Tantric Cycle') had ik er bewust voor gekozen om de zangeres te plaatsen in het midden van de ruimte, tussen het publiek. Voor mij is dat een weloverwogen visueel en theateraal aspect. Ik probeer in 'Sunyata' een innerlijk theater te scheppen: niet iets wat je aan de buitenkant ervaart, maar iets wat zich binnen in de toeschouwer afspeelt. Ik tracht in deze compositie een extra invulling te geven aan het medium muziektheater."

"Ik ben anders te werk gegaan dan in mijn vorige opera's en muziektheaterwerken zoals 'The Triumph of Spirit over Matter', 'Achilleus' of 'Een totale Entführung'", vertelt Wim Henderickx. "In 'Sunyata' is er geen verhaal meer, maar enkel nog een abstract gegeven. Het werk bevat dan ook geen tekst - of beter: bevat enkel niet-semanticke tekst. Geïnspireerd door tekstflarden uit de Latijnse requiemmis, heb ik een zuiver abstracte taal gecreëerd. Merkwaardig genoeg merkte ik dat op de eerste repetities de zangers toch aan die abstracte klanken spontaan een betekenis begonnen te hechten. Er is één belangrijke uitzondering: helemaal aan het slot wijkt die abstracte taal voor een herkenbaar stuk tekst dat letterlijk uit het requiem is overgenomen: 'lux aeterna luceat eis'. Het eeuwige licht

(lux aeterna) is universeel genoeg om dit werk af te sluiten."

"In 'Sunyata' komen voor het eerst de twee topics samen die mijn hele leven als kunstenaar hebben gedomineerd: muziektheater en de invloed van niet-westerse culturen." Wie de carrière van Wim Henderickx wat gevolgd heeft, weet dat hij in de eerste helft van de jaren '90 de aandacht trok met composities waarin niet-westerse elementen een doorslaggevende rol speelden, zoals 'OM' voor strijkkwartet of de drie 'Raga's'. Zijn opleiding als percussionist zal een zekere fascinatie voor de rijke percussie-gebaseerde tradities in andere culturen wellicht wel mee bepaald hebben. Hoewel zijn inspiratiebronnen daar niet toe beperkt bleven (denk maar aan de 'African Suite' voor viool en percussie), toonde hij steeds een bijzondere affiniteit met de oosterse en in het bijzonder Indiase tradities. Met zijn opera 'The Triumph of Spirit over Matter' als belangrijkste mijlpaal, leek Henderickx in de tweede helft van de jaren '90 andere wegen op te zoeken, maar al gauw doken de niet-westerse elementen weer op en heviger dan ooit, getuige 'Confrontations', een cultuuroverschrijdend werk met percussie als gemeenschappelijke taal tussen Afrikaanse en Europese muzikanten en bovenal de grote 'Tantric Cycle', met 'Sunyata' als vierde deel na 'The Seven Chakra's', 'Maya's Dream' en 'Nada Brahma'. Het was een reis door Nepal en Tibet die de vernieuwde belangstelling voor de hindoeïstische en boeddhistische spiritualiteit bij de componist aanwakkerde, al kan je stellen dat die fascinatie doorheen heel zijn oeuvre, expliciet of impliciet aanwezig was.

"De basisbedoeling van de 'Tantric Cycle' is nadenken over zingeving, religie,... Voor mij gaat het om het zoeken op een abstracter en metafysisch niveau: geen goden, geen bidprentjes, geen ideologieën. Vandaar dat dit werk ook geen concreet verhaal biedt met een uitgesproken, vaste betekenis. 'Sunyata' is tegelijk concreet en vaag. Ik heb gekozen voor een strakke manier van componeren met als resultaat een uiterst gestructureerde partituur."

"'Sunyata' betekent 'leegte', een basisconcept uit het boeddhisme. Vandaar dat de productie 'Void' als titel heeft gekregen. Heel het werk is gebaseerd op geometrische figuren. De basisfiguur, de 'shri yantra', is een mandala die aan een aantal geometrische figuren (zoals de cirkel, de driehoek, het vierkant) elk een bepaalde symbolische betekenis geeft. Met deze mandala combineer ik de vijf oerelementen: aarde, water, vuur, lucht en 'akasha' (ether). Deze twee structuren bepalen samen het muzikale verloop. Het basis-

principe van het tantrisme is de verbondenheid tussen micro- en macro-niveau. Op muzikaal vlak heb ik dit principe zowel toegepast op de ordening van de totaalstructuur als op de ordening binnen elk deel."

"Hoe al die elementen in elkaar grijpen is vrij complex. Het eenvoudigst merk je dat in de totaalstructuur. Het werk begint en eindigt vanuit de 'bindu' (het punt). In totaal is er een reeks van zeven geometrische figuren (bindu, lotus, vierkant, cirkel, mannelijke driehoek, vrouwelijke driehoek en nogmaals bindu) en een reeks van vijf oerelementen, die telkens met één van de zangers verbonden zijn (lucht met sopraan 1, water met bariton 1, vuur met bariton 2, aarde met sopraan 2 en akasha of ether met stemkunstenaar Phil Minton). Bovendien is elk van de vijf instrumenten gekoppeld aan een van de zangers én zijn ook binnen de delen aspecten met elkaar verbonden (bijvoorbeeld het vierkant hangt samen met aarde). De twee basisstructuren refereren naar elkaar, maar zijn in omgekeerde volgorde met elkaar gecombineerd: de oerelementen evolueren van het hoogst verhevene (de 'goddelijke' ether is uiteraard het hoogste) tot het aardse, terwijl de reeks geometrische elementen de omgekeerde beweging maakt, van aards tot verheven."

"Dit is één van mijn meest strakke en abstracte stukken. Ieder aspect van de muziek volgt een strikte, mathematische logica. Dat komt door mijn zoektocht naar een ander soort emotionaliteit en theatraliteit. Daarbij komt dan nog een belangrijk aspect dat een bepalende rol speelt in deze muziek: de elektronica. Het elektronische gedeelte hier bouwt verder op wat ik de laatste jaren heb gedaan, maar zal nog prominenter aanwezig zijn. Voor mij is de integratie van elektronische elementen een bijzonder belangrijk onderdeel van mijn muziek geworden. Hier gebruik ik zowel live-elektronica als op voorhand opgenomen materiaal. Bovendien komt er veel spatialisatie bij kijken - dat is het manipuleren van klanken in de ruimte. Daarmee kunnen we ook de geometrische figuren een akoestisch equivalent geven: bijvoorbeeld een klank via de luidsprekers als een 'cirkel' of een 'punt' projecteren."

"Ik wou in 'Sunyata' zelf de muzikale leiding nemen. Het is voor mij de eerste keer dat ik de creatie van een eigen werk dirigeer. Ik wou daarmee ook voor mezelf een stap verder zetten. 'Sunyata' is voor mij immers meer dan enkel een muzikale compositie, het is een innerlijke zoektocht naar oosterse en westerse mystiek."

Dramaturg **Jellichje Reijnders** sprak op 17 juli 2007 in zijn atelier met beeldend kunstenaar **Hans Op de Beeck** over de scenografie van de voorstelling 'Void'.

Wat was het vertrekpunt voor dit toneelbeeld?

Een insteek was 'Het Offer' van de Russische regisseur Tarkovski. Wat me bij bleef van de film was het huis. Het huis als een metafoor voor het identiteitsverhaal; men is een huis zou je kunnen zeggen, met open en gesloten kamers. En ik denk dat het huis ook als speelveld interessant is.

Het huis als een mentale ruimte?

Aanvankelijk was het idee om uit te gaan van een hoofdpersonage dat door een spirituele crisis gaat. Van daaruit zijn er personages bedacht rond de hoofdfiguur, als een uitzetten van lijnen. Het hoofdpersonage is een oud-wetenschapper die stuit op het besef dat het paradigma waarin hij vastzat hem geen oplossingen heeft geboden, dat zijn hele zoeken in de wetenschap een monsterlijke maat voor niets was omdat het hem niet het grote inzicht bracht. Na het overlijden van zijn vrouw komt hij erachter dat hij, verkerend in zijn wetenschappelijk denkraam, de directe relaties met zijn kinderen, met de omgeving, zijn contact met het gewone alledaagse verloren is.

Tijdens het repetitieproces van 'Void' is er echter voor gekozen geen libretto te gebruiken en geen fictieverhaal als een transparante betekenislaag over de muziek heen te leggen. Wim laat nu de zangers zingen in een niet-bestaande taal. Personages worden niet letterlijk concreet gemaakt in de voorstelling, maar elke zanger performt en zingt nog wel vanuit de idee op een specifieke manier in relatie te staan tot de andere zangers in de productie.

Het scenische oppervlak wordt niet alleen voorzien van een textuur van gelaagde projecties maar ook van een fysieke laag bestaande uit paperassen?

Er is een aantal elementen bijgekomen, zoals de idee om met stapels papier te werken, om het beeld op te roepen van iemand die tegen beter weten in blijft classificeren, ordenen en schikken, hoewel de zin ervan of het geloof erin door hemzelf al lang opgegeven is. De absurditeit en tragiek van de mens die maniakaal blijft verplaatsen en ordenen. De papieren stapels zijn een efemeer, chaotisch element tegenover de robuuste inertie van de architectuur.

Heb je de basis van het huis gedacht als geometrische figuur, parallel aan de geometrische figuur die ten grondslag ligt aan de structuur van de muziek, of is deze formele parallelie ontstaan als een gevolg van het proces van abstraheren?

Helemaal in het begin, de eerste keer dat we samen

kwamen, was nog niet duidelijk wat de structuur zou zijn van de muziek en op welke wijze Wim Henderickx deze zou uitwerken. Hij heeft bij de uitwerking geometrische figuren en veel spirituele symboliek in zijn muziek gestopt. Door het huis verregaand te abstraheren is het een soort geometrische figuur geworden. Zo zijn Wims visie en mijn scenografische beeld naar elkaar toegegroeid.

Hoe zie je de geïnstalleerde ruimte als scenografische ruimte?

Het decor is geconcipieerd om te gebruiken. Ik geloof dat er scenografisch veel kan gebeuren; het ordenen van de papieren stapels, de choreografie van de lichamen, het verloop van de handelingen tussen de personages. Het decor moet geen illustratie worden van de muziek of omgekeerd. Het decor moet geen al te groot inhoudelijk engagement aangaan, maar heel functioneel een zekere zintuiglijkheid prikkelen om een forum te geven aan de klank en aan het licht. Het licht speelt in op de sferen en inhoud die Wim in de verschillende delen wil leggen. Het ene deel is meer sereen, het andere meer mannelijk, of agressief. Wim heeft bepaalde emotionele waarden en ladingen toegekend aan de verschillende delen van zijn compositiestructuur. En het licht gaat inspelen op het type animatie, de snelheid; de kleurencompositie gaat een directe relatie aan met de klank.

Functioneert de ruimte tegelijk als metafoor, forum en manifestatie van de concrete aanwezigheid?

De structuur verdwijnt op bepaalde momenten in het licht en wordt niet meer dan een driedimensionaal projectieveld. Ik heb een poosje gedacht dat het hele decor misschien enkel licht moest zijn. Maar dan dacht ik toch: die terugval is goed, als je de mogelijkheid houdt dat een personage in een immaterialiteit van licht verdwijnt, en op een ander moment weer heel nuchter in die inerte architectuur komt te staan. Wanneer je de animaties weghaalt, krijg je terug steen of beton. Dan voel je ook de beperkingen van een geest of leven; het zijn die kamers, en met die kamers moet je het doen in dat leven. Die ontvuchtering. Het is ook geen ruïne. Het is een huis dat eigenlijk tussen het fundament van een nieuw huis en een huis dat geweest is in zit. Dat vind ik een belangrijke status van het sculpturale gedeelte van het decorontwerp. De mogelijkheid iets te zijn dat in wording is, of iets dat geweest is, of iets dat is. Het zit tussen die drie fasen in.

Als een contaminatie van de concepten die ons met de context verbinden? Naast de materialisatie van de idee toont je werk de

realisatie van de constructie?

Het is iets wat altijd in mijn installaties aanwezig is. Je kunt er niet omheen dat het maar een representatie is, dat het maar bordkarton of hout is. Het ontvuchtert maar het relativeert ook. De oerconditie van het kunstwerk. Het is enkel een laagje verf, maar beslis je erin mee te gaan, dan kun je er wel ook zijn, in dat laagje verf van een schilderij. Dat is hier ook zo. Het licht animeert alles, maar wat er overblijft is materie, zonder betekenis.

De afspraak met je publiek maak je liefst direct duidelijk?

Ik wil niet de klemtoon op de deconstructie van het beeld leggen. Het lijkt me eerlijk om de toeschouwer direct openlijk te zeggen dat het maar een constructie is, maar tegelijk nodig ik de toeschouwer uit. Dan heb je een goed en eerlijk vertrekpunt met de toeschouwer.

Op het einde van de voorstelling vallen de scenische ruimte en het publiek samen in een groot wit licht.

Het is alsof iemand in een leuke club plots alle halogeenlampen aanschakelt en je de lelijkheid van het interieur ziet. Zoals in 'Table (1)', een van mijn recentere installaties, die op schaal 150 % werd uitgewerkt, een halve keer groter dan de realiteit, waarin alles spierwit is behalve de voedselresten op tafel, die zijn hyperrealistisch uitgewerkt. Je hebt een feest, alles komt samen in een soort roesmoment, maar als je 's nachts even de tl-lampen aanknipt dan zie je de war zone van left overs, en dat is de realiteit ook. Een ontvuchtering, en gevolg van een materiele onthechting, een relativering. Relativering is het verst waarin ik kan gaan qua bezwering van angst. Ontvuchtering als bevrijding; die dualiteit.

Hoe verloopt het maakproces van je werk? En hoe denk je dat de verschillende lagen, de muziek, het sculpturale decor, de projecties, het licht, de mise-en-scène, de choreografie, in deze productie op elkaar inwerken?

Het ontstaansproces van een beeldend kunstwerk is doorgaans zo dat je het begint te bouwen en dan zie je het groeien in de ruimte en dan neem je beslissingen. Dus pas wanneer het ding een hier en nu krijgt en ontstaat, kan je verdere stappen nemen. En ik denk dat het bij deze productie ook zo is. Ook bij de uitvoering van de muziek van Wim. Het verklankt horen in de ruimte zal de regie aansturen evenals het licht. Ik denk dat door de manier waarop we de voorstelling hebben opgezet, de mogelijkheden er zijn. Het verloop van het hele traject dat wordt afgelegd, visueel en muzikaal, zou in het beste geval heel

veel kleine deeltjes moeten samen rijmen. Niet een grote boog, of een grote lijn, maar een samengaan van elementen die een wisselende perceptie van alle verschillende deelaspecten stimuleren. Je zou als toeschouwer dingen moeten kunnen ontdekken of het gevoel moeten kunnen krijgen dat jij de enige bent die dat gezien of gehoord heeft op dat moment. Een doorgevoerde ontwikkeling van alle deelaspecten.

Wat tracht 'Void' te bevragen?

De grote vraag is: hoe om te gaan met leegte. Een existentiële leegte, een leegte als angst, als het verdwijnen van houvast, of - paradoxaal - als een bevrijdende relativering.

Tijdens de repetitieperiode in de zomer van 2007 lichtte regisseur **Wouter van Looy** zijn werkwijze toe. Dramaturg **Jellichje Reijnders** polste naar de intenties.

Wouter Van Looy: “In de muziek tracht Wim Henderickx een aantal toestanden van bewust-zijn en streven naar leegte te verklanken vanuit een oosters gedachtegoed. De werken van Hans Op de Beeck spreken vanuit een westers perspectief over de leegte. Fernando Pessoa slaat een mooie brug tussen deze werelden. Pessoa's werk wordt wel eens het boeddhisme van de wanhoop genoemd. Denkbeelden van een boeddhistische optiek zijn verwant aan die van Pessoa. Pessoa probeert probleemstellingen rond de zingeving, zoals bespiegeld in religie en wetenschap, op te vullen en stuit op de leegte van het 'ik'. Hij raakt aan het conflict tussen de waarneming en de grote vragen, het geloof. Het concreet hier zitten, de nacht die komt, én dat allemaal overstijgend, over de goden, een mentale 'state of being'. Ik vond in zijn teksten een vertaling die parallel is aan de ideeën over mentale toestanden in de muziek. In de muziek worden mentale toestanden gemobiliseerd vanuit een aantal elementen. De muziek blijkt een soort binnenweg te zijn waar het denken omheen draait. “Mysterie verstopt zich onder de stenen”, zegt Pessoa. En als je de stenen optilt, zit er zand onder, aarde, grond. Geconfronteerd zijn met de beperking van ons zijn, het ongrijpbare niet kunnen begrijpen. Mijn fascinatie voor Pessoa raakt aan mijn fascinatie voor de neurofysiologie. Het graven naar een kern van het bewustzijn. Ankers worden geworpen, constructies en afspraken worden geconstrueerd, tegenbewegingen worden opgeworpen tussen verschillende systemen, spirituele en wetenschappelijke opvattingen, maar niets blijft hangen.”

Hoe vertaal je deze stenen in het werkproces?

De voorstelling wordt niet gemaakt vanuit een analyse. Het maakproces spiegelt het bevragen van het ingezette spoor, het aftasten; steeds terug naar de bodem duiken en zien of je een steen vindt die blijft liggen en niet als zand door je vingers glipt. Er hangt iets dat niet te benoemen is. Een onbenoembare drager voor de ervaring van spiritualiteit. De verschillende disciplines hebben een eigen manier van spreken. Uit de interactie ontstaat een nieuwe betekeniswereld waar we niet echt vat op kunnen krijgen. Het is tegelijk het moeilijke en het fascinerende van de discipline muziektheater.

Hoe regisseer je de zangers?

Het regisseren zelf is een pendelbeweging tussen een vooraf bedacht plan en betekenis die ontstaat door de interactie van alle theatrale elementen en de muziek. De performers spelen daarin een grote rol. Ik kies niet voor het opleggen van een betekenis en het kiezen van theatrale effecten om die te

duiden, maar laat die ontstaan vanuit spelers zelf. Het is een voortdurend in de weegschaal durven leggen van de zekerheden. Dat proces wordt doorgaans heel intuïtief gestuurd. Het begint bij het luisteren naar de muziek, het maken van een mentale voorstelling van de personages ten opzichte van de muziek en de ruimte. Terwijl de context op voorhand nog niet 100% gedefinieerd is, spiegel ik de fysieke aanwezigheid van hun zijn, in de beweging over de scène, in het geheel. In 'Void' spreken de zangers op een directe manier, ze hoeven niet te spreken vanuit een narratief raamwerk. Al zoekend naar een kern vertaalt zich de idee naar concrete scènes. Ik voel wat er kan gebeuren, wat voor uitdrukking er kan komen, en stimuleer de bereidheid van de zangers om het te durven. Ik geef een soort energie, aanvankelijk bijna dirigerend, maar uiteindelijk moet de voorstelling van hen worden. Een voorstelling kan enkel betekenis krijgen door de betekenissen die de spelers kunnen oproepen.

Een centraal element in de mise-en-scène is Phil Minton's manier van zijn en wat hij oproept.

Tijdens de repetities zei Phil: “De dingen die ik doe, zien er naar het schijnt pijnlijk en getormenteerd uit, maar ze zijn het niet”. Phil is de verpersoonlijking van het relativisme en de pijn die dat teweeg kan brengen. Bij het repeteren worden zijn zijn en zijn zingen verbonden. Ook in zijn manier van musiceren heeft hij alle systemen op zijn kop gezet en een manier gevonden om zijn zingen direct aan zijn zijn vast te maken. Natuurlijk zit er techniek tussen, maar die gebruikt hij om dat mogelijk te maken.

Hoe ontwikkelt zich de figuur die hij belichaamt op het niveau van de plot?

Er is een evolutie in zijn op zichzelf teruggeworpen zijn. Zijn rusteloosheid in relatie tot de andere temperamenten lost uiteindelijk op met het opheffen van de vragen. Er voltrekt zich een soort aanvaarding, vanuit het besef dat het zo is.

Phils aanwezigheid krijgt zijn beslag in 'House', het werk van Hans Op de Beeck.

Het is een wereld die vragen stelt over de zin van het bestaan ervan. Door de mens weg te halen, licht Hans Op de Beeck ruimtes uit de tijd. Phil wordt geplaatst in een huis dat tot de essentie is herleid. Waar momenten van stilstand overgaan in momenten die tijd en ruimte overstijgen.

Welke prangende vraag, welk koortsachtig zoeken stuwt 'Void' voort?

De voorstelling probeert een aantal kernvragen van deze tijd aan te raken. Over de beperkingen

van ons zijn, van het begrijpen, en het gevoel dat er iets onvatbaars in zit. Over de situatie waarin we ons bevinden, de constructies die we hebben gemaakt, bijvoorbeeld religie, wetenschap, economie - constructies om de werkelijkheid te begrijpen en die tekort schieten om de werkelijkheid te verklaren. Over de relativiteit van de constructies. Over het onvermogen van het verstand om de ratio zelf te begrijpen - terwijl het de werkelijkheid probeert te begrijpen. Over de visie dat zelfs het bewustzijn herleid kan worden tot materialiteit. De uiteindelijke voorstelling ontstaat uit het samengaan van alle factoren, en in samenhang met het publiek. Het gevoel te worden geraakt, dat is de maximale betrachting - een verlichting teweegbrengen, via de beleving, een dynamische beleving van het onderbewuste.

music@venture 2007

festivaldag 3

ZA 20 OKT 2007

I SOLISTI DEL VENTO muzikale uitvoering

JUSTIN YEP & ANDREA MARIA PEREIRA RODRIGUES dans

De volgorde waarin u de stukken hoort, is afhankelijk van het wandelparcours dat u met uw groep aflegt. U hoort 8 wereldcreaties tijdens 1 wandeling.

MAES & MATTHYS GALLERY
Koen Desimpelaere componist
Michiel Alberts performance
Francis Pollet fagot
Zolang vaagte nog (2007)

MUHKA (BLACK BOX)
Szymon Brzoska componist
Jasmina Fekovic beeldend kunstenaar
Roeland Hendrikx klarinet
I say the end of the world, can you handle it? (2007)

FROEFROE
Mathias Coppens componist
Kelly De Wilde beeldend kunstenaars
Rik Vercruysse hoorn
O & E: schemerzone (2007)

MUHKA (TRAPZAAL)
Daan Janssens componist
Clemens Hollerer beeldend kunstenaar
Vlad Weverbergh basklarinet
Tell me which way (2007)

VLINDERPALEIS
Agnieszka Stulginska componist
Sarah&Charles beeldend kunstenaars
Simon Van Hoecke trompet
Verdict (2007)

NICC
Joanna Murphy componist
Max Sudhues beeldend kunstenaar
Piet Van Bockstal hobo
ANOMIE (2007)

KMSKA (TRAPZAAL)
Stefan Prins componist
Bart Geerts beeldend kunstenaar
Ben Haemhouts trombone
FITTINGinSIDE (2007)

ZUIDERPERSHUIS > 14 UUR
Frank Nuyts componist & dirigent
Eddy Becqaert choreograaf & scenografie
Justin Yep dans
Andrea Maria Pereira Rodrigues dans
Piet Van Bockstal hobo
Roeland Hendrikx klarinet
Vlad Weverbergh basklarinet
Francis Pollet fagot
Rik Vercruysse hoorn
Simon Van Hoecke trompet
Ben Haemhouts trombone
...where the wind goes... (2007)

za 20 okt> concertwandeling langs verschillende locaties op Antwerpen-Zuid
> 11 uur > vertrek: Zuiderpershuis > 13 uur lunch > 14 uur slotconcert

Dit project is wellicht het meest onconventionele van het festivalprogramma. Tijdens een concert waarvoor het publiek zich moet verplaatsen tussen verschillende locaties op Antwerpen-Zuid en het Zuiderpershuis, worden acht werken gecreëerd. Hiervoor gaf het festival de opdracht aan zeven jonge componisten om telkens een solowerk voor één van de blazers van I Solisti del Vento te schrijven, in samenwerking met een jonge kunstenaar. Jonge componisten van de Vlaamse conservatoria, jonge kunstenaars van het HISK en de leden van I Solisti del Vento slaan zo de handen in elkaar om een parcours van zeven uiteenlopende ontmoetingen van muziek, kunst en performance te realiseren.

Daarna volgt er één creatie van een door de wol geverfde componist op dit programma: Frank Nuyts (*1957) schreef '...where the wind goes...' volgens hetzelfde concept - in zijn geval een samenwerking met choreograaf Eddy Becqaert, maar dan voor de zeven instrumenten samen.

MAES & MATTHYS GALLERY
ZOLANG VAAGTE NOG (2007)
Koen Desimpelaere componist
Michiel Alberts performance
Francis Pollet fagot

"Nog vaagte nog voort. Zolang vaagte nog hoe dan ook voort nog. Hoe ook voort." (S. Beckett)

Er wordt gewerkt rond een fragment uit 'Worstward Ho' (1983) van Samuel Beckett. De verschillende gelaagdheden van de tekst worden weerspiegeld in beeld en klank. Wij gaan op zoek naar de spanning tussen het waarneembare en de afwezigheid van het waarneembare, tussen constructie en deconstructie. Een in zichzelf kerende beweging zonder stilstand, in een miniem verlichte ruimte.

FROEFROE
O & E: SCHEMERZONE (2007)
Mathias Coppens componist
Kelly De Wilde beeldende kunstenaar
Rik Vercruysse hoorn

"Een spiegel weerkaatst en is tegelijkertijd doordringbaar. Een grot en zwarte waterpoel zijn inwisselbaar. Licht maakt differentiatie zichtbaar, licht wordt opgegeten door de differentiatie waardoor deze zijn contouren verliest en amorf wordt. Deel dat afgeschermd is en in totale verbinding staat."

Het werk bestaat uit drie grote delen, die nog zijn onderverdeeld. Elke overgang wordt ingeluid door een 'Leitmotiv'. 'O en E' is een werk voor hoorn solo. De hoorn is in realiteit of in onze verbeelding één van de oudste instrumenten en werd in archaische tijden gebruikt voor zowel het uitoefenen van invloed op de buitenwereld als voor het uiten van bewondering voor deze buitenwereld.

Ons uitgangspunt was de mythe van Orpheus en Eurydice. Dit transformeerden wij tot een abstract niveau. De werking van de herinnering (haar magie en haar realiteit) en perceptie zijn spilfiguren binnen de thematiek. De mythe is een herinnering die parallel loopt met het abstracte verhaal. Centraal staan de liefde, afstand en nabijheid tot dat waar de liefde of het

verlangen aan gericht is, de mogelijkheid en pogingen om invloed uit te oefenen, het afgescheidene en het omkeerbare van het verlorene, verstening die amorf en dynamisch is, nabijheid en afstand. De inwisselbaarheid tussen nabijheid en afstand verhouden zich op afhankelijke en variabele wijze binnen het werk. De uitwisseling van muziek en beeld geven op hun beurt ook blijk van de wisselende verhouding van muziek en beeld, oog en oor bevinden zich in een spanningsveld, eigen aan de thematiek. Soms lopen ze gelijk, op sommige plaatsen zijn ze tegengesteld. Via vorm herhaalt en weerspiegelt deze interrelatie over de subtiliteit van de thematiek. De tegengestelde begrippen worden zowel als complementair als inwisselbaar naar voor gebracht. Ambigüiteit en de inwisselbaarheid van tegenstellingen.

KMSKA (TRAPZAAL)
FITTINGinSIDE (2007)
Stefan Prins componist
Bart Geerts beeldende kunstenaar
Ben Haemhouts trombone

Het monumentale gebouw van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten is een waar omhulsel voor de kunstwerken uit de collectie. De invloed van wat op straat gebeurt, wordt door het gebouw geminimaliseerd. Omgekeerd verbergt het museum wat het te bieden heeft aan de buitenwereld. 'FITTINGinSIDE' wil dit omhulsel openbreken: het museum wordt opengetrokken naar de buitenwereld en tegelijkertijd wordt de buitenwereld binnengehaald in het museum zelf. Het project is dus niet gebonden aan de dimensies van een tentoonstellings- of opvoeringsruimte, maar tracht een eigen omgeving te creëren. 'FITTINGinSIDE' wordt daardoor een soort van tussenruimte, een visuele en auditieve omgeving die wars van architecturale grenzen haar eigenheid afbakent.

'FITTINGinSIDE' is niet enkel een beeldende ingreep, net zomin als het een louter muzikale interventie is. Het is net dankzij de wisselwerking tussen de twee disciplines dat een verbinding gemaakt wordt tussen de gesloten wereld van het museum en de realiteit van wat zich daarbuiten afspeelt.

ism. Wereldculturencentrum Zuiderpershuis, FroeFree, HISK, KMSKA, Maes & Matthys Gallery, MUHKA, NiCC, Hogeschool Antwerpen - Departement muziek, Koninklijk Conservatorium Gent
met dank aan de Voorzitter en het Beheer van het Gerechtsgebouw Antwerpen

MUHKA (TRAPZAAL)

TELL ME WHICH WAY (2007)

Daan Janssens componist

Clemens Hollerer beeldende kunstenaar

Vlad Weverbergh basklarinet

De samenwerking voor music@venture tussen Clemens Hollerer (HISK/Gent) en componist Daan Janssens begon met het ontwerp van een werk door de visuele kunstenaar: een compositie bestaande uit een reeks op elkaar gestapelde, glanzend geschilderde MDF-panelen, gebaseerd op de architectuur van de traphal in het MuHKA. Hier wordt ook de muzikale compositie uitgevoerd. Hollerer ontwierp daarnaast een soort platform, waarop de muzikant zal plaatsnemen tijdens de uitvoering van het stuk. De bank wordt op de trap geplaatst, waardoor de muzikant rechtstreeks uitkijkt op het geschilderde object. Componist Daan Janssens speelde in op de installatie via een minimalistische auditieve interpretatie. De verhoudingen, afmetingen en kleurvlakken van het plastische kunstwerk vormen de basis voor zijn compositie voor solobasklarinet. Dynamische en kleurcontrasten domineren zijn stuk, tijd en terugkerende geluidspatronen zijn prominent aanwezig.

VLINDERPALEIS VERDICT (2007)

Agnieszka Stulginska componist

Sarah&Charles beeldende kunstenaars

Simon Van Hoecke trompet

'Verdict' is een compositie voor trompet en tape. Het beeldt het idee uit van een proces dat actueel is in ons leven. Wie is schuldig? De maatschappij of diegene die de wet overtreedt? Deze vragen worden vertolkt door de trompet die de stem van de gerechtigheid symboliseert, net als de emoties van de mensen die het proces bijwonen. Klanken van de trompet worden op ongebruikelijke manieren aangewend, zoals in het instrument fluisteren, ademen en spreken. Deze klanken worden gecombineerd met opgenomen klanken uit het justitiepaleis, inclusief fragmenten uit het toneelstuk 'Hoffman' door 't ARSENAAL en SkaGen.

Agnieszka Stulginska's muziek is geïnspireerd door filosofische teksten, verhalen, visuele beelden en indrukken. Ze componeert vaak op basis van concrete visuele gegevens en gebruikt alternatieve speeltechnieken en geluidseffecten om een klanklandschap te scheppen dat die beelden oproept. Ze wordt vaak geïnspireerd door straatgeluiden, die ze met akoestische en elektronische middelen tracht te vatten.

Voor Sarah&Charles weerspiegelt het nieuwe en pas geopende justitiepaleis van Antwerpen verschillende ideeën. Er is de enorme hoeveelheid glas en staal die staan voor de transparantie van het juridische systeem.

Er is het uitzicht over de stad en de stad onderaan het gerechtsgebouw, die de dualiteit tussen stad en gebouw en de invloed van de stad op het gerechtsgebouw symboliseren. Tenslotte is er de architecturale vorm en structuur van het paleis dat zichzelf eindeloos weerspiegelt. Men noemt de ingang van het gebouw 'vlinderpaleis', als een gigantische vlinder die zijn vleugels spreidt over Antwerpen en omgeving.

In hun recente werk trachten Sarah&Charles de kijker te betrekken op zo'n wijze dat de ervaring er één van hemzelf kan worden. Het visuele beeld wordt een personage. Dit personage kan zowel de verteller zijn als de context van een verhaal. De bezoeker wordt omringd door elementen die hem evenveel vertellen als een geschreven tekst zou kunnen vertellen. Sarah&Charles integreren elementen uit film en theater en proberen op die manier een nieuwe dimensie toe te voegen aan een meer dan realistische scène.

NICC

ANOMIE (2007)

Joanna Murphy componist

Max Sudhues beeldende kunstenaar

Piet Van Bockstal hobo

Beeld: ruis. White noise. Fragmenten van de natuur, planten en bladeren vermengen en versmelten met een glimmende achtergrond van technische leegte – het geflikker van een TV. De kleuren zijn verbleekt. Het is tegelijk snel en traag. Geprojecteerd in een hoek en op het lichaam van de vertolker, bakent de video een ruimte af voor de muziek. Reagerend op de partituur, wordt een handbediende overhead-projector aan- en uitgezet; echte schaduwen van plastic planten en borrelend water worden bovenop het videobeeld op de muur geprojecteerd. Twee of drie beelden versmelten om een andere ruimte te scheppen.

Muziek: confrontatie van contrasterende materialen, emoties en karakter. Soms lyrisch, soms versplinterd, wordt de hobo voorgesteld als virtuoos, met extremen qua register, dynamiek en articulatie. De muziek presenteert doorheen het tijdsverloop de contrasten die tegelijk in de beelden zichtbaar worden, maar visuele en auditieve elementen vallen op bepaalde momenten samen.

'ANOMIE' drukt de strijd van het individu uit om te bestaan in, te reageren tegen de buitenwereld - die relatie is nu eens harmonieus, dan weer chaotisch. De solist kan gezien worden als het individu dat in een artificiële ruimte staat, gecreëerd door de beelden. Hij heeft geen controle over de beelden die op en rondom hem worden geprojecteerd, maar hij moet binnen die ruimte blijven en een middel vinden om zich ermee te verzoenen. De muziek drukt deze ervaring uit, samen met de poging van het individu om zijn eigen identiteit te vormen en te verwoorden.

MUHKA (BLACK BOX)

I SAY THE END OF THE WORLD, CAN YOU HANDLE IT? (2007)

Szymon Brzoska componist

Jasmina Fekovic beeldende kunstenaar

Roeland Hendrikx klarinet

'I say the end of the world, can you handle it?' is een diavoorstelling met kosmische filosofie, gemengd met afro-futurisme.

Betreed een donkere ruimte, de schaduwen leiden je. Is dit het einde van de wereld?

"This is not my home. This planet, to me, is like a railroad station. People are here today and gone tomorrow." (Sun Ra)

Componist, toetsenist, bandleader en filosoof Sun Ra (1914-1993) geloofde dat de kosmos de bron was van kennis, muziek en van zichzelf. Hoewel officiële documenten Birmingham in de Verenigde Staten als zijn geboorteplaats vermelden, beweerde Sun Ra dat hij van Saturnus kwam, alsof jazzmuzikanten nog niet voldoende 'vreemd' worden bevonden. De ruimte was voor Sun Ra de plek waar alle kennis, alle waarheid, alle muziek zich bevond, in afwachting dat wij allemaal, die hier op aarde vastzitten, ze zouden ontdekken.

"You don't fool with Sun Ra", maar dat deden wij wel omdat ik van zijn stijl houd. En van zijn persoonlijke mythe. Hij greep naar bronnen die zeer verscheiden zijn als Kabbala, de Rozenkruisers, de Egyptische oudheid en de beweging voor zwart nationalisme. Dit is waar ik begin met het project, maar niet waar ik zal eindigen.

Tussen de duisternis en het licht. De muziek schemert tussen de schaduwen, in een poging los te breken. TENEBRAE.

Eindelijk bevrijd, brengt het licht u naar het hoogste. LUX.

Twee klarinetten brengen verschillende schaduwen, vormen en tinten.

Inter UMBRAM et LUMEN.

Tussen de oren en de ogen.

ZUIDERPERSHUIS

'...WHERE THE WIND GOES...' (2007)

Frank Nuyts componist & dirigent

Eddy Becqaert choreograaf & scenografie

Justin Yep dans

Andrea Maria Pereira Rodrigues dans

Piet Van Bockstal hobo

Roeland Hendrikx klarinet

Vlad Weverbergh basklarinet

Francis Pollet fagot

Rik Vercruysse hoorn

Simon Van Hoecke trompet

Ben Haemhouts trombone

Wind is lucht in beweging. Maar wind is vooral ruis. Gekleurde ruis. Pas wanneer de intensiteit ervan toeneemt, geven we er een naam aan: tocht, bries, storm en tenslotte, de oorverdovende orkaan.

Waar begint en waar eindigt de wind? De wind, anders dan het licht, geeft geen schaduw als aankondiging van zijn komst. Hij reinigt of verdoezelt, verkoelt of verhit, maar is niet doelgericht. Daarom is wind op zich geen gedachte. In analogie, is beweging op zich geen dans en is het blazen op een instrument op zich ook geen muziek.

In dit stuk wordt de gerichte gedachtestroom wel voortdurend doorbroken door stiltes en fermata. Een elektronisch gegenereerde ruis die, op de rand van het hoorbare, voortdurend aanwezig blijft als een soort kunstmatige wind, krijgt zo de kans zich te manifesteren.

Wind mag dan al niet doelgericht zijn, hij blaast wel vanuit een richting. In '... where the wind goes...' is dit vertaald als "achterom kijkend, de toekomst beschouwen". Materiaal dat refereert aan het vroegere werk van beide makers, lijkt hier op een zuurstofrijke windstoot. Deze referenties worden wel uit hun vroegere context gerukt door de al genoemde stiltes, momenten van reflectie, alsof de relevantie ervan voor de toekomst even wordt overwogen.

De mogelijkheid bieden aan de luisteraars/kijkers, elk detail - zowel op instrumentaal als op interpretatief/interactief vlak - te kunnen perceperen, is in dit stuk belangrijker geacht, dan het louter genereren en laten ondergaan van een klanken- en informatiestroom. Al worden kleine muzikale frases razendsnel, maar toch haast Weberniaans, aan elkaar geklonken, de overkoepelende betekenis is nooit zoek. Ook krijgt ieder gebaar, hoe complex ook, zijn tijd van nawerking.

Een stap zetten naar voor of achter, is toekomst opbouwen. Komt de linkervoet eerst, dan wil dat zeggen, dat de rechtervoet later bijtreedt. Weer een tel verder en deze stap is reeds verleden. Ging de gedachte eraan vooraf, als onzichtbare eerste stap in de tijd? Kwam de blik van de danser later of ging hij gelijktijdig mee? Blaast de wind of wordt hij aangezogen?

Wat dans en muziek verbindt, is hun omgang met tijd: dansers en musici moduleren het ijen van de tijd in het vluchtige van hun kunst. In '...where the wind goes...' lijkt het wel alsof Ariel, opgestuwd door de schier onbedwingbare toverkunsten van Prospero, de noten voor zich uit drijft, in de richting van het eindakkoord: zowaar een drieklank met toegevoegde sixt, dat als het verlossende antwoord klinkt in een stevige bries.

HERMES ENSEMBLE & THOMAS SMETRYNS

Thomas Smetryns zither/saz/mandoline, dj
Kaffe Matthews dj, live electronics
Kurt Ralske video & multimedia
Philippe Pierlot viola da gamba
Gaetan La Mela percussie
Geert Callaert klavichord, orgel
CRFMW elektronica

PROGRAMMA

HERMES@VENTURE

Thomas Smetryns (°1977)

dj-set (78-toerenplaten)
Slowed down 17th century Turkish Melody with
variations (2007), wereldcreatie
voor viola da gamba, dj, klavichord en percussie

Kaija Saariaho (°1952)

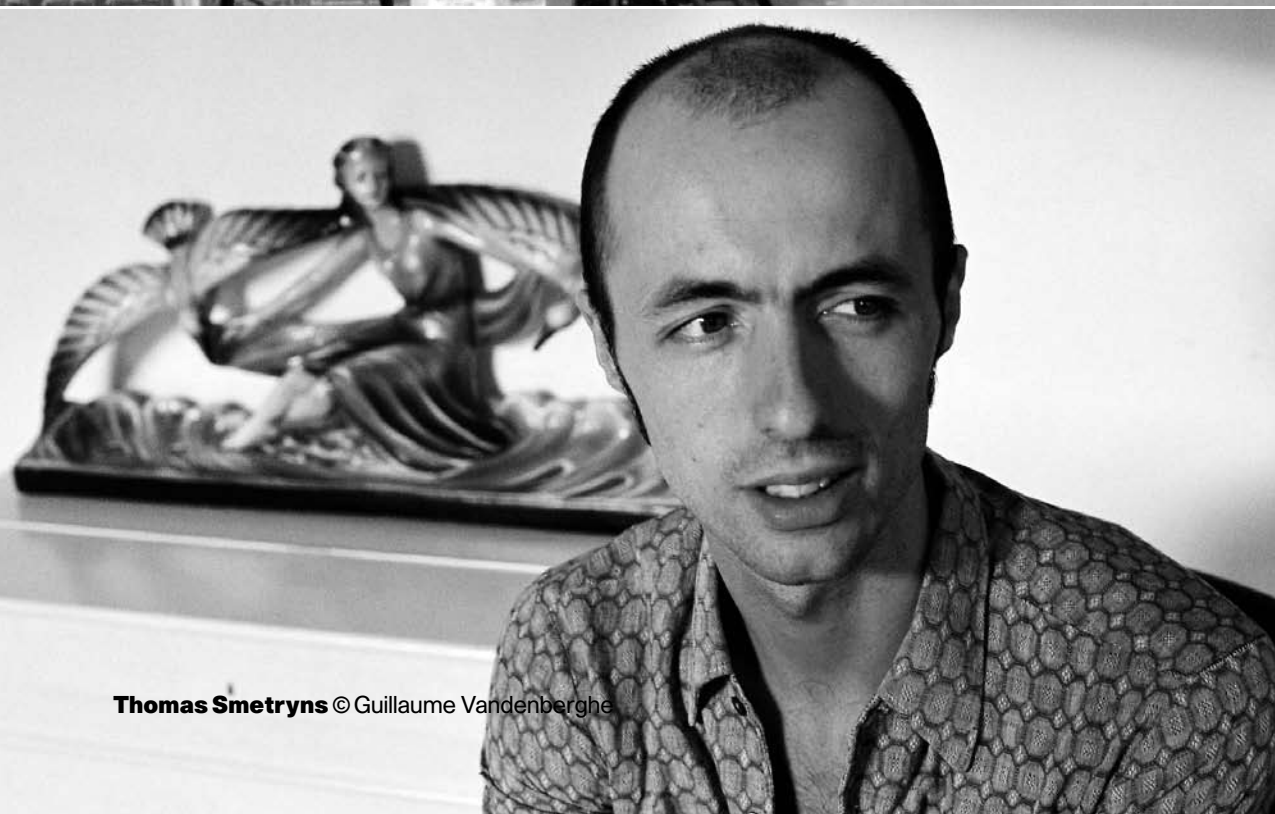
Trois Rivières Delta (2000/01)
voor percussiekwartet en elektronica
(soloversie met elektronica)

Kaffe Matthews (°1961)

dj-set ondersteund door beelden van Kurt Ralske

Kaffe Matthews

Thomas Smetryns © Guillaume Vandenberghe

Thomas Smetryns / Slowed down 17th century Turkish Melody with variations (2007)

Thomas Smetryns: “‘Slowed down 17th century Turkish Melody with variations’ is een werk voor zither, saz, mandoline, live-elektronica, klavichord en orgel, percussie en viola da gamba, geschreven in opdracht van Hermes Ensemble, voor de gelegenheid van music@venture 2007. De Ottomaanse melodie ‘Bahr-i umman’ vormt de basis voor de compositie. Ze werd gecomponeerd door Ali Ufki (1610-1675), een Ottomaanse muzikant van Poolse origine. Ufki is van cruciaal belang voor het inzicht in de zeventiende-eeuwse Ottomaanse muziek; hij liet talloze composities en transcripties achter. Ali Ufki, met één been in het westen en met het andere in het Ottomaanse rijk, is een man van twee culturen. Dit gegeven gebruik ik om te kiezen voor een instrumentarium dat zowel schatplichtig is aan de zeventiende-eeuwse West-Europese als aan de Turkse muziek. Door traditionele instrumenten te combineren met hedendaagse elektronica wordt hetzelfde dubbelzinnige aspect gespiegeld in de tijd. De live-elektronica, die fungeren als herinneringen - als een soort muzikale memotechniek - vormen de onberekenbare factoren in de cyclisch gevarieerde, sterk uitvergroete en langgerekte basismelodie”.

Kaija Saariaho / Trois Rivières Delta (versie voor percussie en elektronica: 1993 & 2000/01)

Zoals de titel aangeeft, is het werk onderverdeeld in drie aparte secties. De eerste introduceert alle muzikale kleuren die in de compositie worden gebruikt. Het ritmische aspect wordt hier bijna geëlimineerd, om voldoende ruimte te creëren voor timbres, kleuren, resonanties, aanslagen en texturen. De instrumenten komen uit alle geledingen van de percussiefamilie, maar er wordt hier een hoofdrol weggelegd voor de niet-melodische telgen. Het tweede deel voegt een ritmisch aspect toe aan de kleur- en textuurnuances, terwijl een ostinato zich ontwikkelt in verschillende muzikale richtingen. Het laatste deel is een epiloog die alle componenten uit de vorige delen bundelt. Hier worden eerdere aspecten van het muzikaal materiaal gereorganiseerd en in verschillende verbanden ten opzichte van mekaar geplaatst.

De elektronisch weergegeven stemmen werken als een verlengstuk voor de instrumenten; ze worden ingezet om ofwel ritmisch vrije texturen te introduceren, ofwel om strikt genoteerde ritmes te plaatsen op het geheel. Ze worden puur instrumentaal behandeld, met het oog op ritme en timbre. Het gedicht ‘La nuit de lune sur le fleuve’ (Nacht op de rivier bij maanlicht) van de Chinese dichter Li Po (701-162) levert het klankmateriaal voor de stemmen, die worden versterkt en in de concertruimte geprojecteerd:

Nuit de lune sur le fleuve

Doucement la brise sur le fleuve se lève,
tristement les arbres près du lac frissonnent.
Je monte sur la proue par la belle nuit calme.
On étale les nattes et la barque légère s'élance.
La lune suit la fuite des monts sombres,
l'eau s'écoule avec le ciel bleu,
aussi profonde qu'inversement le Fleuve céleste.
Rien n'est visible, sinon l'ombre mêlée de l'arbre et du nuage.
La route du retour est longue, longue;
l'immensité de fleuve est triste, triste.
Je suis seul, les fleurs d'orchidée s'effacent,
le chant du pêcheur rappelle ma tristesse.
Le détour escarpé dérobe le rivage en arrière,
le sable clair signale un écueil par devant.
Je pense à vous, Seigneur, que ma vue n'atteint plus
et le regard perdu au loin, médite mon regret.

Maannacht boven de rivier

Zachtjesaan steekt een bries op boven de rivier,
bomen staan troosteloos te rillen bij het meer.
In de vreedzame, mooie nacht klim ik boven op de boeg.

Stootmatten zijn uitgespreid, de lenige schuit schiet los.

De maan snelt voorbij de duistere heuvels,
water en hemelsblauw trekken weg,
zo diep als eindeloos hoog de hemelse stroom.
Niets is waarneembaar behalve de verwarrende gedaante van de boom en de wolk.

De terugkeer op de terugweg is lang, lang;
de rivier in zijn grootsheid is troosteloos en somber.

Ik ben alleen, orchideeënbloemen verbleken,
het lied van de visser herinnert mij mijn droefenis.
De steile bocht onttrekt achterwaarts de oever,
het blanke zand meldt struikelsteen voorwaarts.
Mijn gedachte gaat uit naar u, Heer, die voor mijn oog verborgen is
en de blik op oneindig overpeinst mijn gemis.

CHAMP D'ACTION & SLAGWERKGROEP DEN HAAG

PROGRAMMA

ORGANISED SOUND

Serge Verstocket (*1957)

Drie (2007)
wereldcreatie in opdracht van Festival van Vlaanderen Antwerpen
voor basklarinet, cello, trombone, synthesizer, elektronica en vier percussionisten

Yannis Kyriakides (*1969)

Telegraphic (2007)
wereldcreatie in opdracht van Slagwerkgroep Den Haag
voor fluit, klarinet, trombone, cello, contrabas, percussie, synthesizer, elektronica en vier telegraafsleutels

Dmitri Kourliandski (*1976)

Unsolvable acoustic case (2007)
wereldcreatie in opdracht van Champ d'Action
voor fluit, klarinet, trombone, cello, contrabas, piano, zes percussionisten en elektronica

Jaan Bossier dirigent

CHAMP D'ACTION

Sabine Warnier fluit
Vlad Weverbergh klarinet
Arne Deforce cello
Lode Leire contrabas
Thomas Moore trombone
Yutaka Oya piano
Kris Delacourt improvisator

SLAGWERKGROEP DEN HAAG

Fedor Teunisse percussie
Marcel Andriessen percussie
Elyssa Shalla percussie
Lester Rodriguez percussie
Bart de Vrees percussie
Marijn Korff de Gidts percussie

Maarten Buyl, Serge Verstocket,
Yannis Kyriakides elektronica

Serge Verstocket / Drie (2007)

Zoals de naam al doet vermoeden, bestaat 'Drie' uit drie verschillende delen. In ieder deel wordt een nieuwe relatie tussen de intrinsieke klankmogelijkheden van iedere groep (akoestische instrumenten, percussie en elektronica) uitgewerkt. Waar vinden ze elkaar en waar zijn ze elkaars tegengestelde? Het zijn voornamelijk de psychoakoestische eigenschappen die Verstocket fascineren. Waarom is een pure sinustoon moeilijk of niet te lokaliseren in de ruimte? Waarom is een droog tikje van een woodblock daarentegen perfect lokaliseerbaar? Blijkbaar verandert onze perceptie voor elk verschillend geluid naargelang de context waarin het zich voor doet. Het is ook de transitie tussen de twee die Verstocket fascineert. Wanneer moeten we precies de 'inhoud' van een geluid herkennen of wanneer moeten we precies weten waar het zich bevindt? De combinatie tussen de akoestische instrumenten, slagwerk en elektronica vormen een breed spectrum aan klankmogelijkheden om dit uit te werken.

Yannis Kyriakides / Telegraphic (2007)

Codes, verborgen boodschappen en geheimtaal: het zijn zaken die de Brits-Cypriotische componist Yannis Kyriakides duidelijk fascineren. In zijn muziektheaterstuk 'a conSPiracy cantata' (1999) plaatste hij al twee prototypes van cryptische communicatie tegenover elkaar: gecodeerde cijferboodschappen die bij spionage gebruikt worden en de uitspraken van het orakel van Delphi. De koude oorlog en de klassieke oudheid ontmoeten elkaar en blijken in hun meest cryptische boodschappen een aantal aspecten van politieke manipulatie te delen.

Net als in zijn recente ensemblewerk 'The Queen is the Supreme Power in the Realm' (2007), grijpt Kyriakides in 'Talabroka' naar een ander type van coderen: de telegraaf, die letters omzet in (ritmische!) combinaties van korte of lange pulsen. Vier telegraaf-sleutels worden in het stuk geïntegreerd. Hun getik wordt door de elektronica 'gedecodeerd' als instructies om de geluidsversterking en de klankkleur van het ensemble te beïnvloeden. Een intussen in onbruik geraakte technologie wordt hier aangewend om een hommage te brengen aan oude encryptie-technieken en tegelijk een reflectie over communicatie en verborgen boodschappen op gang te brengen. De voor Kyriakides zo typische mengeling van hedendaagse compositietechnieken en rijkelijk gebruik van elektronica die meer met de niet-klassieke scène gemeen heeft, dient bij hem niet enkel om een intrigerend klanklandschap te bouwen, maar verbergt zeer diepzinnige bedenkingen over de hedendaagse maatschappij en het onvermogen om open te communiceren.

Dmitri Kourliandski / Unsolvable acoustic case (2007)

Voor de Russische componist Dmitri Kourliandski is een muziekstuk een complex van grenzen: bezetting, lengte, technische mogelijkheden van een instrument, fysieke mogelijkheden van de muzikanten, de akoestiek van de concertzaal, de grenzen van het menselijke gehoor, achtergrond en ervaring van het publiek, de muzikant, de componist, uitgebreide stereotiepen, verborgen engagementen, wederzijdse verwachtingen. Het schept een vicieuze cirkel, een geheime conventie, die een zeker niveau van comfort voor de luisteraar verzekeren. Maar het idee van conventies doorbreken werd op zijn beurt banaal. Eigenlijk is de muziekgeschiedenis niets anders dan een geschiedenis van het doorbreken van conventies. Dus kunnen we ons enkel koesteren in onze weerstand (of het gebrek aan weerstand) tegen de situatie die door de omstandigheden gevormd wordt.

In dit stuk trachtte Kourliandski alle grenzen van de manier waarop het functioneert helder af te baken. Alle klanken zijn onstabiel. De klankproductie (klank als een gevolg van een handeling) garandeert de minimale mogelijkheid voor de muzikant om het klinkende resultaat onder controle te houden. Daarom gebruikt men (meestal) enkel fragiele soorten klanken. Hier wordt het ensemble van twaalf muzikanten echter beschouwd als een aggregaat, een groot monolithisch instrument dat een maximaal complexe klank produceert. Het volume en de complexiteit van de klankstructuur maken een gedifferentieerde perceptie van haar textuur onmogelijk. Elektronica wordt dan weer gebruikt op een andere wijze: frequenties aan beide zijden van het spectrum die door het ensemble worden geproduceerd, worden weggefilterd en één van de instrumenten is een 'no-input'-mengpaneel (een mengpaneel waarvan de line-in en de line-out aansluitingen aan elkaar zijn gekoppeld), een zuiver voorbeeld van een gesloten constructie. Al deze omstandigheden dienen om van het stuk een gesloten mechanisme te maken, een constructie die de conventionele begrippen van een muziekstuk of een concert in het algemeen overstijgt.

Dmitri Kourliandski is artist in residence van het DAAD festival Berlijn 2008.

MUZIEKTHEATER TRANSPARANT & OXALYS

TEKSTEN P 24 > P 29

PROGRAMMA

VOID

(2007) wereldcreatie

Void is een samenwerking tussen drie kunstenaars:

Wim Henderickx (*1962)

met de compositie 'Sunnyata'

Hans Op de Beeck (*1969)

met de sculptuur 'House'

Wouter Van Looy (*1966)

regie

Wim Henderickx componist & dirigent

Hans Op de Beeck visueel concept

Wouter Van Looy regie

Jellichje Reijnders dramaturgie

Vivian Cruz choreografie

Gert Op de Beeck videoanimaties

Machteld Van de Perre kostuums

Sascha van Riel lichtontwerp

Jorrit Tamminga live-elektronica

Phil Minton stemkunstenaar

Elise Caluwaerts sopraan

Lien Haegeman mezzosopraan

Hans Gröning bariton

Olivier Berten bariton

OXALYS

Shirly Laub viool

Martijn Vink cello

Toon Fret fluit

Nathalie Lefèvre klarinet

Ben Haemhouts trombone

Void is een productie van **Muziektheater Transparant** in co-productie met **deSingel** en

Stavanger - Cultural Capital of Europe 2008

ism. **Oxalys Ensemble**, Zürcher Theater Spektakel, music@venture en Concertgebouw Brugge

CHAMP D'ACTION & JOAKIM & ECTOPLASMIC BAND

CHAMP D'ACTION

Stefan Prins klavier en elektronica
Serge Verstockt objecten en elektronica
Arne Deforce cello
Kris Delacourt gitaar en elektronica
Thomas Olbrechts saxofoon

JOAKIM & ECTOPLASMIC BAND

Joakim klavier, elektronica, machines, gitaar, stem
Mark Kerr drums
Maxime Delpierre gitaar
Juan Deguillebon basgitaar

PROGRAMMA

TREATISE

Cornelius Cardew (1936-1981)

Treatise (1963-67)

Joakim

Monsters & Silly Songs (2007)

Cornelius Cardew / Treatise (1963-67)

"On some level this ('Treatise') reverses the usual relation of performer to score: normally the player pulls the music from the score, in 'Treatise' the score draws the music from the player." (Cornelius Cardew)

Cornelius Cardew zette zijn eerste muzikale stappen heel traditioneel in een knapenkor en studeerde aan de Royal Academy of Music. Maar daarna trok hij naar Keulen om te studeren bij de toenmalige goeroe van de nieuwe muziek: Karlheinz Stockhausen. Cardew werd Stockhausens assistent en was in grote mate betrokken bij het werk aan diens 'Carré' in 1960. Daarna kreeg Cardews carrière een steeds eigenzinniger verloop. Gaandeweg begon de grens tussen kunst en politiek daarin te verbleken. De vrijheid van interpretatie in zijn grafische partituren zoals 'Treatise' was een eerste stap. Cardews activiteit binnen de vrije improvisatie-groep AMM was een andere toenadering tot een vorm van collectieve, vrije interactie tussen muzikanten. Daarna manifesteerde hij zich steeds extremer als communistisch en meer bepaald maoïstisch voorvechter. Zijn koorwerk 'The Great Learning' (dat zeven uur duurt) trekt de georganiseerde vrijheid van 'Treatise' verder door en met de oprichting van het Scratch Orchestra in 1969 gaf hij het idee van muzikanten die functioneren als een politieke structuur verder vorm. Uit de quasi-anarchistische schoot van het Scratch Orchestra (die het experiment en alternatieve wel heel ver voerden) zouden later nog andere muzikanten een eigen reputatie krijgen, zoals Gavin Bryars, Michael Nyman of zelfs Brian Eno.

Cardew zelf werd hoe langer hoe militanter als maoïst, die onder invloed van zijn politieke ideeën het avant-gardisme, inclusief zijn eigen vroegere composities (waaronder 'Treatise') afwees en niet naliet om ook zijn vroegere leraar er verbaal van langs te geven. De titel van zijn essaybundel uit 1974 luidde: 'Stockhausen serves imperialism'. Van dan af aan componeerde hij enkel nog eenvoudige, tonale stukjes; meestal communistische strijdliederen. De vreemde omstandigheden van zijn dood in 1981 (Cardew werd voor zijn huis aangereden door een onbekende automobilist) zijn nooit opgehelderd. De mythe rond Cardew doet soms vergeten dat de man wel degelijk een uitmuntend (en vernieuwend) componist was. Werken als 'The Great Learning' en 'Treatise' blijven overeind als mijlpalen.

Uit de topjaren van de experimentele muziek - de jaren '60 - blijft 'Treatise' van Cornelius Cardew over als een monument van de zogenaamde grafische partituren. De 193 pagina's vol onconventionele muzikale symbolen, geometrische figuren, lijnen en cijfers vormen een indrukwekkend staaltje van jaren '60-radicalisme. Hoewel het werk gemakkelijk kan afgedaan worden als een gedateerd experiment,

dat enkel in die tijdsgeest zin had, blijft 'Treatise' muzikanten inspireren. Een bewijs van de intelligentie en gevoeligheid die Cardew in zijn hoogst onconventionele partituur heeft gelegd.

'Treatise' betekent 'tractaat' en ontleent de titel aan Ludwig Wittgensteins befaamde filosofische werk, de 'Tractatus Logico-Philosophicus'. De gigantische omvang van het werk maakt het inderdaad een compendium van wat er met grafische notatie mogelijk is. De grafische partituren die Cardew in 'Treatise' perfectioneerde, waren uiteraard geïnspireerd door de gelijkaardige experimenten die in de Verenigde Staten waren opgedoken. John Cage en vooral Morton Feldman hadden zich op dat gebied al laten opmerken.

Wat Cardew in 'Treatise' deed, was weinig meer dan het verfijnen van de bestaande trend om symbolen, geometrische figuren en andere grafische elementen als muzieknotatie te gebruiken. De partituren die zo ontstonden, hadden kwaliteiten op het vlak van beeldende kunst - een vorm van abstracte grafiek - en van de muziek. Niet toevallig had Cardew ook een opleiding grafisch ontwerp gevolgd. Van '61 tot aan zijn dood bleef hij trouwens actief als graficus.

Bovendien was deze nieuwe notatievorm veel vrijer dan klassiek notenschrift. Iedere muzikant (of die nu geschoold was of niet) kan vrijelijk de symbolen van 'Treatise' interpreteren. Geluiden zijn niet gespecificeerd door de componist en om het even hoeveel muzikanten op om het even welke instrumenten (of andere geluidsobjecten) mogen het werk (of delen ervan naar keuze) uitvoeren.

Dwars doorheen het werk loopt een lange horizontale centrale lijn, die door Cardew de "lifeline" wordt genoemd. Die levenslijn is slechts op enkele bladzijden afwezig. Ook staan op de meeste pagina's twee lege notenbalken, die kunnen dienen om je eigen interpretatie van de partituur in conventioneel notenschrift te noteren, maar die op bepaalde plaatsen ook zelfstandige grafische elementen worden. Op de rest van de pagina, boven, op of onder de levenslijn plaatste Cardew dan grafische vormen, die variëren van een abstract lijnenspel tot quasi-normale muzieknotatie. De bedoeling van deze alternatieve notatie was natuurlijk dat het de muzikanten zou stimuleren om zelf creatief te zijn, om als uitvoerders niet blindelings te reproduceren. Maar de complexiteit van 'Treatise' deed bijna automatisch een soort van uitvoeringspraxis voor het werk ontstaan. Hoewel uitvoeringen (alleen al door het oneindige gamma van mogelijke klankcombinaties) sterk verschillen, zijn er tradities gegroeid, bijvoorbeeld om de getallen te interpreteren als een bepaald aantal akkoorden dat een bepaald aantal seconden moet aangehouden worden. Ook Cardew zag zich verplicht een handleiding bij het stuk te schrijven.

De enige belangrijke beperking bij de interpretatie van dat alles, is dat de muzikanten consequent moeten zijn in hun keuzes. Als de bonte verzameling lijnen, cirkels, cijfers (én muzieknoten) voor de uitvoerders een excuus wordt om in het wilde weg te spelen, gaat dat tegen de geest van Cardews compositie in. De zorg en doordachtheid die de componist in 'Treatise' heeft gelegd, tonen dat deze partituur zeker geen willekeurig allegaartje is. Ironisch genoeg zal een consciëntieuze uitvoering hiervan op het eerste gezicht niet zo erg anders klinken dan 'zomaar in het wilde weg spelen'. Een paradox die één van de blijvende charmes van 'Treatise' uitmaakt.

Treatise wordt in dit laatavondconcert uitgevoerd door Champ d'Action én door de Franse producer van het Tigersushilabel, Joakim. Samen met zijn live-groep Europlastics geeft hij aansluitend een concert waarop zijn ongebreidelde fantasie de vrije loop wordt gelaten. Het werk van Joakim is hoegenaamd niet in een hoekje te stoppen: house, techno, electro, wave, rock, folk, jazz, alles wordt door de gehaktmolen van de Parijzenaar gehaald. Zijn recente album 'Monsters & Silly Songs' mag daarvan getuigen. Het geheel mondt uit in een nachtelijke party met Joakim als dj.

music@venture 2007

festivaldag 4

20 21 OKT 2007

BLINDMAN JUNIOR [4X4]

PROGRAMMA

BLINDMAN JUNIOR [4X4]

Felipe Pérez Santiago (*1973)

Inferno x 4 (2007),
creatie in opdracht van [4x4]sax voor saxofoonkwartet en
tape

George Crumb (*1929)

Black Angels (1970)
voor strijkkwartet

Kaija Saariaho (*1952)

Trois Rivières Delta (1993)
voor percussiekwartet en elektronica

Steve Reich (*1936)

Proverb (1996)
voor drie sopranen, twee tenoren, twee vibrafoons en twee
samplers

Bart Bouckaert dirigent

BLINDMAN[4X4]SAX

Bertel Schollaert sopraansaxofoon
Maarten-Jan Huysmans altsaxofoon
Eva Vermeiren tenorsaxofoon
Thomas Van Gelder baritonsaxofoon

BLINDMAN[4X4]STRINGS

Pieter Jansen viool
Liesbeth Baelus viool
Kris Hellemans altviool
Romek Maniewski cello

BLINDMAN[4X4]DRUMS

Yves Goemaere percussie
Hannes Nieuwlaet percussie
Ward Deketelaere percussie
Thomas Plessers percussie

BLINDMAN[4X4]VOICE

Emilie De Voght sopraan
Ana Nage sopraan
Thomas Van Lede tenor
Wouter Bossaer tenor

Griet De Geyter sopraan

Felipe Pérez Santiago / Inferno x 4 (2007)

Felipe Pérez Santiago schreef 'Inferno x 4' oorspronkelijk voor twee piano's en elektronica in opdracht van het Madretto Festival in Rotterdam. Op vraag van Blindman [4x4] sax maakte hij een bewerking voor saxofoonkwartet en herzag het elektronische klankspoor met als resultaat dat de muziek een agressievere dimensie heeft gekregen. Daardoor benadert het werk meer zijn oorspronkelijke bedoeling om - zoals Santiago het zelf noemt - een "punk drum & bass minimalistisch hyperritmisch en heftig stuk" te schrijven voor akoestische instrumenten en elektronica.

George Crumb / Black Angels (1970)

'Black Angels' voor elektrisch versterkt strijkkwartet mag zich wellicht het eerste strijkkwartet noemen dat geïnspireerd is door de Vietnamoorlog - een feit waar Crumb expliciet op alludeerde toen hij aan het einde van zijn partituur de woorden "in tempore belli" (in oorlogstijd) noteerde, samen met de datum: vrijdag 13 maart 1970. De getallensymboliek van de datum (vrijdag de 13de!) wijst meteen op een van Crumbs favoriete compositorische middelen in het kwartet. 'Black Angels' zit boordevol symboliek die deze 'Thirteen Images from the Dark Land' (zoals de ondertitel luidt) vormgeven. Het werk is opgedeeld in drie delen, respectievelijk 'departure', 'absence' en 'return' (vertrek, afwezigheid en terugkeer) die samen een soort van spirituele reis vertegenwoordigen. Crumb zelf spreekt in dit verband van uitgesproken religieuze metaforen: de zondeval, een spiritueel nulpunt en vergiffenis.

Elk van die delen is verder opgedeeld zodat er in totaal dertien korte episodes zijn, met telkens een ander karakter, materiaal en zelfs speeltechnieken (waarbij de strijkers ook hun stem en allerlei percussie moeten gebruiken). Behalve het alomtegenwoordige getal dertien, zijn ook andere symbolische getallen als drie en zeven op meerdere niveaus aanwezig. Bovendien gebruikt Crumb talrijke citaten en muzikale elementen duidelijk om hun symbolische waarde als verwijzingen naar de dood, God en de duivel, zoals het citaat uit Schuberts Strijkkwartet in d, 'Der Tod und das Mädchen', D810, het gregoriaanse Dies Irae-motief of het interval van de overmatige kwart, dat bekend staat onder de bijnaam 'diabolus in musica': de duivel in de muziek. Onder al deze symbolische lagen schuilt echter zeer expressieve en donkere muziek die de afkeer van de Vietnamoorlog op een hevige en pakkende manier weet te vatten.

Kaija Saariaho / Trois Rivières Delta (1993)

Nadat het Hermes Ensemble in concert 5 de latere versie van dit werk voor solo-percussie en elektronica heeft gebracht, hoort u op dit concert de origi-

nele versie voor percussiekwartet en elektronica. (zie p 38)

Steve Reich / Proverb (1996)

"How small a thought it takes, to fill a whole life." Met dat aforisme van de filosoof Ludwig Wittgenstein, schreef Steve Reich in 1995 zijn 'Proverb'. Reich had filosofie gestudeerd aan Cornell University, waarbij hij zijn thesis over Wittgenstein schreef. Pas meer dan dertig jaar later zou Reich voor het eerst expliciet naar deze filosoof verwijzen door dit ultrakorte tekstje tot een compositie uit te werken.

Bovenal is 'Proverb' een uiting van de fascinatie die Reich koestert voor de muziek van de twaalfde-eeuwse Notre Dame-school, waarin componisten Leoninus en Perotinus de zogenaamde organumstijl ontwikkelden, gekenmerkt door een 'cantus firmus' van lang aangehouden noten waarboven dan een veel snellere hoekige melodie loopt in parallelle intervallen. Reich had zelf voor het eerst naar deze invloed verwezen toen hij zijn 'Music for 18 Musicians' (1976) had geschreven. Maar terwijl die invloed in dat werk nog eerder abstract te noemen valt, is 'Proverb' zodanig geënt op de organumstijl, dat je bijna van een pastiche zou kunnen spreken. Al is Reichs harmonie uiteraard niet naar de regels van authentieke twaalfde-eeuwse veelstemmigheid.

Reich heeft zelf verwezen naar een onderliggende motivatie om precies deze zin van Wittgenstein te kiezen voor deze compositie, namelijk dat hijzelf als componist heel zijn (officiële) carrière op een enkel basisidee heeft gebouwd, namelijk dat van zeer compacte canons: een klein idee om een heel leven mee te vullen, inderdaad. Dat hij daarbij ook terug uitkomt bij de vroege polyfonie van Perotinus is dan eigenlijk niet meer dan logisch.

BLINDMAN & COLLEGIUM VOCALE GENT

James Wood dirigent

BLINDMAN

Koen Maas sopraansaxofoon
Eric Sleichim altsaxofoon
Piet Rebel tenorsaxofoon
Raf Minten baritonsaxofoon

COLLEGIUM VOCALE GENT

Annelies Brants sopraan
Edwige Cardoen sopraan
Inge Clerix sopraan
Elisabeth Rapp sopraan
Gudrun Köllner alt
Lieve Mertens alt
Cécile Pilorger alt
Gunther Vandeven alt
Malcolm Bennett tenor
Amine Hadeif tenor
Dan Martin tenor
José Pizarro tenor
Stefan Drexelmeier bas
Sebastian Myrus bas
Kai Rouven Seeger bas
Robert van der Vinne bas

PROGRAMMA

ISOTROPEs

John Cage (1912-1992)

Five (1988)
voor saxofoonkwartet en elektronica

Jonathan Harvey (*1939)

Mortuos Plango, vivos voco (1980/1999)
voor elektronica

Petrus Abaelardus (1079-1142)

Planctus David super Saul et Ionatha (na 1130)

Jonathan Harvey (*1939)

Ricercare una melodia (1984)
voor sopraansaxofoon en elektronica

Anoniem

Planctus Rachelis uit Ordo Rachelis (12de eeuw)

Eric Sleichim (*1958)

Isotropes de l'ombre (2007)
voor saxofoonkwartet, koor en elektronica

John Cage / Five (1988)

In de laatste jaren van zijn leven componeerde John Cage een reeks werken die allemaal enkel een getal als titel hebben, de 'number pieces'. Afgezien van de gelijkentis in de titels (waarbij het getal in kwestie gewoon het aantal uitvoerders weergeeft: zo is 'Four' voor strijkkwartet en '101' uiteraard voor groot orkest) zijn die stukken allemaal volgens hetzelfde principe gebouwd, namelijk dat van de zogenaamde 'time brackets'. Cage schrijft daarbij voor iedere uitvoerder afzonderlijk een bepaald aantal noten uit, met per noot een bepaalde tijdsspanne waarbinnen de muzikant die noot moet spelen. De muzikant heeft een klok waarop hij het tijdsverloop kan volgen en beslist dan zelf individueel waar hij - binnen de grenzen die daarvoor in de partituur zijn afgebakend - zijn materiaal speelt.

In 'Five', dat voor vijf instrumenten of stemmen is geschreven, heeft Cage het getal vijf een belangrijke rol gegeven. Binnen een strikt tijds kader van vijf minuten krijgt iedere muzikant vijf notenreeksen (van maximum drie noten elk) waarvan de toonhoogten en de dynamiek zijn aangegeven, maar waarvan de combinatie steeds afhangt van de manier waarop de vijf muzikanten hun materiaal combineren binnen de tijds kaders 'time brackets' die de componist hen toegewezen heeft.

Bij de uitvoering door het Blindman saxofoonkwartet wordt de vijfde stem als resonantie elektronisch gegenereerd.

Jonathan Harvey / Mortuos Plango, vivos voco (1980/1999)

"Hores avolantes numero, Mortuos plango, Vivos ad preces voco" (Ik tel de voorbijvliedende uren, de doden beweën ik, de levenden roep ik op tot het gebed). Dit is het opschrift op één van de grote kerkklokken van de kathedraal van Winchester. Jonathan Harvey had enkele zeer autobiografische redenen om dit motto tot een compositie te verwerken. Van 1976 tot 1980 was zijn zoon Dominic een koorknaap in het kathedraalkoor van Winchester en Harvey beschrijft hoe hij zo het koor vaak hoorde repeteren terwijl in de toren de klokken aan het luiden waren. De elektronische tapecompositie 'Mortuos plango, vivos voco' brengt die twee klankbronnen samen: de stem van een koorknaap (Harvey's zoon), die een melodie zingt op de tekst van die inscriptie, en opnamen van kerkklokken. Met de computertechnologie van het IRCAM in Parijs - het door Boulez opgerichte studiecentrum voor elektro-akoestiek - was Harvey in staat om die geluidsbronnen te manipuleren en hun geluidsspectra als basis te nemen ten einde die klanken te doen vervormen en in elkaar te laten overvloeien. Het resultaat is een bijzonder rijke exploratie van die vervormde klanken, die samen een meditatie over tijd, dood en vergankelijkheid vormen. De spectaculaire toepassing van elek-

tronica om bedwelmende klanken en fascinerende structurele relaties uit het basismateriaal te halen, was in 1980 baanbrekend en bovendien doet Harvey het technische aspect vergeten door de pakkende thematiek van tijd en dood. Dit is dan ook een van de eerste werken waarmee Harvey internationale bekendheid oogstte.

Petrus Abaelardus / Planctus David super Saul et Ionatha (na 1130)

De Franse filosoof, dichter en muzikant Petrus Abaelardus (1079-1142) of Pierre Abélard (en diverse andere schrijfwijzen zijn in omloop) is een van de belangrijke culturele en religieuze denkers van de vroege twaalfde eeuw. Niettemin is hij vooral bekend omwille van de verboden liefdesrelatie met Héloïse, die van Abélard en Héloïse één van die archetypische verhalen van verboden liefdesgeschiedenissen maakt en zijn (authentieke) biografie dus snel in het rijtje van de fictieve koppels als Romeo en Juliet of Tristan en Isolde doet belanden.

Hoewel muziekgeschiedenis iets heel anders is dan interpretaties hechten aan spraakmakende anekdotes uit het leven van de componist, is het toch heel verleidelijk om de artistieke nalatenschap van Abélard in verband te brengen met zijn relatie met Héloïse. We weten dat hij liefdesliederen voor haar componeerde (die verloren zijn gegaan). Met dat als vertrekpunt vraagt het niet veel fantasie om Abélards verboden liefde als (impliciete of expliciete) inspiratie voor zijn poëzie en muziek te beschouwen.

Het hoogtepunt van de overgeleverde composities van Abélard, wordt gevormd door de zes klaagzangen ('planctus'), die hij allemaal op bijbelse onderwerpen schreef. Ze vallen op door hun voor die tijd hoogst originele gebruik van ritme en structuur, die invloedrijk zouden blijken voor verdere ontwikkelingen in de Franse middeleeuwse muziek. Hoewel de klaagzangen in de mond gelegd worden van personages uit het Oude Testament (in dit geval is het David die Saul en Jonathan beweent), spreekt er een algemeen menselijk gevoel van droefenis uit. Of en hoe deze werken werden uitgevoerd is onbekend en of we ze in strikte zin liturgische werken kunnen noemen, blijft dus eveneens onduidelijk.

Jonathan Harvey / Ricercare una melodia (1984)

Jonathan Harvey componeerde zijn 'Ricercare una Melodia' aanvankelijk voor trompet, maar het kan eveneens op hobo (of andere vergelijkbare melodie-instrumenten) uitgevoerd worden. Het basisprincipe van het werk is dat de computer de frasen van de solist opneemt en met 'delay' - een vertragingmechanisme - weer afspeelt, zodat de solist in canon

of in contrapunt met zichzelf speelt. Op die wijze bouwt Harvey via de elektronica een vijfstemmige canon op. 'Ricercare' betekent letterlijk 'zoeken' en die titel verwijst dan ook naar het muziekgenre dat daar aan het einde van de renaissance uit is afgeleid: het ricercar, een instrumentaal genre waarin de muzikant een muzikaal idee langzaam aftast in verschillende canonische ontwikkelingen. Bij Harvey wordt eigentijdse technologie ingezet om vanuit een hedendaags perspectief de basisprincipes van een van de oudste autonome instrumentale genres opnieuw te gebruiken.

Anoniem / Planctus Rachelis uit Ordo Rachelis (12de eeuw)

De middeleeuwse liturgische drama's zijn een belangrijke schakel in de ontwikkeling van het westerse theater en van de muziek. Gedurende de middeleeuwen waren zulke liturgische spelen immers een van de weinige combinaties van muzikale, literaire en scènische elementen en tegelijk hadden zij ook een didactische functie doordat ze bijbelse tafereelen uitbeeldden in een maatschappij waarin nagevoel iedereen analfabeet was.

De 'Ordo Rachelis' is overgeleverd in het 'Fleury playbook', een deel van een twaalfde-eeuws manuscript uit de abdijbibliotheek van Fleury, waarin negen van zulke liturgische spelen verzameld zijn. De 'Ordo Rachelis' is vormelijk gezien een klaagzang en behoort tot het genre van de 'planctus', net als het werk van Petrus Abaelardus op dit concert. Opvallend in de 'Ordo Rachaelis' is de invloed van wereldlijke genres en het grote emotionele en retorische karakter van de muziek. De muziek evolueert heen en weer tussen vrijere zettingen met opmerkelijke melodische sprongen en hevige emotionele uitdrukkingskracht aan de ene kant en de meer introverte wereld van de liturgische (gregoriaanse) gezangen. Als dusdanig is dit een belangrijk voorbeeld van een werk waarin religieuze stileren en emotionele expressie hand in hand gaan.

Eric Sleichim / Isotropes de l'ombre (2007)

Eric Sleichim was steeds geïnteresseerd in compositietechnieken uit de oude muziek. En hij is allerm minst de enige hedendaagse componist die daarvoor gefascineerd is. De zeer complexe rationale structuren van de ars nova, de Notre Dame-school, Guillaume de Machaut en andere componisten bieden zeer bruikbare vormprincipes die - voor een hedendaagse componist vaak een zeer belangrijk feit (!) - wel een band met het westerse muzikale erfgoed bewaren, maar absoluut zonder te verwijzen naar de klassiek-romantische traditie.

In 'Organum' (1992) had Sleichim al de harmonische technieken van de organum-stijl van de zogenaamde

Notre Dame-school uit de twaalfde eeuw gebruikt: een middeleeuwse referentie om eer te betuigen aan de in 1991 overleden componist Olivier Messiaen. En in de productie 'Multiple Voice' plaatste het Blindman Kwartet polyfonie uit middeleeuwen en renaissance tegenover hedendaagse composities. Sleichims 'Isotropes de l'Ombre' is opnieuw een compositie die naar middeleeuwse ideeën grijp en deze keer is dat bij wijze van hommage aan componist György Ligeti, die vorig jaar overleed. De titel knipoogt naar de 'isoritmie', een procédé uit de veertiende-eeuwse ars nova waarbij vaste reeksen van toonhoogten en ritmische waarden met elkaar worden gecombineerd tot een ingenieuze constructie.

'Isotropes de l'ombre' neemt een tekst van Leonardo Da Vinci over de klank van klokken en het schijnsel van de zon als uitgangspunt. Sleichim maakt compositietechnisch gebruik van de spiegelvorm in de tekst, een procédé dat extra tot uiting komt dankzij de dubbelkorigheid. Een reeks van twaalf meerklanken van de baritonsaxofoon levert het harmonisch materiaal dat constant als door een lichtende caleidoscoop van gedaante verwisselt. Het koor treedt via de elektronica in dialoog met zichzelf.

De titel 'Isotropes' van Sleichims werk verwijst samen met het volledige project naar het wetenschappelijke fenomeen waarbij eigenschappen van een voorwerp in alle richtingen identiek zijn. De versterking en spatialisatie van koor en saxofoons tijdens dit concert zorgen er voor dat het publiek zich middenin de klankbronnen bevindt, een unieke ervaring die aan deze contemplatieve werken een grote intensiteit toevoegt.

Del suono che rimane nella campana dopo il tocco.

Il suono che rimane o sembra rimanere nella campana dopo che è stata suonata risiede non in essa ma nell'orecchio dell'ascoltatore, il quale trattiene l'immagine del tocco di campana sentito e non la perde se non lentamente e gradualmente come l'impronta del sole creatasi nell'occhio svanisce e diventa invisibile soltanto con una lenta progressione.

Petrus Abaelardus / Planctus David super Saul et Ionatha

Planctus David super Saul et Ionatha
dolorum solatium,
laborum remedium mihi mea cithara.
Nunc, quo maior dolor est,
lustiorque meror est plus est necessaria.
Strages magna populi,
regis mors et filii, hostium victoria,
ducum desolatio,
vulgi desperatio luctu replent omnia.

Amalech invaluit, Israel dum corrui.
Infidelis iubilat Philistea
dum lamentis macerat se Iudea.
Insultat fidelibus infidelis populus.
in honorem maximum plebs adversa,
in derisum omnium fit divina.
Insultantes inquam: Ecce, de quo garriunt?
Qualiter hos prodidit Deus summus,
dum a multis occidit diis prostratus.
Quem primum his praebuit victus rex occubuit:
talis est electio dei sui,
talis consecratio vatis magni.

Saul regum fortissime, virtus invicta Ionathae.
Qui vos nequit vincere permissus est occidere.
Quasi non esset oleo consecratus dominico,
scelestae manus gladio iugulatur in prelio.
Plus fratre mihi Ionatha, in una mecum anima,
que peccata, que scelera nostra sciderunt viscera!
Expertes, montes Gelboe, roris sitis et pluvie,
nec agrorum primicie vestro sacrescant incole.

Ve, ve tibi, madida tellus cede regia,
Qua et te, mi Ionatha manus stravit impia,
ubi Christus Domini Israelque incliti,
morte miserabili sunt cum suis perdit.
Planctum, Sion filie, super Saul sumite,
largo cuius munere vos ornabant purpure.
Tu mihi, mi Ionatha, flendus super omnia.
Inter cuncta gaudia perpes erit lacryma.

Heu cur consilio acquievi pessimo,
ut tibi praesidio non essem in prelio?
Vel confossus pariter morerer feliciter,
cum quid amor faciat maius hoc non habeat,
et me post te vivere mori sit assidue,
nec ad vitam anima satis est dimidia.
Vicem amicitiae vel unam me reddere
oportebat tempore summe nunc angustiae
triumphi participem vel ruine comitem
ut te vel eriperem vel tecum occumberem,
vitam pro te finiens quam salvasti tociens,
ut et mors nos iungeret magis quam disiungeret.
Infausta victoria potitus interea,
quam vana quam brevia hinc percipi gaudia!
Quam cito durissimus est secutus nuntius
quem in suam animam locutum superbiam.
mortuis quos nuntiat illata mors aggregat,
ut doloris nuntius doloris sit socius.

Do quietem fidibus.
Vellem ut et planctibus
si possem et fletibus.
Lesis pulsu manibus,
raucis planctu vocibus,
deficit et spiritus.

Petrus Abaelardus / Weeklacht van David om Saul en Jonathan

Weeklacht van David om Saul en Jonathan
een troost voor mijn smarten,
een remedie voor mijn lijden, dat is mijn harp voor mij.
Wijl nu mijn verdriet nog groter is
en treuren gerechtvaardigd, heb ik haar meer nog nodig.
De grote slachting van het volk,
de dood van de koning en zijn zoon, de zege van de vijand,
de verlatenheid van de vorsten,
de wanhoop van het volk, alles baadt in rouw.

Amalech groeide in kracht terwijl Israël instortte.
De ongelovige Filistijn juicht,
terwijl Judea zich uitput in weeklachten.
Het ongelovige volk beledigt de gelovigen,
het vijandig gepeupel krijgt de grootste roem,
Gods uitverkoren volk wordt bespot.
Schimpend zeggen zij: Ziet, waarover kletsen ze?
De God die hen heeft overgeleverd,
ligt nu verslagen door vele goden.
Die hij als eersteling aan hen gaf, hun koning, ligt nu verslagen neer:
dat was dus de beslissing van hun God,
dat was de wijding van de grote profeet.

Saul, machtigste der koningen, de onovertroffen deugd van Jonathan.
Hij die jullie niet kon overwinnen kreeg toestemming om te doden.
Alsof hij niet gezalfd was met de olie van de Heer,
werd hij in de strijd gedood door het zwaard der schandelijke hand.
Jonathan, meer dan een broer voor mij, een met mij in geest,
welke zonde, welke wandaad heeft ons innerlijk verscheurd?
Bergen van Gilboa, geen dauw of regen meer voor u,
moge de gewassen van uw bewoners niet meer groeien.

Wee, wee gij aarde, bezoedeld met een koningsmoord,
waarop ook jij, Jonathan, door de goddeloze hand werd gevelde,
waar de gezalfde van de Heer en de bloem van Israël
ellendig met de hunnen ten onder gingen in een wrede dood.
Hef dan een rouwklacht aan, dochters van Sion, voor Saul,
door wiens daden u kon gekleed gaan in purper.
Bovenal beweent ik jou, mijn Jonathan.
Geen van mijn vreugden zal ooit nog vrij van droefheid zijn.

Ach, waarom volgde ik die slechte raad,
en kon ik je niet terzijde staan in de strijd?
Of kon ik samen met jou begraven worden,
ik zou gelukkig gestorven zijn omdat dat het hoogste is wat liefde vermag,
jou te overleven is als voortdurend sterven,
een halve ziel is immers niet genoeg om te leven.
In deze tijd van hoogste wanhoop
had ik tenminste iets kunnen teruggeven:
je behouden, of met je sterven,
de overwinning delen of de ondergang,
voor jou mijn leven latend, dat jij zo vaak hebt gered,
dan zou de dood ons verbinden in plaats van te scheiden.
Ongelukkig de overwinning die ik onderwijl behaalde,
hoe ijdel, hoe kortstondig gaf die mij vreugde!
Hoe snel volgde de wrede boodschapper,
de dood, hem toegebracht, voegt hem bij de doden,
waarover hij zo trots berichtte;
de bode van de smart wordt aldus een gezelschap.

Rust schenk ik nu mijn snaren.
Kon ik het mijn tranen
en klagen schenken.
Met gewonde handen plukkend,
klagend met een rauwe stem,
vergaat nu ook mijn geest.

Anoniem / Planctus Rachelis

[Tunc inducatur Rachel,
et due Consolatrices;
et stans super Pueros plangat,
cadens aliquando, dicens:]
Heu, teneri partus, laceros quos cernimus artus!
Heu, dulces nati, sola rabie iugulati!
Heu, quem nec pietas nec vestra coarctat etas!
Heu, matres misere, quae cogimur ista videre!
Heu, quid nunc agimus cur non hec facta subimus!
Heu, quia memores nostroque levare dolores.
Gaudia non possunt, nam dulcia pignora desunt!

[Consolatrices excipientes eam cadentem dicentes:]
Noli, virgo Rachel, noli dulcissima mater,
pro nece parvorum fletus retinere dolorum.
Si que tristarum, exsulta que lacrimarum,
namque tui nati vivunt super astra beati.

[Item Rachel dolens:]
Heu! Heu! Heu! Quomodo gaudebo;
dum mortua membra videbo;
dum sic commota fuero per viscera tota?
Me facient vere pueri sine fine dolore.
O dolor! O patrum! Mutataque gaudia matrum
ad lugubres luctus! Lacrimarum fundite fletus,
Judee florem patriae lacrimando dolorem!

[Item Consolatrices:]
Quid tu, virgo, mater Rachel,
plorans formosa, cuius vultus Jacob delectat?
Ceus sororis agneculae lippitudo eum juvat!
Terge, mater, flentes oculos.
Quam te decent genarum rivuli?

[Item Rachel:]
Heu! Heu! Heu!
Quid me incusastis fletus incassum fudisse,
cum sim orbata nato, paupertatem meam (qui solus) curaret;
qui non hostibus cederet angustos terminos,
quos mihi Jacob adquisivit,
quique stolidis fratribus, quos multos, pro dolor, extulit, esset profuturus?

[Tunc Consolatrices, esupinantes Infantes, dicentes:]
Numquid flendus est iste, qui regnum possidet celeste,
quidque prece frequentu miseris fratribus apud Deum auxiliatur?

[Item Rachel cadens super Pueros:]
Anxiatus est in me spiritus meus;
in me turbatum est cor meum.

Anoniem / Weeklacht van Rachel

[Op dat moment werd Rachel binnengebracht,
tesamen met twee troosteressen;
en terwijl ze wenend bij de Kinderen stond,
en op een bepaald moment in elkaar zakte, sprak ze:]
Ach, kleine, tere kinderen, bij wie we zulke verschrikkelijke wonden zien!
Ach, lieflijke borelingen, in dolle razernij gekeeld!
Helaas, medelijden noch jonge leeftijd konden een rem zetten!
Ach, moeders in al hun ellende, die gedwongen worden dit te aanschouwen!
Ach, hoe kunnen we verwerken wat we niet kunnen dragen!
Helaas, de herinneringen zullen ons verdriet nog polijsten.
Vreugde zullen we niet meer kennen, ons vermogen om lief te hebben is verdwenen!

[De troosteressen die haar opvingen in haar val zeiden:]
Wil niet, jonge vrouw Rachel, wil niet, allerzachtste moeder,
je tranen bedwingen om de omgebrachte kinderen te bewenen.
Maar in al je ellende, jubel doorheen je tranen,
want zij die geboren zijn, leven in zaligheid tussen de sterren.

[Daarop sprak Rachel in tranen:]
Ach! Ach! Ach! Hoe zou ik blij kunnen zijn;
als ik voor altijd die dode lichamen voor me zie;
als ik in al mijn vezels zozeer ben aangedaan?
Deze kinderen zullen mij voor altijd in pijn dompelen.
O smart! O hoe kan vreugde van vaders en moeders
omslaan in lugubere droefheid! Plengt tranen van verdriet,
in een weeklacht om de kransen van smart omheen het vaderland Judea.

[Waarop de troosteressen :]
Hoe moet het nu met jou, jij jonge vrouw, moeder Rachel,
groots in je verdriet, wiens gelaat Jacob doet verblijden?
Een oogontsteking bij het zien van zijn liefste kan hem helpen!
Droog je betraande ogen, moeder.
Worden stromen van tranen soms je wangen?

[Waarop Rachel zei :]
Helaas! Helaas! Helaas!
Waarom hou je mij voor dat ik deze tranen voor niks heb geweend,
beroofd als ik ben van mijn zoon, hij die als enige mijn armzaligheid had kunnen verzachten;
die zelfs voor zijn vijanden de wrede grenzen niet zou hebben overschreden,
die Jacob mij heeft voorbehouden,
die voor ongelukkige broeders in hun verdriet een baken zou geweest zijn?

[Daarop zeiden de troosteressen, wijl ze de zuigelingen ten hemel tilden:]
Waarom ween je om hem die nu het hemelse rijk bezit,
en bij God te allen tijde kan bemiddelen voor zijn ongelukkige broeders?

[Daarop sprak Rachel terwijl ze neerviel vlakbij de kinderen:]
Mijn geest is uitermate angstig;
mijn hart bonst binnen in mij.

JONG NEDERLANDS BLAZERSENSEMBLE & JONGE COMPONISTEN

OP WEG NAAR HET NIEUWJAARSCONCERT

Mozart schreef zijn eerste symfonie toen hij negen was, Schubert was zestien. En wat componeren jongeren vandaag? De VARA en het Nederlands Blazers Ensemble schrijven een compositiewedstrijd uit voor jongeren tot achttien jaar: 'Op weg naar het Nieuwjaarsconcert 2008'. Voor Vlaanderen is Jeugd en Muziek de organiserende partner van deze wedstrijd.

Een heel aantal jongeren tot 18 jaar stuurden hun compositie rond het thema 'Nacht' naar Jeugd en Muziek Vlaanderen. Tijdens dit voorrondeconcert in het kader van music@venture, kan je het jonge werk beluisteren. Zonder regels of beperkingen. Zijn het stukken voor doedelzak en saxensemble, een solo-stuk voor triangel of een werk voor hondenkoor? Alles mag en alles kan zolang ze het maar zelf verzinnen hebben. De prille schrijvers worden tijdens

dit toonmoment bijgestaan door het Jong NBE, een speciaal samengesteld ensemble van jeugdige talentvolle musici van verschillende conservatoria. Op het einde worden zes jongeren uitgekozen om samen met componist Wim Henderickx aan de slag te gaan en hun stuk speelklaar te maken.

Op dinsdag 18 december kan je het resultaat van deze zes jonge componisten horen tijdens het alternatieve nieuwjaarsconcert van het Nederlands Blazers Ensemble in deSingel. Dan worden twee componisten gekozen die mee mogen naar de finale, om van daaruit te kunnen doorstromen naar het bruisende Nieuwjaarsconcert 2008, dat vanuit het Amsterdamse Concertgebouw wordt uitgezonden door de VARA op 1 januari 2008. Spannend!

De toegang voor het voorrondeconcert is gratis.

VLAAMS RADIO ORKEST

David Atherton dirigent

3 eerste violen
3 tweede violen
3 derde violen
3 vierde violen
3 altviolen
4 celli
3 contrabassen

3 fluiten
3 hobo's
3 klarinetten
2 sopraansaxofoons
2 contrafagotten

2 hoorns
4 trompetten
4 trombones
2 tuba's

2 percussie

4 keyboards
elektrische gitaar
basgitaar

PROGRAMMA

DECASIA

Michael Gordon componist /
Bill Morisson cineast
Decasia (2001)
film met live orkest

John Cage (1912-1992)
4'33" (1951)

Michael Gordon / Bill Morrison / Decasia (2001)

Vier keyboards, elektrische gitaar, basgitaar: wie een blik werpt op de instrumenten die Michael Gordon in 'Decasia' aan het symfonische orkest toevoegt, krijgt meteen een goed idee van de esthetische en stilistische positie die deze componist inneemt. Michael Gordons muzikale wortels liggen zowel in de rockmuziek (in zijn jeugd speelde hij keyboards in een rockgroep) als in de klassieke traditie (hij volgde een traditionele compositieopleiding aan Yale University bij Martin Bresnick). In zijn werk heeft hij er steeds voor gekozen om die invloeden niet als tegenstellingen te zien, maar ze samen te brengen tot een krachtige muziektaal. De kennismaking met de muziek van de Nederlandse componist Louis Andriessen leverde hem in dat verband een uitstekend model om beide aspecten te verenigen. De postminimalistische stijl van Andriessen biedt trouwens voor Gordon dan ook duidelijk het belangrijkste referentiepunt.

Samen met enkele generatiegenoten - componisten Julia Wolfe en David Lang - richtte Gordon in New York het collectief Bang on a Can op: tegelijk een festival (beroemd geworden door de jaarlijkse 'marathons') en een ensemble (de Bang on a Can All-stars), waar intussen ook een muziekuitgeverij (Red Poppy Music) en een platenlabel (Cantaloup Music) aan verbonden zijn. Niet enkel hebben deze componisten heel vergelijkbare esthetische principes, met als kern de wil om de complexiteit van de avant-garde met de gedrevenheid van de populaire muziek te verbinden, maar ze hebben ook zelf de kanalen geschapen om die muziek tot bij de luisteraars te brengen.

In zijn werk combineert Michael Gordon dan ook aspecten die doorgaans gescheiden blijven. Heel opvallend zijn de rock-achtige zaken: luid, elektrisch, ongenadig direct, al heeft zijn muziek minstens evenveel affiniteit met de populaire elektronische genres: samples en loops van ongelijke lengte die boven elkaar zijn gestapeld, zullen veel jonge luisteraars vertrouwd in de oren klinken. Niet voor niets heeft een van Gordons grote werken de naam van één van die elektronische subgenres als titel gekregen: 'Trance'. Maar wat minstens even belangrijk is en op het eerste gehoor misschien minder opvalt, is dat Gordons muziek steeds een aspect van complexiteit bevat. Verschillende autonome ritmische lagen worden boven elkaar gestapeld in het verlengde van wat György Ligeti of Elliott Carter hebben gedaan. De structuur is zeer beredeneerd uitgetekend en vooral op ritmisch vlak zijn Gordons partituren zeer verraderlijk om te spelen door het gebruik van, zoals John Adams het omschreef, "irrationele ritmes": ritmische waarden die zich niet vanzelf laten verzoeven met de maat waarin ze zijn genoteerd. Een van de zaken die doorheen Gordons carrière

aan bod komen, is het gebruik van multimedia. Een aantal composities zijn gemaakt in samenwerking met videokunstenaars of cineasten. Zo heeft Gordon veel samengewerkt met video-artiest Elliott Caplan, met wie hij onder meer 'Van Gogh Video Opera' (1991), 'Industry' (1993) en 'Weather' (1997) maakte. 'Decasia' (2001) is de eerste grote mijlpaal in zijn samenwerking met cineast Bill Morrison, met wie hij sindsdien nog verscheidene projecten heeft gerealiseerd - het belangrijkste is het muziektheaterwerk 'Shelter' (2005) waarvoor de drie Bang on a Can-componisten de muziek leverden. Bill Morrison heeft er zowat zijn handelsmerk van gemaakt om met oud filmmateriaal nieuwe dingen te maken. Oud archiefmateriaal, gevonden fragmentjes van allerhande filmmateriaal waarvan we vaak niet eens meer weten wie, wat en waarom er gefilmd is, worden door Morrison gemonteerd tot een nieuw geheel en een nieuwe context. Het is trouwens niet alleen een kwestie van niet weten wat er op die beelden is vastgelegd, vaak kunnen we het ook echt niet meer zien omdat de film beschadigd is en de filmrollen, die Morrison in zijn werk recycleert, eigenlijk in verschillende stadia van ontbinding verkeren. Precies die vergankelijkheid (het Engelse 'decay' betekent 'verval' - 'decasia' zijn dingen die in verval of in ontbinding zijn) wordt zo het onderwerp van de beelden. Tussen de krassen en de vlekken duiken vage beelden uit een ver zwartwit verleden op, wat Morrisons film een vreemd soort melancholie verleent. Zelfs onbeduidende huis-tuin-en-keuken filmpjes krijgen zo een poëtische geladenheid. Welke banale of raadselachtige dingen er ook op de beelden te zien zijn, het waren dingen die decennia geleden door iemand betekenisvol genoeg gevonden waren om ze op pellicule vast te leggen. De vage sporen die ervan zichtbaar blijven, onderstrepen de vergankelijkheid van alles, wat in Morrisons montage van fragmenten extra tastbaar wordt gemaakt. De filmbeelden variëren van herkenbaar tot een bijna abstract krassen- en vlekken spel, waaruit Morrison door de intelligente montage een even vindingrijke als elegische poëtische kracht haalt.

Oorspronkelijk werd 'Decasia' gepresenteerd in een scenografie die door het team van The Ridge Theatre was uitgetekend. Het publiek werd aan drie kanten omringd door stellingen waarin projectieschermen waren geïntegreerd en waar de orkestleden - onderverdeeld in drie groepen - op plaatsnamen. De film van Bill Morrison werd zo tegelijk op drie schermen geprojecteerd, terwijl het orkest de toeschouwers werkelijk omringde. 'Decasia' werd zo een totaalervaring waar de toeschouwer helemaal in ondergedompeld werd. De filmversie die Morrison later van 'Decasia' maakte en ook op dvd is uitgebracht, bewijst echter dat ook met de beelden opnieuw gemonteerd op één in plaats van op drie schermen, de wisselwerking tussen Gordons

muziek en Morrisons filmbeelden zeer sterk blijft. De scenografie die alles tot een totaalspektakel smeedt, kan de ervaring wel heviger maken, maar beeld en muziek kunnen ook zonder.

Het orkest in drie groepen splitsen, is echter meer dan scenografie en vormt een van de meest cruciale gegevens uit de partituur. Gordon splitst zijn orkest immers in drie groepen, die elk een derde van een toon verschillend gestemd zijn (een groep is gewoon gestemd, een groep is een derde van een toon hoger gestemd en een groep is een derde van een toon lager gestemd). Deze microtonale aanpak dient niet om een bijzonder type van harmonie te realiseren, maar lijkt vooral gekozen om de kwaliteit van de orkestklank te beïnvloeden. De subtiele stemmingsverschillen maken immers dat het orkest meteen veel ruwer klinkt. Dat in combinatie met de massieve zetting en de overwegend luide muziek, geeft 'Decasia' een zeer heftige, ruige kwaliteit, waar de keyboards (die ook microtonaal herstemd zijn) en de elektrische gitaar en basgitaar nog een schepje bovenop doen. De pompende ritmes overheersen bovendien. Gordon is een componist die steeds meer op ritme dan op melodie heeft gewerkt en vooral sinds 'Yo Shakespeare' (1992) vormen grillige ritmische lagen, die op elkaar gestapeld worden, de kern van zijn composities.

John Cage / 4'33" (1951)

Weinig composities zijn zo berucht (en controversieel) als 4'33" van John Cage. Dat hoeft ook niet te verwonderen, want met dit werk stelde Cage heel radicale vragen, die dwingen om na te denken over wat muziek nu eigenlijk is.

Toen Cage in 1951 in de partituur van 4'33" bij elk van de drie delen (de driedeligheid is het enige echt 'klassieke' aspect van dit werk!) enkel de instructie 'tacet' noteerde - de instructie die de muzikant verbiedt te spelen - ontketende hij met die zeer eenvoudige ingreep een bijzonder spraakmakende evolutie. De impact van dit korte werkje op de hedendaagse muziek is zeer groot én zeer fundamenteel. Wat 4'33" zo controversieel maakt, is natuurlijk dat het een compositie is die alleen uit stilte bestaat. Een paradox die veel mensen onnoemelijk absurd zullen hebben gevonden en misschien nog steeds vinden. Echter in Cages gedachtegoed, was dit een volkomen normale stap.

Voor John Cage waren alle geluiden per definitie muzikaal. Hij maakte geen onderscheid tussen conventionele (een piano, een viool) of onconventionele klanken (elektronische klanken, alternatieve speeltechnieken). Ook alle mogelijke alledaagse geluidsbronnen (een stofzuiger of de scharnier van een deur) waren voor hem evenwaardig. Immers, als je bereid bent aandachtig naar een geluid te luisteren,

zal je merken dat dat interessant is. Die nadruk op de intentie van de luisteraar om zich onvoorwaardelijk open te stellen voor wat hij hoort, hangt dan weer samen met de hevige interesse die Cage had voor zen-boeddhisme. Wat in 4'33" gebeurt, is dat Cage niet enkel de hiërarchie tussen muzikale en niet-muzikale geluiden in vraag stelde, maar ook die tussen intentionele en niet-intentionele geluiden, met andere woorden: de omgevingsgeluiden, die we doorgaans negeren (het gezoem van de airconditioning, het geschuifel van het concertpubliek, het verkeer in de verte) hoeven niet minderwaardig te zijn aan de klanken die de muzikanten bewust produceren. Door alle intentionele geluiden te elimineren, blijven in 4'33" enkel de niet-intentionele geluiden over. De stilte die je verwacht, blijkt helemaal niet zo stil te zijn, wanneer je je naarmate de klanken van de muzikanten uitblijven, geleidelijk aan bewust wordt van wat er intussen wel te horen is. Sterker nog, absolute stilte, de volledige afwezigheid van geluid, is onmogelijk. Cage vervees graag naar zijn bezoek aan een anechoïsche kamer van de universiteit van Harvard - een ruimte die volledig geluidsdicht was en waarin geluidsgolven niet weerkaatst worden. In plaats van stilte, hoorde hij twee tonen, één hoge en één lage, die - zo legden de wetenschappers hem nadien uit - respectievelijk door Cages eigen zenuwstelsel en bloedsomloop werden voortgebracht. De echte paradox van 4'33" is dus niet dat stilte muziek kan zijn, maar dat stilte eigenlijk helemaal geen stilte is.

BIOGRAFIEËN

Michiel Alberts (concert 4)

Michiel Alberts (*1972) volgde acteursopleidingen aan het Skidmore College in de Verenigde Staten en in Maastricht. Hij studeerde verder aan DasArts in Amsterdam en aan de Hogeschool voor Schone Kunsten in Gent. Hij verleende zijn medewerking aan theaterproducties met Lotte van den Berg en Matthias Mooij in Amsterdam en met Jong Sla Producties. Hij gaf performances bij DasArts in Amsterdam, op het Deining Festival in Zaanstad en in Lokaal01 in Antwerpen.

David Atherton (concert 11)

David Atherton was van 1968 tot 1980 chefdirigent van het Royal Opera House in Londen. Hij gaf er meer dan honderdvijftig concerten met het operagezelschap van Covent Garden en komt er ook nu nog geregeld als gastdirigent terug. In 1967 richtte hij mee het London Sinfonietta op en als muziekdirecteur van dit ensemble verzorgde hij verschillende premières van belangrijke hedendaagse werken. Atherton werd de jongste dirigent ooit in de geschiedenis van de BBC Henry Wood Promenade Concerts en was er achtereenvolgens drie seizoenen lang te gast. Van 1980 tot 1987 was hij muziekdirecteur van het San Diego Symphony Orchestra en nog elke zomer keert hij naar Californië terug om er het Mainly Mozart Festival te dirigeren. Verder bekleedde hij erefuncties bij het BBC Symphony, de Royal Liverpool Philharmonic en het BBC National Orchestra of Wales. David Atherton dirigeerde het Vlaams Radio Orkest meermaals in het verleden en zorgde onder meer voor een indrukwekkende uitvoering van de Turangalila-Symfonie van Olivier Messiaen tijdens het festival music@venture in 2003.

Maarten Beirens (inleidingen & teksten)

Maarten Beirens (*1975) studeerde musicologie aan de KU Leuven, waar hij in 2005 een doctoraat behaalde met een thesis over Europese minimal music. Hij publiceerde over hedendaagse muziek in verscheidene musicologische tijdschriften en in talrijke populaire media. Sinds 1997 is hij bovendien muzikrecensent voor De Standaard.

Eddy Beqart (concert 4)

Danser Eddy Beqart is geïntrigeerd door de link tussen het psychomotorische aspect van de bewegende mens en de dans als kunstvorm. Ruim twintig jaar maakt hij multimediale projecten, choreografieën, performances en vele tekeningen en schilderijen. De laatste jaren groeide een innige samenwerking met componist Frank Nuyts. Eddy Beqart genoot een brede opleiding: ballet en klassieke dans, dansexpressie en ritmische dans, ergotherapie, eutonie en diverse aanverwante bewegingsstudies. Hij rondde zijn dansstudie af met een docentenbevoegdheid aan de Theaterschool Amsterdam en volgde nadien nog intensieve dansscholing bij Kazuo Ohno (Japanse butodans), Rob Stuyf (moderne Europese danstechniek), Rosalia Chladek (expressionistische dans) en Lucas Hoving (moderne dans). Sinds 1986 is hij als danspedagoog verbonden aan de Hogeschool der Kunsten Tilburg. Daarnaast geeft hij bewegingsleer in de afdeling Kleinkunst van het departement Drama, Muziek en Dans van de Hogeschool Antwerpen.

Olivier Berten (concert 3)

Olivier Berten studeerde zang aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel. Hij zette zijn opleiding verder aan het conservatorium van Amsterdam, waar hij in duo met Lucas Blondeel werd toegelaten tot de liedklas. Hij kreeg er onder meer les van Udo Reinemann, Helmut Deutsch, Carolyn Watkinson en Hartmut Höll. In 2004 behaalde hij een hoger diploma operazang. Olivier Berten heeft een gevarieerd repertoire dat gaat van barok tot muzikale komedie. In 2001 zong hij in de openluchtopera 'Rigoletto', die in België en Frankrijk op tournee ging. Hij werkte mee aan een productie van Brechts 'Dreigroschenoper' die in België en Parijs werd gespeeld. In 2004 participeerde hij aan de wereldcreatie van 'Eliogabalo' van Cavalli, onder leiding van René Jacobs in de Koninklijke Muntscouwburg in Brussel. Tijdens het seizoen 2004-2005 was hij lid van de Operastudio Vlaanderen in Gent. In 2006 ontving hij een vervolmakingsprijs in lied en melodie bij Udo Reinemann aan het conservatorium van Metz, waar hij eveneens barokzang volgde bij Monique Zanetti. Momenteel blijft hij zich verder in het liedgenre perfectioneren aan het Koninklijk Conservatorium Brussel bij Udo Reinemann e.a.

Blindman (concerten 8 & 9)

Eric Sleichim startte in 1988 met het saxofoonkwartet Blindman. Blindmans internationale faam is het resultaat van de pluridisciplinaire aanpak van het ensemble. Blindman krijgt opdrachten zowel uit de dans- als theaterwereld en werkt samen met artiesten en ensembles als Jan Fabre, Ictus Ensemble, Heiner Goebbels, Terry Riley, Gerry Hemmingway, Anne Teresa De Keersmaeker, Guy Cassiers, Josse De Pauw, Paul Van Nevel, Collegium Vocale, Peter Verhelst, Steve Lacy, ... Blindman werkt met verschillende ensembles projecten uit die de saxofoon confronteren met een divers instrumentarium. Zo was Blindman in 2004 en 2005 te zien samen met het Nederlandse Mondriaan Strijkkwartet, het jonge ensemble Duo XXI (en won daarmee de prestigieuze KBC-muziekprijs), het kamerorkest Ensemble Musiques Nouvelles en het Goeyvaerts Consort. In 2006 stonden allianties met Collegium Vocale en met Danel Kwartet centraal. In 2008 werkt Blindman samen met Champ d'Action een programma uit rond James Tenney en andere spectralisten. Blindman is huisensemble in het Kaaithuis/Brussel, artiest in residentie in deSingel/Antwerpen en Friend in Music 06-07 in het Concertgebouw Brugge. Het ensemble geniet de steun van het Agentschap Kunsten en Erfgoed van het Ministerie Cultuur, Jeugd, Sport en Media en van de Vlaamse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Blindman junior[4x4] (concert 8)

In het project Blindman junior[4x4] engageert het ensemble vier kwartetten met jonge muzikanten in diverse programma's. In 2005 kregen jonge saxofonisten [4x4]sax een plaats in de performance 'Single Body Noise' voor het Klarafestival. In 2007 kwamen de strijkers [4x4]strings en de zangers [4x4]voice aan bod in 'Intra-Muros', een tweede productie met Muziektheater Transparant, dit keer rond Pasolini. De percussionisten [4x4]drums kregen in 2007 een plaats in de lijvige Shakespeare-trilogie van Ivo van Hove/Toneelgroep Amsterdam met muziek van Eric Sleichim, een voorstelling in coproductie met De Munt.

Bart Bouckaert (concert 8)

Bart Bouckaert studeerde aan het Koninklijk Conservatorium Brussel waar hij eerste prijzen behaalde voor geschreven harmonie, contrapunt, fuga, muziekgeschiedenis en hogere diploma's voor kamermuziek en slagwerk. Hij werd ook meester in de orkestdirectie. Zijn voornaamste leraars orkestdirectie waren Rob Casteels, Lukas Vis (conservatorium Brussel), Peter Eötvös (Eötvös-Instituut), Michail Kukushkin (Peter de Grote academie in Sint-Petersburg), Arturo Tamayo (Universiteit Alcalá de Henares) en Peter Gulke. In 1989 behaalde hij met het OXO-ensemble de tweede prijs op het Orpheus concours in Antwerpen en in oktober 2000 werd Bart Bouckaert tweede finalist van de Settimo Concorso per Giovani Direttori d'Orchestra, een wedstrijd voor jonge operadirigenten te Spoleto in Italië. Bart Bouckaert dirigeerde verschillende orkesten en ensembles in binnen- en buitenland, o.a. het ASKO-ensemble, het orkest van de opera van Spoleto (Italië), les Etoiles du Paradou, de ensembles hedendaagse muziek van het Koninklijk Conservatorium Brussel, het nationaal orkest van Vilnius (Litouwen), het Collectief, ... in werk van Mozart, Debussy, Harvey, Boulez, Eötvös, Bartok, Defoort, Vanhecke, Swinnen en vele anderen. Naar aanleiding van de opening van het vernieuwde MuziekinstrumentenMuseum in 1999 dirigeerde hij de creatie van enkele verloren gewaande orkestraties van Franz Liszt. Op dit ogenblik is Bart Bouckaert artistiek assistent hedendaagse muziek aan het Koninklijk Conservatorium Brussel.

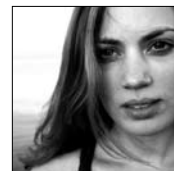
Szymon Brzóska (concert 4)

Szymon Brzóska volgt compositie bij Luc van Hove aan het conservatorium van Antwerpen. Voordien studeerde hij aan de Paderewski Academie in Poznań, Polen. Hij volgde workshops bij Marek Stachowski, Tapio Tuomela, Remigius Merkelys, Toivo Tulev en Peteris Plakidis. In 2003 werd zijn compositie 'Antiphona Beatae Mariae Virginis' door het Poolse kamerkoor Schola Cantorum Gedanensis gekozen voor hun concert op een festival voor sacrale muziek in Rumia. In 2004 won hij de derde prijs op de Adam Didur compositiewedstrijd in Sanok, Polen, voor zijn lied 'De zwarte roos'. Met zijn werk 'Vexilla Regis Prodeunt' behaalde hij de tweede prijs op de compositiewedstrijd voor koorliederen in Bydgoszcz, Polen. In 2006 werden zijn 'Zes Miniaturen' voor cello en piano geselecteerd voor een workshop met het Prometheus Ensemble. Brzóska is in het bijzonder geïnteresseerd in de synergie tussen muziek en andere kunsten, zoals hedendaagse dans, theater en cinema.

Zijn composities 'Marche Funèbre' en 'Sordes' werden gebruikt in de Franse film 'Le bruit des gens autour', geregisseerd door Diastème.

Geert Callaert (concert 5)

Geert Callaert studeerde aan het Lemmensinstituut in Leuven en werkte vervolgens aan het Orpheusinstituut aan een project over de pianomuziek en kamermuziek met slagwerk van Karlheinz Stockhausen, Iannis Xenakis en Charles Wuorinen. Tijdens zijn opleiding volgde hij tal van seminaries, waaronder de Stockhausen Courses 1998, 1999 en 2000. Momenteel is hij verbonden aan het Lemmensinstituut in Leuven als pianist-begeleider en sinds 1997 aan de academie van Tienen. Hij is als solist en kamermusicus bekend voor zijn breed repertoire van klassiek tot hedendaags, en als pianist van het pianotrio Coriolan, Hermes Ensemble en het Trio de Café. Sommigen droegen werk aan hem op: Michael Sahl (New York, USA) schreef voor hem zijn 'Vlaamse Sonate' en Michael Clarke (Huddersfield University, UK) zijn 'Constellations' voor mallets, piano en live-elektronica. Als freelance musicus werkte Callaert samen met het Prometheus Ensemble, het Catalpa Ensemble, het Collegium Instrumentale Brugense, de Vlaamse Opera, I Fiamminghi en het VRO. Daarnaast is Geert Callaert ook componist.

Elise Caluwaerts (concert 3)

Elise Caluwaerts studeerde zang bij Lucienne Van Deyck aan het conservatorium van Antwerpen en oude muziek in Brussel. Vervolgens zette ze haar opleiding verder aan het Koninklijk Conservatorium van Den Haag bij Diane Forlano en Gerda van Zelm. Ze volgde masterclasses bij Peter Kooij, Elly Ameling, David Wilson Johnson en Jozef De Beenhouwer. Elise werkte reeds met dirigenten als Philippe Herreweghe, Reinbert De Leeuw, Jordi Savall, Gabriel Garrido, Ronen Borshevsky, Yaron Gorrifried, Facundo Agudin en Jan Van Outryve en met ensembles en orkesten als het Concertgebouworkest, Residentie Orkest, Israël Sinfonietta, Capriccio Basel, Oxalys, Pianotrio Spirale, The Spirit of Gambo, La Sfera Armoniosa, La Primavera en Le Tendre Amour. Ze zong onder meer de rol van Zerlina in 'Don Giovanni' van Mozart, Belinda in 'Dido and Aeneas' van Purcell, Venus in 'Venus and Adonis' van Blow, Ariel in 'The Tempest' van Purcell en Arianna in 'Drift', een adaptatie van Monteverdi's 'L'Arianna' (Theaterfestival 2004). Ze zong in verschillende experimentele en multi-disciplinaire projecten, waaronder 'An Oy' van Carlos Iturralde, 'Mélange des Genres' van Bernard Gigounon, 'Wired' van Nicholas Lens (wereldpremière in Beijing in december 2006); ze zong 'Know what is above you' van Steve Reich, onder leiding van de componist zelf en 'De Staat' van Louis Andriessen met Reinbert De Leeuw.

Centre de Recherches et de Formation Musicales de Wallonie (CRFMW) (concert 5)

Het CRFMW werd in 1970 opgericht op initiatief van Henri Pousseur en Pierre Bartholomé. Van 1996 tot 2001 stond het centrum onder leiding van Pascal Decroupet, opgevolgd door Marie-Isabelle Collart en Claude Ledoux. Sinds november 2005 zijn Marie-Isabelle Collart en Arne Deforce de artistieke leiders. Het centrum stimuleert de realisatie en de verspreiding van de elektronische muziek en in het bijzonder de gemengde muziek. Componisten en uitvoerders van binnen- en buitenland kunnen er terecht voor technische assistentie en informatie. Het centrum richt geregeld ook pedagogische activiteiten in: lessen schriftuur, analyse en kamermuziek aan het conservatorium van Luik. Het verleende zijn medewerking aan het Festival des Images sonores in Luik, aan producties van Ars Musica in Brussel en aan festivals voor elektro-akoestische muziek in het buitenland. Het CRFMW wordt gesteund door het Ministère de la Communauté Wallonie-Bruxelles.

Champ d'Action (concerten 6 & 7)

Champ d'Action werd in 1988 opgericht door componist Serge Verstockt met als doel het werk van Vlaamse hedendaagse componisten te promoten in binnen- en buitenland. Antwerpen 93, Culturele Hoofdstad van Europa, betekende een belangrijke stap in de ontwikkeling van Champ d'Action. Onder impuls van dat jaar werden belangrijke creatieopdrachten gegeven (o.a. aan de Finse componiste Kaija Saariaho). Hoogtepunten van de afgelopen jaren waren het Groot Minimal Project in het kader van het Klarafestival 2005 en het concert tijdens music@venture 2005, met op het programma twee visioenen uit de nieuwe opera 'Hildegard' van James Wood en een wereldcreatie van Wim Henderickx. In november 2006 was Champ d'Action voor het eerst te gast op het festival Wien Modern

met Vlaamse creaties. Dat Champ d'Action niet voor één gat te vangen is, bewees het ensemble bovendien met de uitvoering van het cultwerk 'Hallucination City' voor honderd elektrische gitaren van Glenn Branca in het kader van het Festival van Vlaanderen in Gent en op het Happy New Ears Festival in Kortrijk. In augustus 2007 was Champ d'Action voor het eerst te gast op de Salzburger Festspiele. Het ensemble verleende zijn medewerking aan de productie 'Requiem für eine Metamorphose' van Jan Fabre (Troubleyn) op muziek van Serge Verstockt. In het najaar 2007 ligt de focus op een nieuw samenwerkingsproject met Slagwerkgroep Den Haag met drie creaties op het programma. Voor 2008 staan samenwerkingsverbanden met Collegium Vocale Gent en Blindman op stapel. Champ d'Action zal ook samenwerken met Crew (multimediaal theater) en Eric Joris in 2008-2009.

Collegium Vocale Gent (concert 9)

In de wereld van de vocale klassieke muziek heeft Collegium Vocale Gent zich in de loop van meer dan dertig jaar zonder twijfel een echte wereldfaam verworven. Opgericht in 1970 op initiatief van Philippe Herreweghe was deze groep zangers de eerste om in de jaren zeventig de nieuwe stijlprincipes met betrekking tot de interpretatie van barokmuziek toe te passen op de vocale muziek. Het repertoire van Collegium Vocale Gent is echter niet te vangen binnen een welbepaalde stijlperiode. Het ensemble leverde een belangrijke bijdrage tot de herontdekking van heel wat polyfone werken uit de renaissance. Regelmatig staat het klassieke en romantische repertoire op het programma en ook creaties en uitvoeringen van hedendaagse muziek komen nu en dan aan bod. Het waarmerk van Collegium Vocale Gent is en blijft echter de Duitse barokmuziek en meer specifiek het oeuvre van Johann Sebastian Bach. Voor dit repertoire werd eind jaren tachtig het orkest van Collegium Vocale Gent opgericht, dat door zijn hechte band met het koor een onmisbaar instrument is geworden bij de uitvoering van deze muziek. Talrijke concertreizen brachten Collegium Vocale Gent op alle belangrijke podia en muziekfestivals van Europa. Het ensemble was reeds te gast in de Verenigde Staten, Zuid-Amerika, Israël, Hong-Kong, Japan en Australië. In 1993 werd Collegium Vocale Gent door de Vlaamse Gemeenschap benoemd tot Cultureel Ambassadeur van Vlaanderen. Het ensemble geniet ook de steun van de Provincie Oost-Vlaanderen en de Stad Gent.

Matthias Coppens (concert 4)

Matthias Coppens (*1988) behaalde zijn diploma's voor orgel en AMT met grootste onderscheiding en die voor piano en kamermuziek summa cum laude aan de Waregemse Academie. Hij was laureaat en eerste prijswinnaar van verschillende wedstrijden en dat in verschillende disciplines (Aquarius-, Action Classics-, en Ottoboniwedstrijd). In 2006 was hij jonge componist van het jaar. Eerder werd hij geselecteerd voor de YOTAM-beurs waardoor zijn orkestwerk 's levens nevels' werd gecreëerd door het VRO in de Bijloke te Gent. Momenteel studeert hij piano en compositie bij respectievelijk Wim Henderickx en Levente Kende aan het Antwerpse conservatorium.

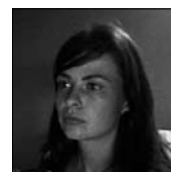
Vivian Cruz (concert 3)

Vivian Cruz is actrice, danseres, choreografe en videokunstenares. Ze volgde een acteursopleiding aan het Centro Universitario de Teatro in Mexico. In Europa nam ze deel aan dans- en theaterseminaries op onder andere Tanz Wochen (Wenen), Théâtre contemporain de la danse in Parijs en Tanz Hebbel (Berlijn). In 1990 sloot ze zich aan bij Utopia Danza-Teatro. Van 1993 tot 1995 danste ze bij Ultima Vez, het gezelschap van Wim Vandekeybus, onder andere in de voorstelling 'Her body doesn't fit her soul'. Tijdens haar verblijf in Brussel en Madrid verdiepte Cruz zich in de taal van de audiovisuele kunsten in nauw contact met Octavio Iturbe en Lut Vandekeybus. Dit resulteerde in 1994 in een aantal dansvideo's, waarmee Cruz op internationale videofestivals te gast was. Haar werk kenmerkt zich door succesvolle artistieke samenwerkingen en door de integratie van de video/dans en video/theater in haar producties. Sinds 2005 is ze voor een periode van drie jaar lid van het Sistema Nacional de Creadores. De laatste jaren is Vivian Cruz vooral actief op het gebied van dans als choreografe en als danseres. Ze werkt vaak mee aan internationale projecten, in het bijzonder podiumprojecten die het experiment met nieuwe technologieën niet schuwen.

Koen Desimpelaere (concert 4)

Koen Desimpelaere (*1978) studeerde compositie bij Frank Nuyts aan het conservatorium van Gent. Hij volgde daarnaast ook piano bij Claude Coppens en jazzpiano bij Erik Vermeulen. In 2003 nam hij deel aan een muzikale improvisatieworkshop olv. Frederik Rzewski in de Gentse Vooruit. Hij werkte samen met Het Goeyvaerts Strijktrio, met de danseres Pascale Gille, Peter Jacqmain, het Prometheus Ensemble en het Spectra Ensemble. Afgelopen seizoen werd zijn werk 'Watch Your Step' gecreëerd, een multimediale productie over muziek en beweging, gesubsidieerd door de Stichting Lucien Goethals en het IPEM. Aan het conservatorium van Gent werd zijn compositie 'Now oh' voor mezzo, piano en ei recent uitgevoerd. Koen Desimpelaere is docent AMC en AMV aan het MAGO in Gent.

Kelly De Wilde (concert 4)

Kelly De Wilde (*1981) studeerde beeldende kunst (discipline: keramiek, keuzeatelier: video) aan het Sint-Lucasinstituut in Gent. Vervolgens studeerde ze Cultuurwetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel.

Jasmina Fekovic (concert 4)

Jasmina Fekovic (*1976) groeide op in Noord-Brabant (NL) en woont in Antwerpen. Ze noemt zichzelf 'documentarista'. In haar werk gebruikt ze haar bekwaamheid als opgeleid documentairefilmer om complexe betekenislagen en interpretaties te construeren. Ze gebruikt vaak een duidelijke documentaire benadering - bijvoorbeeld een echt persoon als onderwerp - waar ze vervolgens mee speelt, waardoor verwachtingspatronen worden uitgedaagd. Dit kunnen verwachtingen zijn omtrent de relatie tussen bepaalde vormen en bepaalde filmgenres, verwachtingen over wat er nu werkelijk wordt 'gedocumenteerd', en - misschien het meest karakteristieke aan haar werk - verwachtingen over persoonlijkheid zelf: waar wij eindigen en iconen beginnen.

Bart Geerts (concert 4)

Bart Geerts (*1978) studeerde Germaanse talen en schilderkunst. Zijn werk concentreert zich rond een bevraging naar de mogelijkheden en relevantie van hedendaagse schilderkunst.

Hans Gröning (concert 3)

Hans Gröning studeerde zang bij Gisela Schröten. Gastoptredens brachten hem bij het Kammeroper Schloss Rheinsberg, het Wiener Operntheater en de Berliner Kammeroper. In 1995 en 1996 zong hij bij het Bayreuther Festspielchor. Tot 2004 was Hans Gröning vast verbonden aan het Landestheater Eisenach, waar hij dikwijls de rol van lyrische of dramatische bariton uitvoerde. Tot de belangrijkste rollen uit zijn repertoire behoren Mozarts Papageno, Guglielmo en Figaro en Rossini's Figaro, Posa in Verdi's 'Don Carlos' en Wolfram in 'Tannhäuser' van Wagner. Als concertzanger was hij te horen in Bachs 'Weihnachtsoratorium' en 'Mattheuspassion', Orffs 'Carmina Burana', Brahms' 'Deutsches Requiem', Dvoráks 'Stabat Mater', Mendelssohns 'Elias' en Mahlers 'Lieder eines fahrenden Gesellen'. Als regisseur debuteerde Hans Gröning in 2003 met een bewerking van de kindermusical 'Jim Knopf und Lukas der Lokomotivführer' (Eisenach, Meiningen). Verder regisseerde hij Lortzings 'Zar und Zimmermann' (Wernigeröder Schlossfestspiele) en het theaterstuk 'Co-Starring' in Leipzig. Hans Gröning werkte al eerder samen met Muziektheater Transparant in 2006, toen hij de rol van Jakob Lenz zong in de gelijknamige kameroopera van Wolfgang Rihm.

Lien Haegeman (concert 3)

De Belgische mezzosopraan Lien Haegeman begon haar opleiding bij Lucienne Van Deyck aan het conservatorium van Antwerpen. Zij voltooide haar muzikale vorming tot operazangeres bij Mya Besselink aan het Maastrichtse conservatorium. Hierop volgde een aanbeveling om in het Nationaltheater in Mannheim als gastsoliste diverse rollen te zingen. Daar vertolkte ze onder meer de Tweede Maagd in 'Elektra', Mercedes in 'Carmen' en coverde ze Hänsel in 'Hänsel und Gretel'. Ook in de theaters van Kassel en Erfurt is ze regelmatig te horen. Haar debuut in de Vlaamse Opera maakte ze in 2004 als Miss Florence Pike in 'Albert Herring' van Britten, in een regie van Guy Joosten. Eveneens aan de Vlaamse Opera zong ze in 'Prova d'Orchestra' van Battistelli de rol van Eerste Trombone en Waltraute in 'Die

Walküre' van Wagner. Eind 2004 dubuteerde Lien Haegeman in de Berliner Philharmonie, met o.a. het Requiem van Duruflé, 'Oratorio de Noël' van Saint-Saëns en de 'Mis in C, opus 86' van Beethoven. In 2004 was ze halve finaliste tijdens het Koningin Elisabeth Concours in Brussel en laureate van de Nederlandse Vocalistenpresentatie in Ede. Masterclasses volgde ze bij Vera Rosza, Sarah Walker, Elly Ameling, Tom Krause, Rachel Yakar en Anthony Rolf-Johnson. Bovendien is Lien momenteel verbonden aan de Kapel Koningin Elisabeth in Brussel.

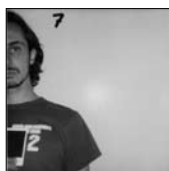
Wim Henderickx (concert 3)

Wim Henderickx (*1962) studeerde compositie aan het conservatorium van Antwerpen bij Willem Kersters. Hij nam verschillende malen deel aan de 'Internationale Ferienkurse für Neue Musik' in Darmstadt en volgde sonologiestudies aan het Ircam Parijs en aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Henderickx was jarenlang paukenist van de Beethoven Academie. Momenteel is hij huiscomponist bij 'Muziektheater Transparant'. Als componist schrijft hij zowel kamermuziek, orkestwerken als opera. Zijn werk werd bekroond in binnen- en buitenland. Hij ontving o.a. de Jeugd- en Muziekprijs Vlaanderen, de Compositieprijs voor Hedendaagse Muziek in Quebec, de driejaarlijkse prijs E. Baie I (1999) van de Provincie Antwerpen voor een talentvol Vlaams kunstenaar en in 2002 werd hij Laureaat van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor de Klassieke Kunsten. Zijn partituren worden gekenmerkt door een solide bouw, wisselende kleursonoriteiten en een intense expressiekracht. Buitenmuzikale impulsen stimuleren zijn componeren. Evoluerend van een atonale schrijfwijze in de lijn van de Tweede Weense School, over composities met een obsederende ritmiek onder invloed van Igor Stravinsky, wordt zijn muziek vanaf 1989 sterk beïnvloed door etnische, niet-westerse culturen. Zijn fascinatie hiervoor heeft ertoe geleid dat zijn werk vanaf dan geïnspireerd wordt door oosterse muziek en filosofie. In 2000 ging zijn opera 'Triumph of Spirit over Matter' in première in Brussel. In maart 2003 werd de jongerenopera 'Achilleus' gecreëerd. In 2006 gingen ook de muziektheaterstukken 'Een totale Einführung' (in samenwerking met Ramsey Nasr) en 'Olek schoot een beer' (in samenwerking met Bart Moeyaert) op tournee door Vlaanderen en Nederland.

Hermes Ensemble (concert 5)

Het Hermes Ensemble, met artistiek leider Koen Kessels, werd in 1999 opgericht door een collectief van musici, componisten en academici. Actuele muziek is steeds het uitgangspunt, vaak met de integratie van andere kunstvormen (film, video, muziektheater). Het ensemble begon zijn carrière bij de opening van het SMAK te Gent en speelde op belangrijke festivals en evenementen als Brussel 2000, Brugge 2002 en Ars Musica. Hermes Ensemble geeft regelmatig concerten in onder andere deSingel en Vooruit en in het buitenland (Londen, Saintes, Kopenhagen, Bremen). Daarnaast is het ensemble een vaste gast in de nieuwe organisatie voor kunstpromotie Inspiratum, waar onder meer vijf uitvoeringen van de kameropera 'Infinito Nero' van Salvatore Sciarrino werden gerealiseerd. In 2004 werd het ensemble door het Festival van Vlaanderen Internationaal uitgenodigd voor een productie rond avant-garde en Pink Floyd. In 2005 werd er werk van Mireille Capelle, Morton Feldman, Andrew Wise, John Cage en George Antheil uitgevoerd. Bij een nieuwe samenwerking met Ars Musica werd werk van Tristan Murail en Frederic D'haene vertolkt. Tenslotte werd ter gelegenheid van vijf jaar Hermes Ensemble werk gebracht van Luc Brewaeys, Salvatore Sciarrino en Kaija Saariaho. Saariaho nam zelf deel aan de uitvoering van haar werken. 2006 bracht een concert met werk van Sciarrino ter gelegenheid van de opening van het nieuw Antwerpse muziekcentrum AMUZ, waar het sinds 2007 ensemble in residentie in AMUZ is. Het Hermes Ensemble wordt erkend en structureel ondersteund door de Vlaamse Overheid.

Clemens Hollerer (concert 4)

Clemens Hollerer (*1975) studeerde eerst toerisme en vrije tijd-management voor hij een artistieke carrière aanvatte. Van 2001 tot 2005 studeerde hij fotografie in Kefermarkt, Oostenrijk. Hij nam deel aan de internationale zomeracademie voor schone kunsten in Salzburg met de Duitse fotografe Katharina Sieverding en maakte studiereizen naar de Verenigde Staten, waar hij zijn eerste stappen zette in schilderkunst en installaties. In 2006 werd hij toegelaten tot het postgraduaatprogramma van het HISK.

I Solisti del Vento (concert 4)

I Solisti del Vento is een blazersensemble dat werd opgericht in 1987 in de schoot van het toenmalige Nieuw Belgisch Kamerorkest onder de naam 'Die Harmonie'. Sinds 1991 musiceert het ensemble onder de naam I Solisti del Vento en vanaf 1996 kon het een autonome en professionele structuur uitbouwen onder de bezielende leiding van artistiek en zakelijk leider Francis Pollet. I Solisti del Vento exploreert het blazersrepertoire van Mozart tot nu. Sinds september 1999 is I Solisti del Vento 'blazersensemble in residentie' aan het Koninklijk Vlaams Conservatorium Antwerpen. In het kader van het 'Gouden Vleugels'-project werd I Solisti del Vento in februari 2002 verkozen tot laureaat van de KBC-Muziekprijs. Hierdoor fungeerde het een jaar lang als mentorensemble voor de jonge, beloftevolle jazzformatie 'High Voltage Sextet'. Deze samenwerking werd bekroond met de Klara Tandem Trofee 2003. I Solisti del Vento gaat regelmatig in dialoog met andere kunstenaars uit uiteenlopende kunst disciplines. Zo werkte het ensemble in 2005 mee aan de muziektheaterproductie 'Frankenstein' met Theater Stap. Tijdens het Mozartjaar 2006 bracht I Solisti del Vento de Mozartopera's 'Le Nozze di Figaro' ism. Transparant en 'Don Giovanni' ism. Figurentheater Taptoe en Jeugd en Muziek Vlaanderen. In 'Olek Schoot een Beer' musiceert I Solisti del Vento samen met auteur en verteller Bart Moeyaert. I Solisti del Vento krijgt structurele steun van de Vlaamse Gemeenschap.

Daan Janssens (concert 4)

Daan Janssens (*1983) studeerde viool, piano en muziektheorie aan de Brugse muziekschool. Nadien ging hij compositie studeren aan het conservatorium van Gent bij Frank Nuyts. Verder studeerde hij bij Filip Rathé, Godfried-Willem Raes e.a. Daan Janssens won met zijn strijkkwartet '...Passages...' (2005) de eerste prijs op de compositiewedstrijd Week van de Hedendaagse Muziek 2006. Werk van hem werd onder meer gespeeld op het TRANSIT - festival en De Nieuwe Reeks. Hij werkte samen met o.m. het Goeyvaerts strijktrio, Blindman junior [4x4] strings en het Spectra Ensemble.

Joakim (concert 7)

Joakim Bovaziz is een van de belangrijkste figuren in de Franse elektronische muziekscène. Al vanaf zijn zesde kreeg hij pianolessen van Abdel Rahman El Bacha. Tijdens zijn tienerjaren ontdekte hij een passie voor elektronische klanken en sloeg hij aan het experimenteren. Nadat hij meerdere demo's had opgestuurd, bracht Versatile Records in 1999 zijn eerste album 'Tigersushi' uit. In 2001 stampte hij zijn eigen label Tigersushi uit de grond en bracht projecten uit van K.I.M., Panico, Principles of Geometry en de bekende compilaties More God Dam Music & Kill the DJ. In 2003 verscheen zijn tweede cd 'Fantômes' met invloeden van underground punk, electro pop, funk en met een mystieke toets. Joakim is een van de eersten die de ciné-mix in live-optredens invoert. Joakim heeft geremixed voor internationale sterren als Tiga, Ivan Smaghe, Detroit Grand Pubahs, Tiefschwarz, Château Flight, Fisherspooner, Max Berlin, Air, Annie e.a. Begin 2007 werd zijn nieuwe cd 'Monsters & Silly Songs' uitgebracht, waarin de songwriter Joakim meer naar voor komt dan de producer.

Gaetan La Mela (concert 5)

Gaetan La Mela studeerde slagwerk aan het Lemmensinstituut te Leuven bij Leo Ouderits. Hij volgde masterclasses bij Rainer Seegers en Franz Schindlerbeck (Berliner Philharmoniker). Gaetan La Mela was laureaat van diverse concours, zoals de Link-Stichting (Tilburg) en de eerste internationale wedstrijd voor HaFaBra-solisten in Amsterdam. Ook ontving hij de Alcatel Encouragement Award. Gaetan La Mela behoort tot de vaste kern musici van het Hermes Ensemble en is lid van Belgian Brass. Als freelance percussionist is hij aan de slag bij diverse orkesten, zoals het Orkest van de Vlaamse Opera, het Vlaams Symfonieorkest, het Orkest van de Munt en het Vlaams Radio Orkest. Hij treedt ook geregeld op als jurylid bij diverse wedstrijden en geeft slagwerkles aan de Muziekacademies van Gooik, Genk en Dilsen-Stokkem. Als solist concerteert Gaetan La Mela in binnen- en buitenland. Zo realiseerde hij deze zomer een live opname van het 'Concertino' voor xylofoon en orkest van de Japanse componist Toshiro Mayuzumi met medewerking van Brass Band Buizingen en dit ter gelegenheid van het wereldkampioenschap voor brass bands te Kerkrade.

Kaffe Matthews (concert 5)

De Britse Kaffe Matthews maakt en vertolkt elektro-akoestische muziek sinds 1990. Ze is een van de belangrijkste figuren op het terrein van elektronische improvisatie en live-compositie met een vijftigtal optredens per jaar over de hele wereld. In 1997 richtte ze het label Annette Works op waarbij ze zes cd's met de beste van haar optredens uitbracht. Momenteel treedt ze minder op, maar concentreert zich op de leiding van het onderzoeksproject 'Music for Bodies', een samenwerking met multidisciplinaire professionals om nieuwe muziek aan het grote publiek aan te bieden (Nesta Dreamtime Fellowship). Kaffe Matthews staat bekend voor het maken van specifieke sitegebonden live-geluidswerken, waarbij ze in het donker in het midden van de ruimte met het publiek rond haar speelt, terwijl het geluid tussen hen beweegt. Hierbij maakt ze gebruik van zelf ontworpen software. Kaffe Matthews werkte samen met artiesten over de hele wereld, zoals AGF, Ryoko Kuwajima, Eliane Radigue, David Muth, Shri, Zeena Parkins, Ikue Mori, Pan-Sonic, Alan Lamb en het pan-Europese elektronica orkest Mimeo. Samen met de Lappetites bracht ze de cd 'Before the Libretto' uit, die in 2005 in de toptien van Wire belandde. Voor haar compositie 'Weightless Animals' steunde Matthews op klankresearch in de ruimte van Nasa astronauten, voor 'Weather Made' liet ze zich inspireren door het weer op het onbewoonde Schotse eiland Sanda.

Phil Minton (concert 3)

Phil Minton volgde vanaf zijn vijftiende lessen trompet en al vroeg speelde en zong hij bij lokale jazzgroepjes. In 1963 verhuisde hij naar Londen om bij Mike Westbrook te spelen. Daarna trok hij met verschillende dansgroepen rond in het Verenigd Koninkrijk, de Canarische Eilanden en Zweden. In 1972 sloot hij zich weer aan bij Westbrook en werd er tot 1984 een vast lid van zijn Brass Band. De laatste dertig jaar werkte Phil Minton hoofdzakelijk als improvisatiezanger. Hij werkte samen met pianist Vryan Weston en is momenteel lid van de improvisatiegroepen TooT, 4Walls en Axon. Hij heeft een eigen kwartet met Vryan Weston, John Butcher en Roger Turner. In 2003 werkte hij voor het eerst samen met Muziektheater Transparant in de productie 'Men in Tribulation'. In 2005 kreeg hij een Nesta-beurs. Gedurende vijftien jaar al reist Phil Minton rond met zijn Feral Choir: een workshop en concert voor iedereen die wil zingen.

Muziektheater Transparant (concert 3)

Muziektheater Transparant is een productiehuis dat de artistieke grenzen van opera- en muziektheater verkent. De creatie van nieuwe muziektheaterstukken, nieuwe kameropera's en vergeten opera's uit het verleden staat centraal, met specifieke aandacht voor het vocale. Oude en nieuwe muziek worden gelijktijdig geprogrammeerd en met elkaar geconfronteerd: Wolfgang Amadeus Mozart en Wim Henderickx, Franz Schubert en Peter Maxwell Davies, Claudio Monteverdi en Eric Schleim, Wolfgang Rihm en Jan Van Outryve. Muziektheater Transparant spitst zijn aandacht toe op het werk van zes huisartiesten. Daarnaast krijgen jonge zangers, jonge componisten en jonge regisseurs doorgroeikansen dankzij de structurele begeleiding en omkadering. De huisartiesten leggen elk een persoonlijk traject af, maar werken ook geregeld samen, in wisselende combinaties. Dat leidt tot de nodige diversiteit en levert regelmatig interessante kruisbestuivingen op. Transparant kadert zijn werk in een internationaal perspectief, speelt reisvoorstellingen tot ver buiten de eigen landsgrenzen en werkt samen met heel wat internationale structuren en festivals zoals de Salzburger Festspiele, het KunstenFESTIVALdesArts, Festival d'Avignon, Holland Festival, Zürcher Theater Spektakel, Opéra de Lille en diverse Cultuursteden van Europa (Brugge, Salamanca, Lille, Stavanger). Muziektheater Transparant werd genomineerd voor de Cultuurprijzen 2006 van de Vlaamse Regering in de categorie Podiumkunsten.

Joanna Murphy (concert 4)

De jonge aankomende Amerikaanse componiste Joanna Murphy (*1981) studeerde tussen 1997 en 1999 aan de Western Washington State University. Vanaf 1999 tot 2005 kwam zij terecht aan de Baylor University in Texas. Naast pianostudies begon zij daar ook aan haar compositieopleiding bij Steven Makela en Scott McAllister. In 2004 verbleef ze in Praag in de klas van Ladislav Kubik. Haar master-diploma behaalde zij in 2006 met haar eerste groot orkestwerk: 'Of Fire and Rain'. Sinds dit jaar verblijft ze in België om haar postgraduaat diploma te halen aan het conservatorium van Antwerpen. Begin juli werden enkele van

Frank Nuyts (concert 4)

Frank Nuyts (*1957) schreef zijn eerste werken in een modernistische post-seriële stijl. Na 'Rastapasta' voor strijkers wordt zijn werk gekenmerkt door een neo-tonale toonspraak met invloeden uit de zogenaamde commerciële muziekgenres. Hij richtte in 1989 de groep Hardscore op waarvoor hij zes 'Boeken' componeerde. Terzelfdertijd produceerde hij onder meer vier symfonieën en zes pianosonates.

Georges-Elie Octors (concert 1)

Georges-Elie Octors studeerde aan het Conservatoire Royal de Bruxelles. Hij was solist in het Nationaal Orkest van België in 1969 en vanaf 1970 lid van het Ensemble Musiques Nouvelles dat hij tussen 1976 en 1991 ook dirigeerde. Hij dirigeerde eveneens tal van symfonische orkesten en kamermuziekorkesten in België en in het buitenland. Hij is muziekdirecteur van Ictus en stichtend lid van het Ictus Piano-Percussie Kwartet. Aan het Conservatoire Royal de Liège doceert hij percussie en hij geeft muzikanalyse bij P.A.R.T.S. (de dansopleiding van Anne Teresa de Keersmaecker). Georges-Elie Octors dirigeerde de premières van werken van verschillende componisten zoals Kaija Saariaho, Michael Jarrell, Luca Francesconi, Pierre Bartholomée, Philippe Boesmans, Henri Pousseur, Toshio Hosokawa en Thierry De Mey. Hij werd uitgenodigd op de meeste grote festivals voor nieuwe muziek en was verantwoordelijk voor verschillende cd-opnamen.

Hans Op de Beeck (concert 3)

Hans Op de Beeck studeerde beeldende kunsten aan de Hogeschool van Sint-Lukas in Brussel, nam deel aan het post-programma van het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten en was twee jaar verbonden aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten in Amsterdam. In 2001 won hij de prestigieuze Prijs Jonge Belgische Schilderkunst en in 2003 nam hij deel aan het PS1 project in New York. Hans Op de Beeck werd in één klap bekend met een maquette die hij realiseerde in de tijd dat hij studeerde aan de Rijksacademie in Amsterdam: een nachtelijk kruispunt met stoplichten. Het werk is exemplarisch voor steeds terugkerende thema's in zijn werk: de vervreemding die besloten ligt in het moderne leven en de vervlakking, eenvormigheid en miscommunicatie waarmee die gepaard gaat. De situaties die Op de Beeck voor het voetlicht brengt, ademen veelal een sfeer van diepe desolaatheid en leegte. In januari-maart 2004 toonde het GEM in Den Haag de eerste museale solotentoonstelling in Nederland van de Vlaamse kunstenaar. Hij verwierf internationale faam met opmerkelijke werken in uiteenlopende media als video, tekenkunst, fotografie, sculptuur en installatiekunst.

Oxalys (concert 3)

Opgericht in 1993 door studenten van het Brussels conservatorium, groeide Oxalys in korte tijd uit tot een kamermuziekensemble met een sterke reputatie in het Belgische muzieklandschap. Hoewel de oorspronkelijke bezetting van Oxalys bestaat uit een strijkwintet, fluit, klarinet en harp, aarzelt het ensemble niet om andere instrumenten in te schakelen om een uitgebreider repertoire te kunnen spelen en ongewone projecten te realiseren. Oxalys verenigt muzikanten die met veel plezier vernieuwende muzikale avonturen aangaan en samenwerkingen met de theaterwereld afsluiten. Naast zijn vele concerten werkt Oxalys ook mee aan verscheidene pedagogische en educatieve projecten. Oxalys was laureaat van de Euphonia Stichting. Daardoor kon het samenwerken met het Alban Berg Quartet. Met dit wereldbepaalde strijkkwartet heeft het ensemble de opname van een cd voorbereid. Deze cd was integraal gewijd aan de muziek van Richard Strauss. Oxalys nam eveneens cd's op met werken van Mozart, impressionistische, post-impressionistische en Russische muziek uit de twintigste eeuw. In september 2006 bracht het ensemble een cd uit met Mahlers 'Das Lied von der Erde' in de kamerversie van Schönberg/Riehn. Oxalys is in residentie in het Koninklijk Muziekconservatorium van Brussel en wordt gesteund door de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Philippe Pierlot (concert 5)

Philippe Pierlot is in Luik geboren. Hij studeerde gitaar en luit alvorens zich geheel te wijden aan de viola da gamba bij Wieland Kuijken in Brussel. Op het moment dat hij zijn hoger diploma behaalde, had hij in de barokwereld al naam gemaakt en werd hij meteen door de grootste specialisten uitgenodigd. Hij werkte samen met La Chapelle Royale, Hespérion XX, Les Arts Florissants, Seminario Musicale. Philippe Pierlot is tevens leider van het Ricercar Consort, een ensemble dat hij, samen met François Fernandez en Bernard Foccroulle oprichtte, en waarmee hij zich inzet om werk van onbekende componisten te herontdekken. Het ensemble heeft een internationale naam verworven, vooral op het vlak van de Duitse barokmuziek. Meerdere hedendaagse werken voor viola da gamba werden voor Philippe Pierlot gecomponeerd en bovendien is hij ook een van de weinigen die de baryton bespelen (een strijkinstrument met sympathische snaren, waarvoor Haydn een honderdtal werken schreef). Philippe Pierlot is als docent verbonden aan de Hochschule für Musik van Trossingen in Duitsland.

Stefan Prins (concert 4)

De spanning die bestaat tussen zijn activiteiten als componist en vrije improvisator is essentieel voor het artistieke traject van Stefan Prins (*1979). Hij zoekt naar actuele relaties tussen compositie, uitvoerder, nieuwe technologieën, publiek en maatschappij via het medium van de muziek. Nadat hij afstudeerde als ingenieur, studeerde hij piano en compositie aan het Koninklijk Vlaams Conservatorium van Antwerpen, muziektechnologie in Brussel en sonologie in Den Haag. Hij werkt geregeld samen met Champ d'Action en het collectief reFLEXible, in projecten met o.m. live-elektronica, dans, video, film, plastische kunst en performance.

Maarten Quanten (inleiding concert 1)

Maarten Quanten (*1982) studeerde musicologie aan de KU Leuven en aan de Technische Universität Berlin. In 2005 behaalde hij het diploma van licentiaat op basis van een eindverhandeling over de vroege spatio-temporele werken van Karlheinz Stockhausen. Sinds januari 2006 werkt hij aan een doctoraat over temporelaties in seriële muziek, met bijzondere aandacht voor Stockhausen en Koenig. Zijn musicologische interesse gaat vooral uit naar de tweede helft van de twintigste eeuw en de jonge eenentwintigste eeuw. Maarten is programmator bij de concertcyclus De Nieuwe Reeks in Leuven.

Kurt Ralske (concert 5)

De video-artiest, componist en programmeur Kurt Ralske heeft zijn thuisbasis in New York. Hij is actief op verschillende terreinen, waaronder audio-visuele voorstellingen, installaties, digitale printmedia en software kunst. Zijn werk wordt exclusief met zijn eigen op maat gemaakte software gecreëerd, geschreven in C/C++ en Java. Hij gaf voorstellingen en stelde tentoon in musea, galerijen en theaters in Europa, Canada en de Verenigde Staten, waaronder het Guggenheim Bilbao, Los Angeles Museum of Contemporary Art en Montreal Museum of Contemporary Art. De New York Times prees zijn "boeiend, ingenieus samengaan van geluid en beweging" en "technologische tovenarij". Op het Transmediale Internationale Media Art Festival 2003 in Berlijn ontving zijn werk, als deel van het realtime video improvisatie ensemble 242.pilots, de eerste prijs. Kurt Ralske is tevens de auteur/programmeur van Auvi, een software omgeving voor het creëren van op maat gemaakte real-time videoprogramma's die gebruikt worden door video-artisten in meer dan tweeëntwintig landen. In 2004 ontving hij de National Science Foundation Scholarship Award. Sinds dat jaar werkt hij op regelmatige basis samen met het Vlaamse Hermes Ensemble. Samen realiseerden zij 'Homage to John Cage' (deSingel, Ars Musica 2004, met Joan LaBarbara) en de 'Rediscovery of Insanity' (Pink Floyd-project voor het Festival van Vlaanderen 2006-2007).

Sarah&Charles (concert 4)

Sarah Deboosere (*1981) studeerde af aan de St.-Lucas Hogeschool in Brussel in experimentele kunsten en studeert momenteel verder aan het HISK in Gent. Charles Blondeel (*1979) is ingenieur in de elektronica en studeert samen met Sarah Deboosere aan het HISK in Gent. Het werk van Sarah&Charles wordt voornamelijk ingegeven door hun relatie tot de omgeving. In hun werk gaan ze graag het spel aan met de kijkers en betrekken hen in hun werk door hun aanwezigheid te manipuleren en ze in interactie met het werk te brengen.

Slagwerkgroep Den Haag (concert 6)

Slagwerkgroep Den Haag bestaat uit zes musici, zo'n zeshonderd instrumenten en een repertoire dat bijna de gehele literatuur van westerse slagwerkcomposities tot heden beslaat. Sinds 1977 richt het ensemble zich op de ontwikkeling en vernieuwing van slagwerkmuziek, -repertoire en -instrumentarium. De programma's variëren van specialistische laboratoriumprojecten tot grootschalige internationale samenwerkingsverbanden, van jeugdprogramma's tot specifieke compositieopdrachten, van de fundamentele slagwerksextetten tot kleinere bezetting. Groot of kleinschalig, te allen tijde blijft het bestaande repertoire een leidraad, van de eerste composities voor slagwerkensemble uit de eerste helft van de twintigste eeuw tot de grote slagwerksextetten van Iannis Xenakis. In het verleden werkte SDH met componisten als Mauricio Kagel, John Cage, Karl-Heinz Stockhausen, Steve Reich en Theo Loevendie. Daarnaast voert het ensemble een actief opdrachtenbeleid, wat leidt tot ca. vijf nieuwe werken per jaar. Het gaat hierbij zowel om internationaal opererende componisten als Guo Wenjing, James Wood of Michael Gordon, alsook om componisten met wie een zekere voortgaande samenwerking wordt opgezet, zoals Peter Adriaansz, Michel van der Aa, Yannis Kyriakides, Micha Hamel, Christopher Fox of Donnacha Dennehy. Ook de jongste lichting componisten wordt bij de repertoireontwikkeling van het ensemble betrokken.

Eric Sleichim (curator & concert 9)

Zie p 8-9

Thomas Smetryns (concert 5)

Thomas Smetryns (*1977) studeerde compositie bij Godfried-Willem Raes, gitaar bij Ida Polck en luit en theorbij Philippe Malfeyt aan het conservatorium van Gent. Als componist is hij erg geïnteresseerd in het zoeken naar een nieuwe, experimentele muziekpraktijk die steeds verankerd is in een historisch en/of een maatschappelijk (onder-)bewustzijn. Deze interesse deelt hij met de Amerikanen Brent Wetters en Jonathan Kirk, met wie hij 'Medusa' vormt. Dit componistencollectief komt geregeld samen in Vlaanderen of in Amerika. Ook bij zijn activiteiten als 78- toeren- dj staat het muzikale verleden in een hedendaagse context centraal. Smetryns schreef muziek voor pianist Daan Vandewalle, trompettist Jason Price, percussionist Wim Konink, Triatu, Heleen Van Haegenborgh, M&M ensemble... Ook het gerenommeerde Amerikaanse ensemble Alarm will Sound speelde een compositie van hem. Daarnaast schreef hij muziek voor films en theatervoorstellingen. Verder ontving hij onder andere opdrachten van het Festival Van Vlaanderen, Spectra Ensemble en Hermes Ensemble. Voor Hermes is hij in 2007 'composer in residence'. Op het label van de Stichting Logos verscheen recent een cd die hij samen maakte met pianiste Heleen Van Haegenborgh. Thomas Smetryns doceert gitaar en samenspel aan het conservatorium van Oostende.

Agnieszka Stulginska (concert 4)

Agnieszka Stulginska (*1978) studeerde koördirectie, muziektheorie en compositie aan de muziekacademie van Gdansk in Polen. Als Erasmus-studente volgde ze compositielessen bij Luc Van Hove aan het Lemmensinstituut in Leuven. In juni 2007 behaalde ze haar postgraduaat compositie in de klas van Luc Van Hove aan het conservatorium van Antwerpen.

Max Sudhues (concert 4)

De Duitser Max Sudhues (*1977) studeerde van 1999 tot 2005 aan de Kunstakademie Münster en vervolgens aan het HISK in Antwerpen en Gent. Hij woont en werkt momenteel in Gent.

Wouter Van Looy (concert 3)

In zijn werk combineert Wouter Van Looy muziek, theater en artistieke educatie. Zo ligt hij aan de basis van talrijke muziek- en muziektheaterprojecten voor jongeren. Hij richtte zijn eigen muziekschool op en werkt voor vele projecten samen als musicus, producer of directeur. Wouter Van Looy werkte voor het Vlaams Theater Instituut, startte vele internationale theaterprojecten op en produceerde muziekvideo's en -cd's. Hij richtte Oorsmeer op, een avontuurlijk muziekfestival voor kinderen, dat uitgroeide tot een referentiepunt in

België, Nederland en Frankrijk. Samen met Guy Coolen is Wouter Van Looy artistiek leider van Muziektheater Transparant. Hij is de bezieler van tal van jongeren voorstellingen en -festivals en is als regisseur bezig aan een parcours waar zowel experimenten met de nieuwe elektronica als barokmuziek hun plaats vinden. Hij maakt producties voor en met jongeren, zoals het bejubelde 'Drift', en ensceneert ook stukken zoals 'Blauwbaards Burcht' (Bartók) en 'Sestina' (Monteverdi). Naast zijn werk met professionals, zoekt Van Looy ook naar initiatieven waarbij hij jong en onervaren talent de wereld van muziektheater binnenleidt. Vermeldenswaard hierbij is het 'Institute for Living Voice', het internationaal workshop-festival van Muziektheater Transparant en David Moss. Dit seizoen is zijn regie van 'Het meisje, de jongen, de rivier' opnieuw te zien. Samen met Wim Henderickx en Hans Op de Beeck maakte hij de nieuwe productie 'Void'. Daarnaast regisseert hij ook 'Villa Vivaldi', een productie met jongeren rond de muziek van Vivaldi.

Vlaams Radio Orkest (concert 11)

Het Vlaams Radio Orkest werd in 1935 opgericht als studio-ensemble onder de vleugels van de openbare omroep. Met het grote repertoire van de twintigste eeuw als vaste bagage, streeft het Vlaams Radio Orkest ernaar zich ook op het gebied van de hedendaagse muziek én de filmmuziek te laten opmerken. Sinds het seizoen 2005-2006 is het Vlaams Radio Orkest terug thuis in de befaamde Studio 4 van het gerenoveerde Flageygebouw in Brussel. Naast een toegankelijk educatief programma en uitgebreide buurtwerking, besteedt het Vlaams Radio Orkest extra aandacht aan jongeren in sociaal-culturele projecten, producties voor specifieke doelgroepen, open repetities en samenwerkingen met andere Brusselse actoren. Sinds 2004 heeft het Vlaams Radio Orkest zich een plaats verworven in de internationale filmindustrie. Zo nam het orkest onder leiding van componist Howard Shore de filmscore op voor 'The Aviator', een film van regisseur Martin Scorsese. De muziek werd in 2005 bekroond met een Golden Globe. In eigen land heeft het orkest al sinds 2000 een sterke band met het Internationaal Filmfestival van Vlaanderen Gent. In 2005 was het Vlaams Radio Orkest present op het filmfestival van Berlijn. Samen met Klara neemt het Vlaams Radio Orkest een cd-reeks op met monografieën rond Vlaamse componisten. Bij het label Glossa verschijnt sinds seizoen 2004-2005 een nieuwe cd-collectie, gewijd aan het belangrijke repertoire van de twintigste eeuw. De eerste cd uit die reeks, 'L'oiseau de feu' olv. chef-dirigent Yoel Levi, werd internationaal op lovende kritieken onthaald. Het Vlaams Radio Orkest wordt gesteund door de Vlaamse Gemeenschap en de Nationale Loterij.

James Wood (concert 9)

James Wood studeerde compositie in Parijs bij Nadia Boulanger en vervulmaakte zich daarna als percussionist en dirigent aan de Royal Academy of Music. Hij is bekend voor zijn diverse activiteiten als componist, dirigent en virtuoos percussionist met een breed repertoire dat zich uitspannt van de middeleeuwen tot vandaag. Van 1982 tot 1994 doceerde hij percussie aan de Darmstadt International Summer Course. In die periode was hij als solo percussionist te gast op festivals voor hedendaagse muziek over heel de wereld. Hij richtte het New London Chamber Choir en het instrumentaal ensemble Critical Band op. Als dirigent werkte hij samen met talrijke ensembles, orkesten en koren waaronder London Sinfonietta, Ensemble InterContemporain, MusikFabrik, l'itinéraire, Champ d'Action, het Nederlands Blazers Ensemble, Slagwerkgroep Den Haag, het Nederlands Kamorkest, het Vlaams Radio Koor en Orkest en Tokyo Philharmonic Choir. In november 2002 dirigeerde hij de wereldpremière van Stockhausens 'Engel-Prozessionen' met het Nederlands Radio Koor in het Amsterdamse Concertgebouw. James Wood componeerde o.a. voor het Arditti Quartet, IRCAM, Electric Phoenix en BBC Symphony Orchestra. Sinds 1996 legt James Wood zich als componist ook meer en meer toe op de wereld van de elektronica en elektro-akoestische muziek. Zijn grootschalige multi-media opera 'Hildegard', een gezamenlijke opdracht van Champ d'Action, Slagwerkgroep Den Haag en het New London Chamber Choir, ging in mei 2005 in Groot-Brittannië in première.

Petrus Abaelardus

Planctus David super Saul et Ionatha ....concert 9 p 54

Anoniem

Planctus Rachelis.....concert 9 p 55

Szymon Brzoska

I say the end of the world, ...concert 4 p 35
can you handle it?

John Cage

4'33" .....concert 11 p 63

Five .....concert 9 p 54

Cornelius Cardew

Treatise.....concert 7 p 46

Raphael Cendo

Scratch Data.....concert 1 p 16

Mathias Coppens

O & E: schemerzone .....concert 4 p 33

George Crumb

Black Angels.....concert 8 p 51

Koen Desimpelaere

Zolang vaagte nog.....concert 4 p 33

Michael Gordon

Decasia .....concert 11 p 62

I Buried Paul.....concert 1 p 16

Jonathan Harvey

Mortuos Plango Vivos voco.....concert 9 p 54

Ricercare una melodia .....concert 9 p 54

Wim Henderickx

Sunyata.....concert 3 p 24

Daan Janssens

Tell me which way .....concert 4 p 34

Dmitri Kourliandski

Resonant Mass.....concert 2 p 21

Unsolvale acoustic casev .....concert 6 p 41

Yannis Kyriakides

Telegraphic.....concert 6 p 40

Joanna Murphy

ANOMIE.....concert 4 p 34

Mayke Nas / Wouter Snoei

I Delayed People's Flights By
Walking Slowly in Narrow Hallways.....concert 2 p 22

Riccardo Nova

Ma's Sequence 7 .....concert 1 p 17

Koraippu.....concert 1 p 17

Thirteen, 13x8@terror generating
deity, the intermediate reality.....concert 1 p 17

Frank Nuyts

...where the wind goes... .....concert 4 p 35

Paul Oomen

Aleph.....concert 1 p 16

Anthony Pateras

Morphus / Amorphus .....concert 2 p 21

Stefan Prins

FITTINGinSIDE.....concert 4 p 33

Steve Reich

Proverb .....concert 8 p 51

Kaija Saariaho

Trois Rivières Delta (versie 1993).....concert 8 p 51

Trois Rivières Delta (versie 2000/01).....concert 5 p 38

Felipe Perez Santiago

Inferno x 4.....concert 8 p 51

Eric Sleichim

Isotropes de l'ombre.....concert 9 p 55

Thomas Smetryns

Slowed down 17th century
Turkish Melody with variations.....concert 5 p 38

Agnieszka Stulginska

Verdict.....concert 4 p 34

Serge Verstocket

Drie .....concert 6 p 41

Matthew Wright

Contact Theatre .....concert 2 p 22

CONTACT

FESTIVAL VAN VLAANDEREN-ANTWERPEN

Everdijstraat 12
B - 2000 Antwerpen
T +32 (0)3 202 46 69
F +32 (0)3 202 46 64
flanders.festival@stad.antwerpen.be
www.festival.be/antwerpen

DESINGEL INTERNATIONALE KUNSTCAMPUS

Desguinlei 25
B - 2018 Antwerpen
T +32 (0)3 215 28 28
F +32 (0)3 248 28 00
tickets@desingel.be
www.desingel.be

TICKETS MUSIC@VENTURE

DESINGEL INTERNATIONALE KUNSTCAMPUS

T +32 (0)3 215 28 28
F +32 (0)3 248 28 00
tickets@desingel.be
www.desingel.be
openinguren bespreekbureau
ma > vr 10 > 19 uur / za 16 > 19 uur

ABONNEMENT music@venture
het volledige festival aan **€ 70 / € 55 (-25/65+)**

LOSSE TICKETS music@venture

CONCERT 1

ICTUS

€ 15 / € 10 (-25/65+) / € 8 (-19)

CONCERT 2

SLAGWERKGROEP DEN HAAG

€ 10 / € 8 (-19)

CONCERT 3

MUZIEKTHEATER TRANSPARANT

€ 20 / € 15 (-25/65+) / € 8 (-19)

CONCERT 4

ISOLISTI DEL VENTO

€ 10 / € 8 (-19)

CONCERT 5

HERMESENSEMBLE &

THOMAS SMETRYNS

€ 15 / € 10 (-25/65+) / € 8 (-19)

CONCERT 6

CHAMP D'ACTION &

SLAGWERKGROEP DEN HAAG

€ 15 / € 10 (-25/65+) / € 8 (-19)

CONCERT 7

CHAMP D'ACTION &

JOAKIM

€ 10 / € 8 (-19)

CONCERT 8

BLINDMAN JUNIOR [4X4]

€ 10 / € 8 (-19)

CONCERT 9

BLINDMAN &

COLLEGIUM VOCALE GENT

€ 15 / € 10 (-25/65+) / € 8 (-19)

CONCERT 10

JONG NBE & JONGE COMPOSITEN

gratis

CONCERT 11

VLAAMS RADIO ORKEST

€ 20 / € 15 (-25/65+) / € 8 (-19)

FESTIVALORGANISATIE

FESTIVAL VAN VLAANDEREN-ANTWERPEN

ALGEMENE VERGADERING

voorzitter **Phillip Heylen** schepen voor Cultuur en Toerisme, stad Antwerpen
ondervoorzitter **Michaël Scheck** eredirecteur, Koninklijk Vlaams Conservatorium
penningmeester **Hugo de Ruijter** erestadssecretaris, stad Antwerpen

LEDEN

Jacques De Haes afgevaardigd-bestuurder-secretaris, Activiteitenorganisatie Elzenveld

Luc Denys adviseur, stad Antwerpen

Axel De Schrijver notaris

Walter Geerts hoogleraar, Universiteit Antwerpen

Ludo Helsen bestendig afgevaardigde, provincie Antwerpen

Frans Ieven voormalig algemeen directeur, VRT Radio

Mieke Janssens PPS manager, Interbuilt nv – De Meyer nv – Cei nv

Mark Lambrechts voorzitter, Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden

Karel Moens conservator, Museum Vleeshuis – Klank van de Stad

Luc Muylaert beheerder Nationale Bank, bijbank Antwerpen

Ramsey Nasr auteur

Erwin Pairon gemeenteraadslid, stad Antwerpen

Reinder Pols dramaturg, Koninklijke Muntschouwburg

Dirk Renard bestuurder, Festival van Vlaanderen

Juul Stryckers bestuurslid, Stedelijke Culturele Raad, stad Antwerpen

Catherine Van de Heyning provincieraadslid, provincie Antwerpen

Marleen Van Ouytsel raadgever stedenbeleid, kabinet Vlaams minister Marino Keulen

Bruno Verbergt bedrijfsdirecteur cultuur, sport en recreatie, stad Antwerpen

Jo Vermeulen gemeenteraadslid, stad Antwerpen

Hilda Vienne gemeenteraadslid, stad Antwerpen

MEDEWERKERS

Pieter Beckers assistent zaaltechniek

Rabia Benchriyat onderhoud

Stan De Bruyn techniek

Ronny De Keulenaer zaaltechniek

Kathleen Engels communicatie en pers

Kathleen Gils productieleiding

Koen Frøberg zakelijk directeur

Hilde Lenaerts administratief medewerker

Stefaan Libert onderhoud

Richard Meunier techniek

Handan Narin productieleiding

Lieve Schaubroeck artistiek directeur

Robin Steins communicatie en publicaties

INTERNATIONALE KUNSTCAMPUS DESINGEL

RAAD VAN BESTUUR

Wivina Demeester-De Meyer (voorzitter), **Jan De Groof**, **Christian Dugardyn**, **Eddy Frans**, **Kristine Kloeck**, **Saïda Sakali**, **Michaël Scheck**, **Inge Schoups**, **Marijke Seresia**, **Dorian van der Brempt**, **Jo Vermeulen**
regeringscommissarissen **René Los**, **Leo Victor** leden **Régine Clauwaert**, **Loïc De Cannière**, **Bernard Focroulle**, **Patrick Janssens**, **Jan Kerremans**, **Wim Leybaert**, **Anna Luyten**, **Ramsey Nasr**, **Josse Van Steenberghe**, **Lies Steppe**, **Tessa Vermeiren** beheerscommissie **Jos Van Rillaer** (voorzitter), **Jerry Aerts**, **Dirk De Cuyper**, **Pascale De Groote**, **Alain De Waele**, **Herman De Weaver**, **Jef Elsen**, **Ludo Levens**, **Geert Mestdagh**, **Roger Quadflieg**, **Michaël Scheck**, **Dirk Somers**, **Pierre Van Diest**, **Jan Verlinden**, **Paul Vermeir**

MEDEWERKERS

Jerry Aerts algemeen directeur, artistiek beleid, programma muziek

Bernadette Scheerders directiesecretariaat

Chloë Herteleer assistente muziek

Kristien Gerets verantwoordelijke communicatie

Gert Audenaert grafische vormgeving

Patrick Florin premedia

Rudi Wilderjans distributie en (digitaal) archief

Pierre Van Diest zakelijk directeur

Luc Timmermans boekhouding

Anne Vandenhove, **Viviane Bruyninckx** bespreekbureau

Koen Stock, **Barbara Devilder** coördinatie en horeca

Peggy Palmans artiestenfoyer

Noura El Moussaoui foyer rode zaal

Christina Blaas, **Vincent Goedemé** keuken

Paul Vermeir technisch directeur

Karla Stessel secretariaat en planning

Jan Geivaerts adjunct technisch directeur

Dominik Boiy, **Kevin Cuyvers**, **Lieven De Meyere**, **Joost Fleerackers**, **Johan Janssens**, **Krispijn Schuyesmans**, **Kristof Stevens**, **Joris Thiry**, **Bart Van Gyseghem**, **Dirk Vanreusel**, **Veerie Vermeyen**, **Jan Wildiers** podiumtechnici

FESTIVAL VAN VLAANDEREN SAMENWERKINGSVERENIGING

Festival van Vlaanderen SV

Vlasmarkt 4, 3700 Tongeren
tel. +32 12 23 57 19, fax. +32 12 26 41 26
coördinatieSV@festival.be
www.festival.be

INLICHTINGEN OVER DE LEDEN-FESTIVALS:

FESTIVAL VAN VLAANDEREN-ANTWERPEN

Laus Polyphoniae – music@venture

Everdijstraat 12, 2000 Antwerpen
Tel. +32 3 202 46 69, fax. +32 03 20 46 64
flanders.festival@stad.antwerpen.be
www.festival.be/antwerpen

FESTIVAL VAN VLAANDEREN-BRUGGE

Musica Antiqua

Concertgebouw, 't Zand 34, 8000 Brugge
tel. +32 50 33 22 83, fax. +32 50 34 52 04
musica.antiqua@telenet.be
www.festival.be/brugge

FESTIVAL VAN VLAANDEREN-BRUSSEL

Klarafestival – The European Galas – Living Room Music

Ravensteinstraat 36, 1000 Brussel
tel. +32 2 548 95 95, fax. +32 2 548 95 90
info@festival.be
www.festival.be/klarafestival

INTERNATIONAAL FESTIVAL VAN VLAANDEREN GENT

Odegand – Housemusic – De Queeste – Festival Avanti

Kasteel Borluut, Kleine Gentstraat 46, 9051 Gent
tel. +32 9 243 94 94, fax. +32 9 243 94 90
info@festival.be
www.festival.be/gent

BASILICA FESTIVAL VAN VLAANDEREN

Vlasmarkt 4, 3700 Tongeren
tel. +32 12 23 57 19, fax. +32 12 26 41 26
info@basilica.be
www.festival.be/limburg

FESTIVAL VAN VLAANDEREN-MECHELEN

Huis De Zalm, Zoutwerf 5, 2800 Mechelen
tel. +32 15 26 23 41, fax. +32 15 26 23 43
mechelen@festival.be
www.festival.be/mechelen

FESTIVAL VAN VLAANDEREN-VLAAMS-BRABANT

Novocento – Transit Leuven – Tour Vlaams Brabant

Romaanse Poort, Brusselsestraat 63, 3000 Leuven
tel. +32 16 20 05 40, fax. +32 16 20 52 24
festival.vlaams.brabant@skynet.be
www.festival.be/vlaamsbrabant

LOCATIES

AMUZ

Kammenstraat 81
B – 2000 Antwerpen

DESINGEL INTERNATIONALE KUNSTCAMPUS

Desguinlei 25
B – 2018 Antwerpen

MUZIEKCLUB PETROL

d'Herbouvillekaai 25
B – 2020 Antwerpen Zuid

WERELDCULTURENCENTRUM ZUIDERPERSHUIS

Waalse Kaai 14
B – 2000 Antwerpen

OPENBAAR VERVOER

tussen deSingel en AMUZ

- bussen 25 & 26 (haltes deSingel - Groenplaats)
- tram 2 (haltes deSingel – Groenplaats)

vanuit Centraal Station naar AMUZ

- tram 2, 3 & 15 (haltes Diamant – Groenplaats, richting Linkeroever)

vanuit Centraal Station naar deSingel

- tram 2 (haltes Diamant – deSingel, richting Hoboken)
- bus 27 (haltes Centraal Station – deSingel)

vanuit Centraal Station naar het Zuiderpershuis

- bus 23 (haltes Centraal Station – Zuid)

tussen het Zuiderpershuis en AMUZ

- tram 8 (haltes Museum – Kammenstraat/Groenplaats/Nationalestraat)
- tram 4 (haltes De Vriëreststraat – Kammenstraat/Groenplaats/Nationalestraat)

tussen het Zuiderpershuis en deSingel

- bus 34 (haltes Waterpoort – Jan Van Rijswijcklaan)

Zie ook op www.delijn.be voor een routeplanner en dienstregelingstabel van De Lijn voor de meest recente informatie, of bel naar +32 (0)70 22 02 00 voor meer info.

NUTTIGE WEBSITES

www.amuz.be
www.annetteworks.com
www.blindman.be
www.champdaction.be
www.collegiumvocale.com
www.crfmw.be
www.desingel.be
www.festival.be/antwerpen
www.froefroe.be
www.hansopdebeeck.com
www.hermesensemble.be
www.klara.be
www.kmska.be
www.ictus.be
www.isolistidelvento.be
www.jeugdenmuziek.be
www.joakimikaoj.com
www.jongnbe.nl
www.just.fgov.be
www.maesmatthys.be
www.matrix-new-music.be
www.muhka.be
www.nicc.be
www.oxalys.be
www.petrolclub.be
www.slagwerkgroepdenhaag.nl
www.thomassmetryns.be
www.transparant.be
www.vro-vrk.be
www.wimhenderickx.com
www.zuiderpershuis.be
www.retnull.com

Festival
van
Vlaanderen
Antwerpen

deSingel
Internationale Kunstcampus